

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-201

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

COMPULSORY ENGLISH

(For External)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

Text Prescribed : Literary Landscapes.

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any one from (A) and any one from (B) of the following in about 150 words each : [20]

(A) (i) Does the friend succeed in persuading Gandhiji to eat non-veg food ? Discuss.

(ii) Write a note on Phatik's mischievous life in the village.

(B) (i) Examine the idea of reconciliation that Hazlitt pushes forward in the letter. How will it help his son develop into the man he wants him to be ?

(ii) Comment on the title of the essay 'Freedom of the Press'.

P.T.O.

2. Attempt any *one* from (A) and any *one* from (B) of the following in about **150** words each : [20]
- (A) (i) How does Shakespeare convince the power of mercy as an attribute of God Himself ?
(ii) Attempt a character sketch of the schoolmaster as portrayed in 'The Village Schoolmaster'.
- (B) (i) Comment on the theme of the poem 'The Solitary Reaper'.
(ii) 'O Captain ! My Captain !' was inspired by real events and persons from American history. Discuss.
3. Attempt any *one* from (A) and any *one* from (B) of the following in about **150** words each : [20]
- (A) (i) Attempt a character sketch of Rosemary Fell.
(ii) Comment on the title of the story 'The Last Leaf'.
- (B) (i) How did Kalpana Chawla live her life with indomitable courage, consistency of purpose and determination ?
(ii) Write a note on the humour and irony used in 'My Lost Dollar'.
4. Attempt any *one* from (A) and any *one* from (B) of the following in about **150** words each : [20]
- (A) (i) Comment on the title of the poem 'Laugh and Be Merry'.
(ii) How does the poet celebrate the spirit and endurance of the Blacks in 'Still I Rise' ?

- (B) (i) Write a note on the theme of social evil in ‘Another Woman’.
- (ii) Discuss the memories of Kamala Das about her grandmother’s house as depicted in the poem ‘My Grandmother’s House’.

5. (A) Attempt any *eight* of the following : [8]

- (i) The players like music.
(Change into a negative sentence.)
- (ii) The boat was rocking violently.
(Change into a negative sentence.)
- (iii) Nitika does her best to win every match.
(Rewrite the sentence adding a question tag.)
- (iv) Kishor has not heard about this.
(Rewrite the sentence adding a question tag.)
- (v) Vidya looked pretty in the green dress, isn’t it ?
(Correct the sentence.)
- (vi) The clothes were put out in the morning. The clothes are not dry.
(Combine the sentences using appropriate conjunction.)
- (vii) This is the greatest satisfaction that an actor can hope for.
(Identify whether it is a simple compound or complex sentence.)

(viii) She is a foreigner and yet she speaks Marathi well.

(Change into a simple sentence.)

(ix) Sitting under a shady tree, the family enjoyed their picnic lunch.

(Change into a compound sentence.)

(x) The lecture was very difficult. The students could not understand it.

(Change into a complex sentence.)

(B) Attempt any two of the following : [12]

(i) Write a paragraph on 'Effects of Global Warming on Animal life'.

(ii) Write a report on a road accident that you have witnessed.

(iii) Imagine that you have recently moved from your old residence to the new one. Write a letter to the Branch Manager of the Bank to request to note the change in your address.

Total No. of Questions—**5+4**]

[Total No. of Printed Pages—**7**

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-202

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

MARATHI (मराठी)

(For External)

(मराठी सामान्यस्तर पेपर क्रमांक-2)

(G-2 : आधुनिक मराठी साहित्य आणि उपयोजित मराठी)

(2013 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :- (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

(अ) खालील उताऱ्याचे एक तृतीयांश सारांश लेखन करा : [10]

कलाकृतीस सौंदर्य येण्यासाठी कलाकार तिच्याशी समरस झाला पाहिजे हेही आवश्यक आहे. तेथे काहीशी विसंगती दिसेल. कलाकाराने कलाकृतीबद्दल तटस्थवृत्ती ठेवावी आणि तिच्याशी समरसही ठहावे, या दोन्ही गोष्टींचा मेळ कसा घालावयाचा ? परंतु ज्याला काव्यानंदाची उपपत्ती कळली असेल त्याला यात विसंगती दिसणार नाही. काव्यानंदाच्या उपपत्तीची चर्चा करव्याचे हे स्थळ नव्हे. केळकरांची उपपत्ती जर मान्य केली, तर त्यांनी योजलेल्या ‘सविकल्प समाधि’ या शब्द प्रयोगामध्ये काव्यानंदाच्या उपपत्तीचे सार येते. काव्यानंदाचा आस्वाद घेण्यासाठी सविकल्पता पाहिजे व समाधी किंवा समरसताही पाहिजे. चरित्रकाराला निःपक्षपातबुद्धीने सत्यकथन करण्यापुरती व वाचकांस ते वाचून वाईट न वाटण्यापुरती तटस्थ वृत्ती किंवा सविकल्पता आवश्यक असते; आणि उभयतांना चरित्रनायक व इतर व्यक्ती यांच्या अंतःकरणाची पूर्ण ओळख पटव्यासाठी समाधी किंवा समरसता पाहिजे.

P.T.O.

(ब) पुढील शब्दांसाठी मराठी पारिभाषिक संज्ञा लिहा (कोणतेही दहा) : [10]

- (1) Committee
- (2) Fine
- (3) Employee
- (4) Historical
- (5) Literature
- (6) Appointment
- (7) Play Ground
- (8) Student section
- (9) Magistrate
- (10) Registrar
- (11) Rural
- (12) Optional
- (13) Seminar
- (14) Magazine
- (15) Turnover.

2. प्रत्येकी **20** शब्दांपर्यंत उत्तरे लिहा (कोणतेही दहा) : [20]

- (1) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी अमेरिकेतील कोणत्या विद्यापीठातून उच्च शिक्षण घेतले ?
- (2) भाऊसाहेब हिरेयांनी स्थापन केलेल्या शिक्षण संस्थांची नावे लिहा.
- (3) आनंदीबाई शिर्के यांच्या भावाला कोणत्या रोगाची लागण झाली होती ?
- (4) कर्मवीर भाऊराव पाटील यांना बसतीगृहातून काढून टाकणाऱ्या सुपरिटेंडेटचे नाव काय ?
- (5) आशिया खंडातील पहिला सहकारी साखर कारखाना कोणाच्या पुढाकाराने सुरु झाला ?

- (6) पहिल्यांदा मोफत व सक्तीचे प्राथमिक शिक्षण कोणी सुरु केले ?
- (7) प्रबोधनकार ठाकरे यांच्या आत्मचरित्राचे नाव काय ?
- (8) तारा भवाळकर यांचे बालपण कोठे गेले आहे ?
- (9) यु.म. पठाण यांनी महाविद्यालयीन जीवनात कोणत्या साहित्य प्रकारातून लेखनाची सुरुवात केली ?
- (10) रा.ग. जाधव यांना पुणे सोडून नासिकला गोदेकाठी का जावे लागले ?
- (11) गंगाधर पानतावणे यांना व इतर विद्यार्थ्यांना डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी कोणता संदेश दिला ?
- (12) डॉ. नागनाथ कोत्तापल्ले यांच्या महाविद्यालयीन जीवनात् त्यांच्यावर प्रभाव टाकणाऱ्या गुरुवर्यांची नावे सांगा ?
- (13) माझी जडणघडण मधील प्रतिभाताई पाटील यांच्या लेखाचे नाव काय ?
- (14) विश्वास पाटील यांच्या काढंबन्यांतील निसर्ग चित्रणाचा प्रभाव कोणत्या परीघातील आहे ?

3. प्रत्येकी पन्नास शब्दांपर्यंत उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : [20]

- (1) चरित्र लेखनामागील हेतूंचा आढावा घ्या.
- (2) सामाजिक दृष्ट्या लेखनाचे महत्व स्पष्ट करा.
- (3) चरित्र व आत्मचरित्र यांतील साम्यभेद स्पष्ट करा.
- (4) आत्मचरित्र व स्वकथन यांतील फरक स्पष्ट करा.
- (5) आत्मचरित्राचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (6) आत्मचरित्र लेखनाचे सामाजिक महत्व स्पष्ट करा.

4. प्रत्येकी दीडशे शब्दांपर्यंत उत्तरे लिहा : [16]

- (1) महर्षी धोंडो केशव कर्वे यांच्या कार्याची ओळख करून घ्या.

किंवा

प्रबोधनकार ठाकरे यांच्या शालेय जीवनातील घडोमोर्डीचे चित्रण करा.

(2) मधु मंगेश कर्णिक यांच्या साहित्यिक जडणघडणीचा आलेख रेखाटा.

किंवा

रा.रं. बोराडे यांच्यावरील साहित्य संस्काराच्या प्रवासाचे चित्रण करा.

5. प्रत्येकी तीनशे शब्दांपर्यंत उत्तरे लिहा :

[24]

(1) कर्मवीर काकासाहेब वाघ यांच्या कार्याचा परिचय करून द्या.

किंवा

सावित्रीबाई फुले यांच्या सामाजिक कार्याच्या योगदानाचे चित्रण करा.

(2) गिरिजा कीर यांच्या दादांच्या व्यक्तित्वाचा परिचय करून द्या.

किंवा

विश्वास पाटील यांच्यावरील साहित्य संस्काराचे चित्रण करा.

[5201]-EXT-202

(G-2 : व्यावहारिक व उपयोजित मराठी)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **20** शब्दांपर्यंत लिहा : [20]

- (1) स्मरणिका म्हणजे काय ?
- (2) पत्रलेखनाचे घटक लिहा.
- (3) परिभाषा म्हणजे काय ?
- (4) समीक्षेचे प्रयोजन लिहा.
- (5) जलसंवर्धनाचे एक घोषवाक्य तयार करा.
- (6) इतिवृत्ताचे स्वरूप लिहा.
- (7) अमृतमहोत्सवी वर्ष म्हणजे कितवे वर्ष.
- (8) पत्राचे घटक लिहा.
- (9) जाहीर निवेदन कधी केले जाते ?
- (10) माहितीपत्रकाचे स्वरूप लिहा.
- (11) टिप्पणी लेखनाचे प्रयोजन सांगा.
- (12) अर्जाचे प्रकार लिहा.
- (13) टिप्पणी लेखनाचे स्वरूप लिहा.
- (14) संपादकाचे गुणविशेष लिहा.

2. पुढील प्रत्येक गटातील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे **50** शब्दांपर्यंत लिहा : [20]

गट 'अ'

- (1) इतिवृत्ताचे स्वरूप स्पष्ट करा.

- (2) टिप्पणी लेखनाचे घटक लिहा.
- (3) कार्यालयीन भाषेचे स्वरूप स्पष्ट करा.

गट 'ब'

- (1) पत्रलेखनाचे प्रकार लिहा.
- (2) अर्ज लिहितांना कोणती काळजी घ्यावी ?
- (3) वस्तिगृहाची सुविधा मिळण्यासाठी मा. प्राचार्यांना विनंती अर्ज लिहा.

3. पुढील प्रत्येक गटातील कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे **150** शब्दांपर्यंत लिहा : [30]

गट 'अ'

- (1) अर्जलेखनाचे विविध प्रकार लिहा.
- (2) तुमच्या महाविद्यालयाच्या सांस्कृतिक कार्यक्रमाची कार्यक्रमपत्रिका तयार करा.
- (3) वृक्षारोपणासाठी आवश्यक अरुणाऱ्या रोपांची मागणी करणारे पत्र लिहा.

गट 'ब'

- (1) उत्कृष्ट संपादनासाठी संपादकाच्या अंगी कोणत्या गुणांची आवश्यकता असते ते लिहा.
- (2) कोणत्याही एका विषयावरील स्मरणिकेचा आराखडा तयार करा.
- (3) 'जलसंवर्धन' या विषयावरील 'वार्षिक अंकाचे संपादन कसे कराल, चर्चा करा.

4. पुढील प्रत्येक गटातील कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **300** शब्दांपर्यंत लिहा : [30]

गट 'अ'

- (1) दैनिक सकाळ, या वृत्तपत्रासाठी संपादक पदाचा अर्ज लिहा.

(2) तुमच्या महाविद्यालयाच्या पारितोषिक वितरण समारंभाची कार्यक्रम पत्रिका तयार करा.

गट 'ब'

- (1) निवेदन लेखनाचे स्वरूप व महत्व स्पष्ट करा.
- (2) ग्रामीण विद्यार्थ्यांच्या शिष्यवृत्ती संदर्भातील समस्यांसंदर्भात मा. शिक्षणमंत्री महोदयासाठी निवेदन लिहा.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5201]-EXT-203

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

MARATHI (मराठी)

(For External)

S.1 मराठी साहित्यातील विविध साहित्य प्रकार

(2013 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

- अभ्यासक्रम : — (i) नाटक व कांदंबरी यांचे तात्त्विक स्वरूप
(ii) नटसम्राट (नाटक)-वि.वा. शिरवाडकर
(iii) फकिरा (कांदंबरी) अण्णाभाऊ साठे

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

[20]

- (1) नाटकाची व्याख्या लिहा.
- (2) नाटकात कोणकोणत्या/घटकांचा समावेश होतो ?
- (3) नाटकातील संवादाचे महत्त्व विशद करा.
- (4) ‘कांदंबरी’ वाड्मय प्रकाराचे विशेष लिहा.
- (5) मराठी ग्रामीण कांदंबरीचे स्वरूप लिहा.
- (6) कांदंबरीतील निवेदनाचे महत्त्व विशद करा.

P.T.O.

2. खालीलपैकी दहा प्रश्नांची उत्तरे वीस शब्दांत लिहा : [20]

- (1) 'नटसप्राट' या नाटकाचे लेखक कोण ?
- (2) नटसप्राट मधील प्रमुख व्यक्तिरेखेचे नाव काय आहे ?
- (3) नलू आपल्या वडिलांवर कोणता आरोप करते ?
- (4) अप्पांचा गौरव किती रूपयांची थेली देवून करण्यात आला ?
- (5) अप्पांनी कावेरीला कोणती भेट दिली ?
- (6) अप्पा बेळवळकरांना घडयाळ कोणी दिले ?
- (7) अप्पा बेळवळकरांच्या मुळाचे नाव काय ?
- (8) शिवगावातील जोगणी वाटेगावात कोणी आणली ?
- (9) 'जोगणी' म्हणजे काय ?
- (10) फकिराच्या भावाचे नाव काय ?
- (11) फकिराला गाव सोडावयास कोणी सांगितले ?
- (12) अण्णाभाऊ साठे यांच्या दोन कादंबन्यांची नावे लिहा.
- (13) 'फकिरा' कादंबरीत कोणत्या दोन गावात संघर्ष घडतो ?
- (14) फकिराच्या वडिलांचे नाव काय ?

3. पन्नास शब्दांमध्ये उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [10]

- (1) 'नटसप्राट' मधील स्त्री पात्रांचा परिचय लिहा.
- (2) 'नटसप्राट' मधील 'नंदू' या व्यक्तिरेखेचे वर्णन लिहा.
- (3) 'फकिरा' कादंबरीचे भाषा विशेष लिहा.
- (4) 'जोगणी' मिळविण्यासाठी राणोजीने कोणता संघर्ष केला ?

4. दीडशे शब्दांपर्यंत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [20]

- (1) 'नटसप्राट' मधील कथानकाचे महत्त्व विशद करा.
- (2) 'नटसप्राट' मधील संवादाचे वेगळेपण लिहा.
- (3) 'फकिरा' काढंबरीचे विशेष लिहा.
- (4) 'फकिरा' काढंबरीतील 'राही' ची व्यक्तिरेखा स्पष्ट करा.

5. तीनशे शब्दांपर्यंत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [30]

- (1) 'नटसप्राट' मधील गणपतराव बेळवलकरांची व्यक्तिरेखा तुमच्या शब्दात लिहा.
- (2) 'नटसप्राट' शोकांतिका आहे साधार स्पष्ट करा.
- (3) 'फकिरा' तील ग्रामीण पाश्वर्भूमीचा आढावा घ्या.
- (4) 'फकिरा' तील फकिराची व्यक्तिरेखा लिहा.

Total No. of Questions—**5**

[Total No. of Printed Pages—**3**

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-204

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

MARATHI (मराठी)

(For External)

विशेषस्तर प्रश्नपत्रिका क्रमांक-2

[अर्वाचीन मराठी वाड्मयाचा इतिहास (इ.स. 1818 ते 1960)]

(2013 PATTERN)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

- सूचना :—** (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी प्रत्येक गटातील पाच प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 20 शब्दांपर्यंत लिहा : [20]

‘अ’ गट

- (1) ‘चाफा’ या कवितेचे कवी कोण ?
- (2) लक्ष्मीबाई टिळक यांच्या आत्मचरित्राचे नाव कोणते ?
- (3) ‘यशवंतराव खरे’ या कादंबरीचे लेखक कोण ?
- (4) बाळशास्त्री जांभेकर यांनी सुरु केलेले मराठीतील पहिले मासिक कोणते ?
- (5) ‘परमहंस’ नावाची सभा कोणी स्थापन केली ?
- (6) ‘गुलामगिरी’ या ग्रंथाचा कर्ता कोण ?
- (7) मराठीतील पहिले पौराणिक नाटक कोणते ?

P.T.O.

‘ब’ गट

- (1) कवी चंद्रशेखर यांचे पूर्ण नाम लिहा.
- (2) मराठी काव्याच्या नव्या युगाचे प्रवर्तक कोणास म्हटले आहे ?
- (3) विं.दा. करंदीकर यांच्या दोन कवितासंग्रहाची नावे लिहा.
- (4) प्र.के. अत्रे यांच्या दोन नाटकांची नावे लिहा.
- (5) ‘माणदेशी माणसं’ या कथासंग्रहाचा लेखक कोण ?
- (6) विभावरी शिरूरकर यांच्या दोन कादंब-यांची नावे लिहा.
- (7) ‘विशाखा’ या कवितासंग्रहाचे कवी कोण ?

2. पुढीलपैकी प्रत्येक गटातील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांपर्यंत लिहा : [20]

‘अ’ गट

- (1) 1818 ते 1874 या कालखंडातील कथा वाड्मयाचा थोडक्यात आढावा घ्या.
- (2) रामगणेश गडकरी यांच्या नाट्यनिर्मिती मागील प्रेरणा लिहा.
- (3) 1874 ते 1920 या कालखंडातील निबंध वाड्मय निर्मिती मागील प्रेरणा विशद करा.
- (4) 1818 ते 1874 या कालखंडातील वृत्तपत्रांचे वेगळेपण लिहा.

‘ब’ गट

- (1) य.गो. जोशी यांच्या कथानिर्मिती मागील प्रेरणांचा आढावा घ्या.
- (2) 1920 ते 1945 या कालखंडातील कवितेचे स्वरूप लिहा.
- (3) अण्णाभाऊ साठे यांच्या कादंबरीचे वेगळेपण लिहा.
- (4) 1945 ते 1960 या कालखंडातील निबंध लेखनाच्या प्रेरणा विशद करा.

3. पुढीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा : [10]

- (1) दिवाकर कृष्ण यांच्या कथांची वैशिष्ट्ये विशद करा.
- (2) ह.ना. आपटे यांच्या सामाजिक कादंबन्यांचे वेगळेपण लिहा.
- (3) केशवसूत यांच्या कवितेचे स्वरूप थोडक्यात विशद करा.
- (4) 1945 ते 1960 या कालखंडातील नवकाव्याचे वेगळेपण लिहा.

4. पुढीलपैकी प्रत्येक गटातील एका प्रश्नाचे उत्तर 150 शब्दांत लिहा : [20]

‘अ’ गट

- (1) 1818 ते 1874 या कालखंडातील चरित्र वाडमयाचा आढावा घ्या.
- (2) 1874 ते 1920 या कालखंडातील निबंधाचे स्वरूप-वैशिष्ट्ये लिहा.

‘ब’ गट

- (1) 1920 ते 1945 या कालखंडातील कादंबरी वाडमयाचा परिचय करून द्या.
- (2) 1945 ते 1960 या कालखंडातील आत्मचरित्र निर्मितीचा थोडक्यात आढावा घ्या.

5. पुढीलपैकी प्रत्येक गटातील एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांपर्यंत लिहा : [30]

‘अ’ गट

- (1) 1818 ते 1874 या कालखंडातील भाषांतरीत वाडमयाचा आढावा घ्या.
- (2) 1874 ते 1920 या कालखंडातील निबंध या वाडमय प्रकाराचा परिचय करून द्या.

‘ब’ गट

- (1) 1920 ते 1945 या कालखंडातील कविता या वाडमय प्रकाराचा परिचय करून द्या.
- (2) 1945 ते 1960 या कालखंडातील चरित्र या वाडमय प्रकाराचा आढावा घ्या.

Total No. of Questions—**3**]

[Total No. of Printed Pages—**4**

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-205

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

FRENCH (GENERAL-2)

(For External)

(Language Skills)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

Q1) A) Traduisez en anglais : [10]

La solidarité Niçoise

« Samedi prochain, la place Masséna sera en fête à l'occasion de la journée de clôture de la 23e opération de « Pièces jaunes ». L'année dernière, 1,2 tonnes de pièces ont été récoltées à Nice. Cette action, qui contribue à améliorer la qualité de vie des enfants et des adolescents hospitalisés, est parrainée par l'ex-footballeur Christian Karembeu et par la chanteuse Lorie. Tous les deux seront présents samedi, aux côtés de la présidente de la fondation Hôpitaux de Paris-Hôpitaux de France qui a aussi été l'ex-première dame : Bernadette Chirac. Maurice Alberti, l'ambassadeur de l'opération « Pièces jaunes » à Nice depuis quinze ans, fait un analyse pour Direct Matin édition Côte d'Azur sur cette action de solidarité. En quoi Nice joue-t-elle un rôle clé en faveur de l'opération ? « Notre ville est la plus mobilisée de l'Hexagone. Les Niçois, et plus largement les Azuréens, ont toujours beaucoup donné. Nice est la seule à organiser une grande journée de fête pour conclure l'opération. Bernadette Chirac nous a déjà assuré que la fête de vingt-cinq ans de l'opération se fera ici. Une belle reconnaissance ».

Direct Matin, édition Côte d'Azur, 07 février 2012.

Q.2 A. Lisez le texte suivant et répondez aux questions : [10]

Découvrez Annecy et ses châteaux, sa vieille ville et bien sûr son lac ! Annecy, c'est la destination idéale pour des vacances culturelles et sportives !

P.T.O.

Située dans le nord des Alpes et surnommée la "Venise de Savoie", Annecy est d'abord un magnifique centre-ville médiéval construit autour d'un château du 14ème siècle et traversé de petits canaux. Il est particulièrement agréable de flâner dans les rues piétonnes à arcades, notamment dans la rue Sainte-Claire, et de se rafraîchir aux superbes fontaines qui décorent la ville, la plus célèbre étant celle du puits Saint-Jean. Si vous aimez les lieux historiques et religieux, ne manquez pas la cathédrale Saint Pierre, la basilique de la Visitation qui offre une vue splendide sur la ville, et bien entendu le palais de l'Isle. Si vous préférez la nature et les vacances sportives, le lac et les montagnes environnantes ne vous laisseront pas insensibles. Ce site naturel exceptionnel offre en effet la possibilité de nombreuses activités : au lac, la baignade bien sûr, mais aussi le ski nautique et le wakeboard, la planche à voile, le kayak et même la plongée ; en montagne, les randonnées, le parapente et bien entendu le ski en hiver. L'été est la saison festive à Annecy : en juin a lieu le festival international du film d'animation, en août la célèbre fête du lac qui rassemble chaque année près de 100 000 spectateurs autour d'un magnifique feu d'artifice tiré au-dessus du lac.

- a) Donnez le contraire : 1) agréable 2) naturel 3) d'abord 4) historiques
 - b) Dites autrement selon le texte: 1) se rafraîchir 2) les rues piétonnes 3) surnommée 4) flâner 5) lors de
 - c) Ce site naturel exceptionnel offre la possibilité de nombreuses activités.
(Mettez au passif)

B. Répondez aux questions suivantes :

- a) Répondez en bref (5 au choix) [25]

 1. La famille conjointe ou la famille nucléaire, qu'est-ce que vous préférez et pourquoi ?
 2. Quelles sont les différentes types de sorties ? Quel type de sortie préférez-vous ?
 3. Expliquez les notions de Tourisme Médical et d'Agro Tourisme.
 4. Quelles sont les fêtes importantes de la France ?
 5. Quel est votre sport favori ? Comment joue-t-on à ce sport ?
 6. Créez une fiche pour un club de danse.
 7. Rédigez un fait divers pour décrire un événement récent dans votre ville.

- b) Ecrivez la recette d'un plat végétarien. OU [5]

Faites un critique d'un film que vous avez vu.

Q.3 Grammaire et Vocabulaire :

[50]

1. Remplissez avec un pronom relatif composé : (4)

- a) Le bruit ___ nous sommes parties de la salle venait du climatiseur.
- b) Le pont ___ on s'est promené hier soir est le plus ancien de cette ville.
- c) Je pense que la chaise ___ elle est assise est cassée.
- d) Nous aimerais voir la pièce de théâtre ___ joue ton fils.

2. Transformez les phrases à la forme passive : (5).

- a) Nous fêterons Noël chez notre cousin cette fois-ci.
- b) On a vendu 20000 livres
- c) On va nommer Paul Lesage directeur de l'entreprise.
- d) On boit du vin rouge avec la viande.
- e) L'université invitera le premier ministre pour inaugurer l'exposition.

3. Transformez les phrases à la forme active : (5)

- a) Le français se parle dans le monde entier.
- b) Cette entreprise avait été établie en 2006 par Madame Paul.
- c) Le petit enfant perdu dans la foire n'a pas été retrouvé.
- d) La lettre a été écrite par Helene.
- e) Les carottes se vendent ici.

4. Complétez avec la forme correcte du verbe : (4)

- a) Il faut que nous (compléter) notre travail.
- b) Ils (aimer) visiter leurs amis en France.
- c) Le professeur aimerait que vous ____ (faire) le devoir sans utiliser le dictionnaire.
- d) Si j'avais de l'argent, je (acheter) une grande maison.

5. Complétez les blanc avec l'expression qui convient : (bien que, jusqu'à ce que, pour que, sans que, de peur que, à moins que) (6)

- a) Nous pourrions sortir ce soir, ___ tu sois trop fatigué.
- b) ___ les billets soient chers, tout le monde les a achetés.
- c) Ils ont déjà complété leur travail ___ ils soient en retard.
- d) Les parents aident leurs enfant ___ ils puissent apprendre la réalité du monde.
- e) Pierre dépense de l'argent ___ il n'en reste plus.
- f) On lui a volé son portable ___ il s'en aperçoive.

6. Conjuguez au temps du futur : (6)

- a) Nous (endormir) quand nos parents (rentrer) du restaurant.
- b) Je (quitter) mon bureau lorsque mon travail (finir).
- c) Ma mère me (prêter) la voiture une fois qu'elle (arriver) du magasin.

7. Complétez en utilisant les expressions de cause ou de conséquence : (2)

- a) ____ son travail, il n'a pas pu assister au spectacle.
- b) Les joueurs ont travaillé _____ ils ont gagné le match.

8. Conjuguez au passé simple : (4)

- a) Il (voyager) autour du monde et (vendre) des romans.
- b) Après nous (terminer) le travail, nous (aller) à Mumbai.

9. Donnez la forme nominale : (3)

- a) Réaliser b) Vaincre c) Découvrir

10. Donnez la forme verbale : (3)

- a) Entraînement b) Réduction c) Création

11. Reliez les deux parties en utilisant « après avoir »/ « après être »/ « avant de » : (3)

- a) Apprendre le chinois, visiter la Chine.
- b) Acheter les billets, arriver à la gare.
- c) Devoir passer 2 semaines à l'hôpital, tomber dans les escaliers.

12. Reliez les colonnes : (5)

1. L'entraîneur	a) Aide le sportif à retrouver la confiance en soi.
2. Le kiné	b) Aide le sportif à utiliser optimale de son corps.
3. Le diététicien	c) Analyse les mouvements d'un sportif.
4. Le physio	d) Conseille sur le plan tactique.
5. Le psy	e) Conseille le sportif pour son alimentation.

Total No. of Frages—4]

[Total No. of Printed Pages—5

Seat No.	
-------------	--

[5201]-EXT-208

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

GERMAN

(For External)

(General Paper II)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

- N.B. :**— (i) All questions are compulsory.
(ii) Use of a bilingual dictionary is allowed.

Frage I.A. Übersetzen Sie ins Englische oder Marathi!

(22)

A.

Wir treffen Peter Ertl in seinem Garten. Er weiß, dass wir von der Zeitung kommen und einen Artikel über ihn schreiben möchten, weil er überall als Pechvogel bekannt ist. Gerade ist er dabei, in einem Baum einen Ast abzusägen. „Einen Augenblick! Gleich bin ich unter bei Ihnen,“ ruft er von oben und winkt fröhlich. Er hält sich an einem Ast fest, aber der Ast bricht ab und Peter Ertl fällt auf den Rasen, direkt vor unsere Füße.

B.

(08)

Mit meiner Familie bin ich für drei Wochen nach Mexico geflogen. Wir wohnten hier in einem Hotel, das direkt an einer Lagune liegt. Das Wasser ist ein Traum! Wir schwimmen und tauchen jeden Tag und sehen die schönsten Fische. Das Wetter ist fantastisch. Nur Sonne, keine Wolken und es sind immer mindestens 28 Grad. Natürlich sind wir richtig braun. Im Hotel gibt es morgens, mittags und abends ein tolles Buffet.

B. Übersetzen Sie ins Deutsche. (nur 3)

(06)

1. Celvins Parents were very proud of him because he did well in exams.
2. I can hardly imagine my life without technology.
3. In order to have a successful Career, Sabine always worked very hard.
4. I love my dogs like my own children.
5. She often went to visit her grandparents, who stayed far off.

P.T.O.

Frage II.A: Beantworten Sie FÜNF der folgenden Fragen.

(15)

1. Schreiben Sie kurz über eine berühmte Sehenswürdigkeit in Ihrer Stadt!
2. Was machen Sie, wenn es kalt ist?
3. Beschreiben Sie Ihr Traumreise!
4. Was würden Sie machen, wenn Sie unsichtbar wären?
5. Beschreiben Sie das deutsche Schulsystem!
6. Welchen Beruf möchten Sie gerne machen? Warum?

B: Schreiben Sie einen Dialog über EINS der folgenden Themen.

(10)

Sie sind kurz in eine neue Stadt umgezogen. Rufen Sie eine Freundin oder einen Freund an und erzählen Sie Ihm oder Ihr über die neue Stadt und den Umzug!

ODER

Eine deutsche Person möchte über das Schulsystem in Indien wissen. Schreiben Sie darüber ein Telefongespräch!

Frage III: Grammatik und Wortschatz

(40)

A. Bilden Sie Nebensätze! (Nur 4)

(04)

(weil, wenn, dass, um...zu, zu, damit)

1. Ich gehe immer schwimmen. Ich langweile mich.
2. Glaubst du? Maria hat jetzt einen neuen Freund.
3. Ich habe vor. Spanisch zu lernen.
4. Ich konnte zur Marthas Party nicht gehen. Ich hatte eine Prüfung.
5. Er isst viel. Er hat richtig Hunger.
6. Ich lasse bald Japanisch. Ich will als Übersetzerin arbeiten.
7. Weißt du es? Eric hat letzte Woche geheiratet.

B. Ergänzen Sie die Komparativ- und Superlativformen! (Nur 4)

(04)

(viel, bequem, jung, gern, interessant)

1. Ich esse Pommes _____ als Hamburger.
2. BMW ist _____ als VW.
3. Die Kinder genießen die Ferien _____.
4. Fernsehen finde ich _____ als Lesen.
5. Mein Vater ist _____ seine Schwester.

C. Welche Präposition passt? (Nur 4) (04)

1. Martha interessiert sich überhaupt nicht _____ Studium.
2. Die Lehrerin dankt ihre Studenten _____ ihre Aufmerksamkeit.
3. Ich möchte mich _____ die Stelle bewerben.
4. Sie hat große Angst _____ den Hunden.
5. Die Mutter kümmert sich _____ ihre Kinder.

D. Schreiben Sie die Sätze im Präteritum. (Nur 4) (04)

1. Das Baby weint viel.
2. Natali sieht häufig einen neuen Film in Kino.
3. Wir essen im Restaurant.
4. Die Frau rennt und fällt runter.
5. Die Lehrerin unterrichtet jeden Tag drei Stunden.

E. Bilden Sie Relativsätze. (Nur 4) (04)

1. Der Zug kommt 3 Stunden spät. Ich habe auf ihn lange gewartet.
2. Der Student hat sehr fleißig studiert. Er hat gute Noten bekommen.
3. Meine Mutter fährt morgen nach London. Ihr Bruder ihr das Flugticket geschenkt.
4. Wie heißt das Restaurant? Man wird in dem Restaurant gut bedient.
5. Die Aufgaben sind immer sehr schwierig. Unser Lehrer stellt die Übungen.

F. Bilden Sie das Passiv. (Nur 4) (04)

1. Man muss das Auto einmal in der Woche waschen.
2. Ich lege das Buch ins Regal.
3. Im Klassenzimmer spricht immer leise.
5. Die Mutter backt einen leckeren Kuchen zum Geburtstag.
6. Mike findet den Autoschlüssel nicht.

G. Bilden Sie Konjunktiv II. (Nur 4) (04)

1. Ich habe kein großes Haus. (Wunschsatz)
2. Ich habe Schwimmen nicht gelernt. Ich kann nicht schwimmen. (Bedingungssatz)
3. Gib mir die Butter! (Höfliche Bitte)
4. Heute ist es zu kalt. (Wunschsatz)
5. Monica gibt viel Geld aus. (Aussagesatz)

H. Ergänzen Sie das richtige Wort. (Nur 4) (04)

1. Ich kann nicht in die Sonne gehen. Ich habe meine _____ nicht dabei-
2. Zum Abend essen die Deutschen meistens _____.
3. Der Schornsteinfeger ist ein_____ Symbol in Deutschland.
4. Ich möchte einen Brief schreiben. Kannst du bitte mir einen _____ geben?
5. Zu Weihnachten wünscht man_____.

I. Was passt nicht? (Nur 4) (04)

1. Bett/Wecker/Teppich/ Ampel
2. Sonne/ Regen/ Schnee/ Strand
3. Krawatte/ Schuhe/Regenmantel/Hand
4. Pizza/ Brot/ Kuchen/ Bananen
5. Schreibtisch/ Schreibmaschine/ Badewanne/ Telefon

J. Schreiben Sie das richtige Nomen oder das richtige Verb. (Nur 4) (04)

1. Die Ankunft
2. feiern
3. betreuen
4. verabschieden
5. die Annahme

Frage IV. Lesen Sie den folgenden Text und beantworten Sie die Fragen. (13)

Seit zwei Jahren wohnt Familie Kaspers in der Büttgener Straße. Sie haben drei Kinder, Anja (1), Martin (11) und Sara (8). Jetzt will die Familie ausziehen. „Es geht nicht mehr. Wir kommen mit manchen Nachbarn nicht klar. Sie können es einfach nicht akzeptieren“, sagt Marija Kaspers. „Es gibt immer Streit. Manche Nachbarn stört, dass der Kinderwagen oft im Flur steht. Die Wohnung ist zu klein. Aber meistens geht es um Martin. Ich finde, dass er ein normales Kind ist“, sagt Frau Kaspers. „Er hört gern Musik, aber die Nachbarn sagen, dass seine Musik zu laut ist. Er spielt oft mit seinen Freunden im Hof und manchmal auch im Treppenhaus“. Das ist gegen die Hausordnung. „Es sind eben Kinder. Natürlich sind Kinder oft laut. Einmal haben die Nachbarn sogar die Polizei angerufen. Aber jetzt ist Schluss!“ sagt Ralf Kaspers. „Letzte Woche habe ich bei 30 Vermietern angerufen. Die meisten waren ganz freundlich und sehr interessiert. Die Miete war okay. Aber als ich gesagt habe, dass wir drei Kinder haben, war das Gespräch meistens schnell vorbei. Ich glaube, dass es mit zwei großen Hunden leichter ist!“

(A) Beantworten Sie die folgenden Fragen! (08)

1. Wie groß ist die Familie Kaspers?
2. Was für ein Problem haben die Nachbarn Problem mit Martin?
3. Warum steht der Kinderwagen im Flur? Finden sie das Argument von Kaspers richtig? Begründen Sie Ihre Antwort!
4. Erklären Sie den Satz: Wir kommen mit manchen Nachbarn nicht klar.

(B) Schreiben Sie richtig oder falsch! (04)

1. Sara ist fünf Jahre alt.
2. Die Kaspers finden die Nachbarn nicht gut.
3. Die Nachbarn finden Martins Musik zu laut.
4. Sie haben auch zwei Hunde.

(C) Geben Sie dem Text einen Titel. (01)

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—2

Seat No.	
-------------	--

[5201]-EXT-212

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017
GUJARATI (Gen.-II)
(For External)
(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

પ્ર.૧) નીચેનામાંથી કોઈ પણ એક વિષય પર નિબંધ લખો : [20]

- (૧) પુરુષકોની ભૌગોળી
- (૨) જીવન માં શિક્ષણ નું મહત્વથી
- (૩) મારા જીવન નું ભારત.
- (૪) ગાંધીજીએ રાજીના

પ્ર.૨) કોઈ પણ એક પ્રશ્નનો સંવિસ્તર ઉત્તર લખો : [20]

- (૧) સ્વામી ચ્યાન્દના ગાયામાં દરળીના અને રણની જડીશાયાંદી સમજાપો.
- (૨) વ્યંહિનાલ ઘરૂતા એક સાધુચરિત સજનન હુના સમજાપો.

પ્ર.૩) કોઈ પણ એક પ્રશ્નનો સંવિસ્તર ઉત્તર લખો : [20]

- (૧) પુરુષરૂપી લાભા અને સાર્વિચનો રફાસપદ આલીખો.
- (૨) પ્રીમાનંદ એક આજ્ઞાતકરી લર્હીકી - વાયુવી.

પ્ર.૪) (અ) ટૂંકનોંધ લખો : (કોઈ પણ એક) [10]

- (૧) સુદામા વધે હસ્તિની ભૌગોળી
- (૨) પ્રીમાનંદ ની વર્તિનશીલી.

(બ) ટૂંકનોંધ લખો : (કોઈ પણ એક) [10]

- (૧) ડૉ. માયારાસ નું પણાલીખન હરો?
- (૨) શુક્રતાર્ક સમા મહાદેવભાઈ દેસાઈ - સમજાપો.

પ્ર.૫) (અ) પૂર્વપર સંબંધ લખો : (એક પદ - એક ગદ્ય)

[10]

- (૧) આમારી કોઈને લમારો પંખો નથ્પો.

(૨) વૈટલી રામનામ વાયારોજ લિધુ' અપણુ'.

(૩) પિલાર દેખી ગામ આચું, દામ દેખી ભુલાપડયા.

(૪) આખુમ ગાચાનું હિંદુનથી, પણ બાળક મારા હ્યાં ગાચા!

(૫) લમારા ગિરા ને સાદગી નું મર્ગું સમજવતો [10]
પગા લયો.

અથવા

(૬) લમારી કોલેજ માં ડિવાયોલો વાર્ષિકોસવના
પ્રસ્તુંનું વર્ણન કરતો વાર્ષિકાલ લોચાર હરો?

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
---------------------	--

EXT-[5201]-213

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

URDU

(For External)

General Paper II

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :—(1) Attempt All questions.

(2) Figures to the left side indicate full marks.

۱۔ نظیر اکبر آبادی کا کلام حقیقت نگاری کا آئینہ دار ہے۔ واضح کیجئے۔

یا

نظیر اکبر آبادی کی شخصیت کا ذکر کرتے ہوئے اُن کی شاعرانہ عظمت متعین کیجئے۔

۲۔ سلیمان خطیب کو عوامی شاعر کیوں کہا جاتا ہے؟ وضاحت کیجئے۔

یا

”کیوڑے کا بن“ پر سیر حاصل تبصرہ کیجئے۔

۳۔ ترقی پسند دور کی نظمیہ شاعری پر اظہار خیال کیجئے۔

یا

طزرو مزاح کی تعریف بیان کرتے ہوئے اردو ادب میں اُس کا مقام متعین کیجئے۔

۴۔ (الف) ذیل میں سے کوئی دونظم کا فنی جائزہ پیش کیجئے :

(۱) آدمی نامہ

(۲) بخارہ نامہ

(۳) مفلسی

۵۔ (ب) ذیل میں سے کوئی دونظم کا تنقیدی جائزہ پیش کیجئے :

(۱) لکھنوی شاعر کی دنی بیوی

(۲) آخری تاریخ

(۳) پگڈنڈی

۶۔ (الف) ذیل میں سے کوئی پانچ اشعار کی تشریح کیجئے :

(۱) پگڑی میں ہماری تھے جو گیندوں کے کئی پیڑ

ہر جھونک میں لگتی تھی بستوں کے تینیں ایڑ

(۲) بھاگے ہے کہیں، رنگ کسی پر جو کوئی ڈال

وہ پوٹی مارے ہے اُسے دوڑ کے فی الحال

(۳) ہر آن دوستوں کی محبت گھٹاتی ہے

جو آشنا ہیں اُن کی تو اُلفت گھٹاتی ہے

(۴) گالی و مار کھاتے ہیں کوڑی کے واسطے

شرم و حیا اٹھاتے ہیں کوڑی کے واسطے

(۵) روٹی سے جس کا ناک تلک پیٹ ہے بھرا

کرتا پھرے ہے کیا وہ اچھل کو دجا بہ جا

(۶) اُس جنگل میں پھر آہ نظیر اک بھنگا آن نہ جھانگے گا

سب ٹھاٹھ پڑا رہ جاوے گا جب لاد چلے گا بخارا

(۷) بیٹھے ہیں آدمی ہی دکانیں لگا لگا

کہتا ہے کوئی لوکوئی کہتا ہے لارے لا

(ب) ذیل میں سے کوئی پانچ اشعار کی تشریع کیجئے : [۱۵]

(۱) جو کہوتم سو ہے بجا صاحب

ہم بُرے ہی سہی بھلا صاحب

(۲) کیسا قاتل ہے یہ خنجر تو جب جبودیتا ہے

خود ہی میت سے لپٹ جاتا ہے رو دیتا ہے

(۳) نیندیں حرام ہوتی ہیں ظالم کے شور سے

جب بھی یہ بولتا تھا گڑبے کے زور سے

(۴) یہ اتاراں یہ چڑھاواں بانسری کا راگ ہوں

من چلے گبرو جواناں کے دلاں کی آگ ہوں

(۵) جگنور سنتے میں دیپک جلانے لگے

رستے اٹھ اٹھ کے رستہ دکھانے لگے

(۶) یہی فخر کیا کم ہے میرے لئے

مرے خوں کی سُرخی ہے تیرے لئے

(۷) میں تو ڈرتا تھا گیارہ بچوں سے

کس مصیبت سے ان کو پالا ہے

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—2

Seat No.	
---------------------	--

EXT-[5201]-214

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

URDU

(For External)

Special Paper I

[History of Urdu Literature (Poetry & Prose)]

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :—(1) Attempt All questions.

(2) Figures to the left side indicate full marks.

۱۔ اردو ادب میں طز و مزاح کی روایت پر روشنی ڈالنے۔

یا

اردو نظم نگاری کے اہم ادبی رجحانات کا اجمالی جائزہ لیجئے۔

۲۔ مولوی عبدالحق کی حیات اور سیرت پر روشنی ڈالنے۔

یا

شبلی نعمانی کی کوئی دو تصنیف پر نقد و تبصرہ کیجئے۔

۳۔ اصغر گوئڈوی کے فکر و فن کا جائزہ لیجئے۔

یا

اصغر گوئڈوی کی شاعری کا محاسبہ کیجئے۔

۴۔ علی سردار جعفری کی شعری تخلیقات میں پیکر سازی کے اچھے نمونے ملتے ہیں۔ مثالوں سے واضح کیجئے۔ [۲۰]

یا

اسرار الحقِّ مجاز کی شاعری میں رومان اور انقلاب کا حسین امتزاج ملتا ہے۔ ثابت کیجئے۔

۵۔ ذیل میں سے کوئی دو عنوانات پر مختصر نوٹ لکھئے :

- (۱) پطرس بخاری کا اسلوب
- (۲) سوانح نگاری میں معاصرانہ معلومات کی اہمیت
- (۳) چند ہم عصر پر نقد و تبصرہ
- (۴) حیاتِ شبلی

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

EXT-[5201]-215

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

URDU

(For External)

Special Paper II

(Prose and Poetry Texts)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :—(1) Attempt All questions.

(2) Figures to the left side indicate full marks.

نوت : تمام سوالات لازمی ہیں۔

۱۔ یوسف نظم کے اسلوب نگارش کی خوبیاں قلمبند کیجئے۔

یا

یوسف نظم کی حیات و شخصیت کا احاطہ کیجئے۔

۲۔ کسی ایک انشائی کا تقیدی جائزہ لیجئے :

(۱) سائے ہمسائے

(۲) کیف و کم

(۳) فٹ نوت

۳۔ یاس یگانہ چنگیزی کی شاعرانہ خصوصیات پر طائرانہ نظر ڈالئے۔

یا

یاس یگانہ کی ادبی خدمات پر مفصل نوت لکھئے۔

۴۔ ذیل میں سے کوئی دو پر مختصر نوٹ لکھئے :

- (۱) یاس بیگانہ کی حیات و شخصیت
- (۲) یاس کی غزل گوئی
- (۳) یوسف ناظم کی مراح نگاری
- (۴) یوسف ناظم کے مضامین میں قوسین کی اہمیت

۵۔ ذیل میں سے کوئی چھ اشعار کی تشریح بہ حوالہ متن کیجئے :

- (۱) بستیوں کو ترے دیوانے نے ویراں سمجھا
گلشنِ دہر کو پر ہول بیاباں سمجھا
- (۲) آنکھ جپکی تھی تصور بندھ چکایا رکا
چونکتے ہی حسرت دیدار کا دفتر کھلا
- (۳) شکر ہے لاشہ مر امتحل میں عریاں رہ گیا
مر جبا اے عشق، تیرے ہاتھ میں میداں رہ گیا
- (۴) خاک چھانی عمر بھر کوئے بتاں میں یاس نے
وائے ناکامی اس پر بھی مسلمان رہ گیا
- (۵) رحمت حق رہی ہم عاصیوں پر سایہ گلن
سر پہ چھایا ہوا اک ابر خطا پوش رہا
- (۶) پرتو لئے لگے پھر اسیر ان بد نصیب
شايد قریب آگیا موسم بہار کا

- (۷) کعبے سے ہو یا دیر سے، منزل پہنچ جاؤں
اک دھن ہے تمیز حق و باطل نہیں رکھنا
- (۸) گریاں میں منھ اپنا ڈال کر اب شب کو رو تے ہیں
نہیں معلوم کیا کرتے رہے عہدِ جوانی میں
- (۹) منزلِ مقصد تک اللہ پہنچائے گا یا۔
تھوڑی ہمت شرط ہے پھر کوئی دشواری نہیں
- (۱۰) اب چین گنہ گاروں کو دم بھرنہیں ملتا
پیا سے ہیں اور آبِ دم خبر نہیں ملتا
- (۱۱) آئی جس شان سے مدفن میں سواری میری
دیکھتے غیر تو مarna ہی گوارا ہوتا
- (۱۲) کچھ دل کی لگی اور بھڑک جاتی ہے ساقی
ملتا بھی ہے اک جام تو بھر کر نہیں ملتا
- (۱۳) روشن تمام کعبہ و بت خانہ ہو گیا
گھر گھر جمالِ یار کا افسانہ ہو گیا

Total No. of Questions—**5+5**]

[Total No. of Printed Pages—**9**]

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-218

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

HINDI

(For External)

General Paper II

हिंदी सामान्यस्तर—2

(कहानी, काव्य एवं लेखन)

(2013 PATTERN)

समय : तीन घण्टे

पूर्णांक : 100

- पाठ्यपुस्तकों :—**
- (i) कथाधारा :—संपादक—डॉ. अनिता नेरे
डॉ. अशोक धुलधुले
- (ii) काव्यायन :—संपादक—डॉ. सुभाष तळेकर
डॉ. सुरेश साळुंके

सूचनाएँ :—(i) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

(ii) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्नों के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए : [20]

- (1) ‘उसने कहा था’ कहानी के आधार पर लहनासिंह का चरित्र-चित्रण कीजिए।
- (2) ‘छप्पन तोले का करधन’ व्यक्ति की स्वार्थ भावना तथा पारिवारिक संबंधों में आ रहे विघटन की कहानी है—स्पष्ट कीजिए।
- (3) ‘घूस एक चिकनाई है’ में वर्णित व्यवस्था का चित्रण कीजिए।
- (4) ‘खेल’ कहानी की कथावस्तु संक्षेप में लिखिए।
- (5) ‘मीरा नाची’ कहानी की लड़की की भावनाओं को अपने शब्दों में लिखिए।

P.T.O.

2. निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए : [20]

- (1) माँझी तूफान में अपनी नाव तट पर क्यों नहीं बाँधना चाहता ?
- (2) 'पोस्टर और आदमी' कविता का भावार्थ लिखिए।
- (3) 'इस रुट की सभी लाइनें व्यस्त हैं' कविता का आशय बताइए।
- (4) 'अतीत नहीं होती नदी' कविता का भावार्थ लिखिए।
- (5) 'चुनौती' कविता में उपभोक्तावाद का चित्रण किस प्रकार हुआ है ?

3. (अ) निम्नलिखित अवतरणों में से किसी एक की संसदर्भ व्याख्या कीजिए : [8]

- (1) "चिन्ता की कोई बात नहीं है ये यंगस्टर्स नहीं होते तो इनका और खुद का शुक्रिया अदा करें। गनीमत है कि कोई सीरियस इंजरी नहीं हुई। पुराना खाया पिया काम आ गया।"
- (2) "कैसे करोगी तुम अकेली। उन्हीं को भेज देना ऊपर।
तुम कहाँ गठिया में ऊपर-नीचे फिरोगी।"

(आ) निम्नलिखित अवतरणों में से किसी एक की संसदर्भ व्याख्या कीजिए : [8]

- (1) 'कौन-सी जगह होती है ऐसी
जो छूट जाने पर
औरत हो जाती है
कटे हुए नाखूनों
कंधी में फँसकर अगर केशों सी
एकदम से बुहार दी जाने वाली'
- (2) 'वह तमाम उम्र
बॉस के साथ
करता रहा भ्रमण।
गांव पर दम तोड़ने से पहले
अपने बेटे का मुँह देखने के लिए
बाट जोहता रहा माँ का उदास मन।'

4. (अ) निम्नलिखित में से किसी एक पर टिप्पणी लिखिए : [8]

- (1) 'कर्मफल' कहानी की बिन्दी
- (2) 'सिलिया' कहानी में दलित चेतना
- (3) 'बिगड़ैल बच्चे' की लेखिका के अपनी बेटी संबंधी विचार।

(आ) निम्नलिखित में से किसी एक पर टिप्पणी लिखिए : [8]

- (1) 'गाँव पर माँ' कविता की माँ
- (2) 'जूही की कली' में प्रेमभाव
- (3) 'बेजगह' कविता का आशय।

5. (अ) निम्नलिखित में से किन्हीं चार शब्द-युगमों का अर्थ बताकर वाक्य में प्रयोग कीजिए : [8]

- (1) ग्रह—गृह
- (2) कलि—कली
- (3) परिणाम—परिमाण
- (4) भवन—भुवन
- (5) पानी—पाणि
- (6) कुल—कूल ।

(आ) निम्नलिखित में से किसी एक विषय पर साक्षात्कार का नमूना तैयार कीजिए : [8]

- (1) हिंदी की प्रख्यात लेखिका श्रीमती मनू भंडारीजी से साक्षात्कार।
- (2) अपने प्रिय अभिनेता से साक्षात्कार।

(इ) निम्नलिखित में से किन्हीं छः अंग्रेजी पारिभाषिक शब्दों के हिंदी पर्याय लिखिए : [6]

- (1) Cabinet
- (2) Minutes
- (3) Embassy
- (4) Vacancy
- (5) Finance
- (6) Zonal Pass
- (7) Budget
- (8) Registered Letter.

(ई) निम्नलिखित में से किसी एक का विज्ञापन का नमूना तैयार कीजिए : [6]

- (1) जीवन बीमा पॉलिसी का विज्ञापन
- (2) कपड़े धोने की मशीन का विज्ञापन ।

[5201]-EXT-218

प्रयोजनमूलक हिंदी (Functional Hindi)

समय : तीन घंटे

पूर्णांक : 100

सूचनाएँ :—(i) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

(ii) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्नों के पूर्णांक हैं।

1. निम्नलिखित में से किन्हीं आठ प्रश्नों के संक्षिप्त उत्तर लिखिए : [16]

- (1) प्रयोजनमूलक हिंदी की संकल्पना स्पष्ट कीजिए।
- (2) दूरसंचार के क्षेत्र में प्रयुक्त हिन्दी के महत्व को स्पष्ट कीजिए।
- (3) टिप्पण के प्रकार लिखिए।
- (4) आलेखन की भाषा पर प्रकाश डालिए।
- (5) जनसंचार माध्यम का परिचय दीजिए।
- (6) फीचर लेखन का स्वरूप स्पष्ट कीजिए।
- (7) रेडियो संवाद लेखन को स्पष्ट कीजिए।
- (8) दूरदर्शन के निर्माण के सोपानों को समझाइए।
- (9) विज्ञापन की आवश्यकता को स्पष्ट कीजिए।
- (10) अनुवाद के प्रकारों को लिखिए।

2. (अ) निम्नलिखित में से किन्हीं छः के हिंदी पारिभाषिक वाक्यांश लिखिए : [12]

- (1) As per details below
- (2) No further action is called for
- (3) Please discuss
- (4) I agree

(5) For favors of orders

(6) Please make special note of this decision

(7) Matter is dropped

(8) With regard to.

(आ) निम्नलिखित में से किन्हीं छः अंग्रेजी मुहावरों के हिंदी पर्याय लिखिए :[12]

(1) Between the devil and deep sea

(2) Easy come easy go

(3) Mind one's own business

(4) Throw ones eyes up

(5) To blow hot and cold

(6) To freeze out

(7) Meeting of the eyes

(8) To put a good face on.

(इ) निम्नलिखित में से किन्हीं छः शब्द युगमों के अर्थ बताकर उनका वाक्य में प्रयोग कीजिए : [12]

(1) अन्न—अन्य

(2) कर्ण—करण

(3) किला—कीला

(4) भवन—भुवन

(5) मनुज—मनोज

(6) विधायक—विधेयक

(7) चिता—चीता

(8) दाई—दायी ।

3. (अ) निम्नलिखित में से किसी एक पत्र का नमूना तैयार कीजिए : [6]

प्रथम टी.वी., जवाहर स्टेडियम, औरंगाबाद से क्षेत्रीय प्रबंधक, एल. जी.टी.वी. कम्पनी, करोलबाग नयी दिल्ली को टेलीविजन सेट की खराबी के विषय में सूचना देते हुए पत्र लिखता/लिखती है । उक्त पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए ।

अथवा

प्रतीक/प्रतिमा राजपूत, विद्या पेपर मार्ट, सरदार मार्केट, अहमदाबाद से प्रबंध संचालक, अर्चना पेपर मिल्स लिमिटेड, नागपुर के नाम एजेन्सी की माँग हेतु पत्र लिखता/लिखती है ।

(आ) निम्नलिखित में से किसी एक पत्र का नमूना तैयार कीजिए : [6]

अर्चना/अर्जुन परिहार, मीरा गार्डन, ओतुर से शाखा प्रबंधक, मंचर जिला पुणे शरद सहकारी बैंक लिमिटेड, मंचर को चेक बुक प्रदान करने हेतु आवेदन पत्र लिखता/लिखती है ।

अथवा

गणेश/गिरजा पुरोहित जवाहर कौलॉनी, नाशिक से शाखा प्रबंधक, बैंक ऑफ बड़ोदा को वाहन खरीदने हेतु ऋण के लिए आवेदन पत्र लिखता/लिखती है ।

(इ) निम्नलिखित में से किसी एक परिच्छेद का हिंदी में अनुवाद कीजिए : [8]

We are living in an age of science. Wonderful progress has been made in every department of life. Through out the ages, a fierce contest has been going in between Man and Nature,

and with the assistance of science, man has come out successful. All the forces of nature have been subdued and brought into the service of mankind. We have conquered water, and move on stormy ocean as safely as we work on solid earth, air, electricity and fire are now well under control.

अथवा

लेखन करताना काही गोष्टी लक्षात ठेवाव्या लागतात. मांडणीशिवाय लेखन सुत्रबद्धपणे होऊ शकत नाही. लेखन करताना आपण भाषा कशी वापरतो, याला महत्व आहे. लेखन झाल्यावर ते परत वाचावे. तसेच लेखन करताना एक आराखडा तयार करावा. लेखकाने एखादा विषय लेखनासाठी घेतला तर सविस्तरपणे तो स्पष्ट केला पाहिजे. लेखनाचा एक क्रम ठरवून घेतला पाहिजे. विशिष्टाकडून सामान्याकडे अशा स्वरूपाची मांडणी केल्यास वाचकांना पटकन समजते.

4. निम्नलिखित में से किन्हीं चार लघूतरीय प्रश्नों के उत्तर लिखिए : [16]
- (1) प्रयोजनमूलक हिंदी का परिचय दीजिए।
 - (2) दूरसंचार के क्षेत्र में हिंदी का प्रयोग स्पष्ट कीजिए।
 - (3) आलेखन के गुण लिखिए।
 - (4) दृश्य माध्यमों की भाषा के स्वरूप को स्पष्ट कीजिए।
 - (5) मीडिया लेखन पर चर्चा कीजिए।
 - (6) दूरदर्शन कार्यक्रम निर्माण प्रक्रिया का सामान्य परिचय दीजिए।

5. निम्नलिखित में से किन्हीं तीन पर टिप्पणियाँ लिखिए :

[12]

- (1) रेलवे के क्षेत्र में हिन्दी प्रयोग
- (2) टिप्पण लेखन
- (3) श्रव्य माध्यमों की भाषा
- (4) रेडियो वार्ता लेखन
- (5) कंप्यूटर एनीमेशन ।

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5201]-EXT-219

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

HINDI (Special-I)

(For External)

हिंदी भाषा का विकास

(2013 PATTERN)

समय : तीन घंटे

पूर्णांक : 100

सूचना :— (i) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

(ii) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्नों के पूर्णांक हैं।

1. (अ) निम्नलिखित में से किन्हीं छः प्रश्नों का उत्तर एक-एक वाक्य में लिखिए : [6]

- (1) पश्चिमी हिंदी की बोलियों के नाम लिखिए।
- (2) हिंदी दिवस किस तिथि पर मनाया जाता है ?
- (3) ब्रजभाषा के किसी एक कवि का नाम लिखिए।
- (4) मानक भाषा किसे कहते हैं ?
- (5) स्वर किसे कहते हैं ?
- (6) अर्थ की परिभाषा लिखिए।
- (7) अर्थोत्कर्ष का कोई एक उदाहरण लिखिए।
- (8) उद्धरण चिह्न का उदाहरण लिखिए।

(आ) निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए : [10]

- (1) अवधी बोली का क्षेत्र लिखिए।

P.T.O.

- (2) बिहारी बोली वर्ग में आने वाली बोलियों के नाम लिखिए।
- (3) देशज शब्दों के उदाहरण लिखिए।
- (4) अरबी-फारसी से हिंदी में आए चार शब्दों के उदाहरण लिखिए।
- (5) ओष्ठ्य ध्वनियों के उदाहरण लिखिए।
- (6) अर्थ-विस्तार किसे कहते हैं ?
- (7) वाक्य की परिभाषा लिखिए।
2. निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए : [12]
- (1) प्रयत्न के आधार पर व्यंजन वर्गीकरण
- (2) संबंध तत्व
- (3) काशी नागरी प्रचारिणी सभा, वाराणसी।
3. निम्नलिखित में से किन्हीं तीन प्रश्नों के उत्तर लिखिए : [18]
- (1) राजस्थानी बोली वर्ग का परिचय दीजिए।
- (2) भाषा की दो विशेषताओं को स्पष्ट कीजिए।
- (3) स्वर और व्यंजन का अंतर स्पष्ट कीजिए।
- (4) संबंध तत्व का महत्व स्पष्ट कीजिए।
- (5) महाराष्ट्र राष्ट्रभाषा सभा पुणे का परिचय लिखिए।
4. निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर विस्तार से लिखिए : [24]
- (1) भाषा के विविध रूपों का उल्लेख करते हुए किन्हीं तीन रूपों का परिचय लिखिए।
- (2) हिंदी शब्द-भंडार का परिचय दीजिए।
- (3) हिंदी वर्तनी के महत्वपूर्ण नियमों पर सोदाहरण प्रकाश डालिए।

5. निम्नलिखित में से किन्हीं तीन प्रश्नों के उत्तर विस्तार से लिखिए : [30]

- (1) नागरी लिपि की विशेषताएँ लिखिए।
- (2) अर्थ परिवर्तन के कारण सोदाहरण विशद कीजिए।
- (3) रचना, अर्थ और क्रिया के आधार पर वाक्य के भेद लिखिए।
- (4) ध्वनियंत्र और उसकी कार्यप्रणाली का परिचय दीजिए।
- (5) स्वरों के वर्गीकरण पर प्रकाश डालिए।

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5201]-EXT-220

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

HINDI (Special II)

(For External)

(हिंदी विशेष-2)

(उपन्यास, नाटक तथा मध्ययुगीन हिंदी काव्य)

(2013 PATTERN)

समय : तीन घंटे

पूर्णांक : 100

पाठ्यपुस्तकों :— (i) समुद्र में खोया हुआ आदमी — कमलेश्वर।

(ii) युगे-युगे क्रान्ति — विष्णु प्रभाकर।

(iii) मध्ययुगीन हिंदी काव्य — संपादक डॉ. राजेंद्र खैरनार।

सूचनाएँ :— (i) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

(ii) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्नों के पूर्णांक हैं।

1. (अ) निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं छः प्रश्नों के उत्तर एक वाक्य में लिखिए : [6]

- (1) श्यामलाल कौनसे शहर से दिल्ली आये थे ?
- (2) वीरेन के खोने पर कौनसी वस्तु परिवार को दी गई ?
- (3) 'युगे-युगे क्रान्ति' नाटक के कौनसे पात्रों पर आर्य समाज का प्रभाव है ?
- (4) कृष्ण के बालरूप का चित्रण किस कवि ने किया है ?
- (5) बीजक के रचयिता का नाम लिखिए।
- (6) बिहारी किसके दरबार में कवि थे ?

- (7) रहीम कौनसी काव्यधारा के कवि हैं ?
- (8) प्यारेलाल-कलावती के विवाह का विरोध क्यों हुआ ?
- (आ) निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं चार प्रश्नों के संक्षिप्त उत्तर लिखिए : [8]
- (1) नाटक में देवीप्रसाद इस पात्र का क्या महत्व है ?
 - (2) रहीम के अनुसार दान देनेवाले में कौनसा भाव होना चाहिए, क्यों ?
 - (3) वीरेन दक्षिण ध्रुव के अभियान पर क्यों जाना चाहता था ?
 - (4) सूरदास काव्य की विशेषता बताइए।
 - (5) बिहारी के अनुसार सौंदर्य कहाँ है ? स्पष्ट कीजिए।
 - (6) कबीर की भक्तिभावना की कोई एक विशेषता लिखिए।

2. (अ) निम्नलिखित अवतरणों में से किन्हीं दो की संसदर्भ व्याख्या कीजिए : [16]
- (i) “नहीं-नहीं, हम संस्कृति के शत्रु नहीं हैं। न तुम क्रान्तिकारी हो। तुम विशुद्ध प्रतिक्रियावादी हो। क्रान्तिकारी मैं हूँ, संस्कृति की शत्रु है मेरी संतान।”
 - (ii) “आप मुझे जान से मार सकते हैं लेकिन जब तक मैं जिन्दा हूँ मैं अपना वचन वापस नहीं लूँगा। विवाह करूँगा तो उसी से करूँगा, मर गया तो दूसरी बात है।”
 - (iii) “भगवान के लिए ऐसा मत सोचो जरा सी आहट होती है तो लगता है वह आ गया। गली में कोई सवारी रुकती है तो लगता है कि वही है दरवाजे तक कोई आता है तो शक होता है कि कहीं वह ही न हो मेरा मन कहता है बीरन के बाबू, मेरा मन कहता है वह आएगा।”
- (आ) निम्नलिखित अवतरणों में से किन्हीं दो की संसदर्भ व्याख्या कीजिए : [16]
- (i) “पाणी ही ते हिम भया, हिम हूँवै गया बिलाइ। जो कुछ था सोई भया, कछु कहया न जाइ॥”

(ii) “एकै साधे सब सधै, सब साधे सब जाय।

रहीमन मूलहिं सींचिबो, फूलै फलै अघाय ॥”

(iii) “संगति सुमति न पावहिं परे कुमति कैं धंध।

राखौ मेलि कपूर मैं, हींग न होइ सुगंध ॥”

3. निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं तीन प्रश्नों के उत्तर आठ-दस पंक्तियों में लिखिए : [18]

- (1) ‘युगे-युगे क्रान्ति’ नाटक के संवाद की विशेषता लिखिए।
- (2) श्यामलाल हरबंस के दुकान के आसपास क्यों मँडराते थे ?
- (3) कबीर की ज्ञानमार्गी भक्ति को स्पष्ट कीजिए।
- (4) रहीम के अनुसार सफलता किन्हें मिलती है ?
- (5) गोपियों की सगुण भक्ति को स्पष्ट कीजिए।
- (6) बिहारी के काव्य में शृंगार, भक्ति एवं नीति का संगम है; स्पष्ट कीजिए।

4. निम्नलिखित प्रश्नों में से किसी एक प्रश्न का विस्तृत उत्तर लिखिए : [12]

- (1) ‘समुद्र में खोया हुआ आदमी’ उपन्यास में चित्रित पारिवारिक संकट को स्पष्ट कीजिए।
- (2) ‘समुद्र में खोया हुआ आदमी’ उपन्यास की समीक्षा कीजिए।

5. निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं दो प्रश्नों के विस्तृत उत्तर लिखिए : [24]

- (1) ‘युगे-युगे क्रान्ति’ नाटक की समीक्षा कीजिए।
- (2) ‘युगे-युगे क्रान्ति’ नाटक के शीर्षक की प्रतीकात्मकता एवं सार्थकता स्पष्ट कीजिए।
- (3) पठित दोहों के आधार पर रहीम के नीति विषयक विचार स्पष्ट कीजिए।
- (4) बिहारी का बहुआयामी व्यक्तित्व स्पष्ट कीजिए।

Total No. of Questions—**5**

[Total No. of Printed Pages—**3**

Seat No.	
---------------------	--

EXT-[5201]-221

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

PERSIAN

(For External)

General Paper II

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :—(1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

- 1. Account the popularity of Umar Khayyam. [20]**

Or

Comment on the style of Khayyam.

- 2. Reproduce in your own words in Persian the views of Umar Khayyam any two of the following : [20]**

(۱) بے شاہی جہان

(۲) خوش باشی

(۳) فلسفہ، حیات و مرگ

- 3. Estimate Hafiz as a Ghazal writer. [20]**

Or

Write a critical appreciation of the Ghazals of Hafiz.

P.T.O.

4. Reproduce in your own words in Persian the views of Hafiz any two of the following : [20]

(۱) زہد و رندی

(۲) بی شباتی حیات

(۳) تصوف

5. Explain in Persian or translate into English or Urdu or Marathi any five couplets of the following : [20]

(۱) ہر گز بھین عاطفت پیرے فروش

ساغر تھی نشد ز منے صافِ روشنم

(۲) مطرب کجاست تاہمہ محسولِ زہد و علم

درکارِ یانگ بربط و آوازِ نے کنم

(۳) آنکہ پامال جفا کردہ چو خاکِ راہم

خاکِ می بوسم و عذر کرمش میخواہم

(۴) بر سرِ شمعِ قدت شعلہ صفتِ می لرم

گرچہ دانم کہ ہوائے تو گُشید ناگاہم

(۵) من نه آنم که بجور از نبالم حاشا

چاکرِ معتقد و بندۀ دولت خواهم

(۶) ایں چه شور لیت که در دویر قمری پیغم

همه آفاق پُرا ز فتنہ و شرمی پیغم

(۷) برخیز تا طریق تکلف رہا کنم

دکانِ معرفت یاد و جو پُر بہا کنیم

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
-------------	--

[5201]-EXT-222

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

SANSKRIT

(For External)

General Paper II

(Gadya and Padya)

(Samskritarṇavah)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

1. Translate any two each from Sections ‘A’ and ‘B’ into Marathi or English :

‘अ’ आणि ‘ब’ विभागातून प्रत्येकी दोहोंचे मराठीत किंवा इंग्रजीत भाषांतर करा :

Section ‘A’

[10]

(विभाग ‘अ’)

- (1) तत्राहिंसा सर्वथा सर्वदा, सर्वभूतानामनथिद्रोहः।
तत्राहिंसा नाम मनोवाक्कायैः सर्वदा
सर्वभूतानामपीडनं परःशुक्ल एव धर्मः।
कर्मणा मनसा वाचा सर्वभूतेषु सर्वदा।
अक्लेशजननं प्रोक्तमहिंसा इति योगिभिः॥
- (2) तन्निरूपयामि तावत्। प्रकाशं ब्रूते, “कुत्र तव कङ्कणम्।” व्याघ्रो हस्तं प्रसार्य दर्शयति। पान्थोऽवदत् “कथं मारात्मके त्वयि विश्वासः।” व्याघ्र उवाच, “शृणु रे पान्थ प्रागेव यौवनदशायामतिदुर्वृत्तः आसम्। अनेकगोमानुषाणां वधान्मे पुत्रा मृता दाराश्च। वंशहीनश्चाहम् ततः केनचिद्वार्मिकेणाहमादिष्टः — दानधर्मादिकं चरतु भवान् इति।

P.T.O.

(3) एकदा कनकदासस्य मनसि इच्छा समुत्पन्ना यत् विठ्ठलाय एका सुवर्णमेखला समर्पणीया इति। तां पूरयितुं तस्य मनः समुत्सुकं जातम्। अतः सः तदर्थं स्वर्णकारस्य नरहरेः आपणं गतवान्। आत्मनः मनोरथं नरहरिम् उक्तवान् च। तस्य प्रस्तावः नरहरिणा स्वीकृतः।

Section ‘B’

[10]

(विभाग ‘ब’)

- (1) निहन्यमानं तत्सैन्यमवलोक्य महासुरः।
सेनानीश्चक्षुरः कोपाद्ययौ योद्रधमथाम्बिकाम्॥
स देवीं शरवर्षेण वर्वर्ष समरेऽसुरः।
यथा मेरुगिरेः शृङ्गं तोयवर्षेण तोयदः॥
- (2) वल्मीकोपचितायां निर्गुण्डयां
दक्षिणेन कथिततरैः।
पुरुषद्वये सपादे स्वादुजलं
भवति चाशोष्यम्॥
- (3) नैवाकृतिः फलति नैव कुलं न शीलं
विद्यापि नैव न च यत्कृतापि सेवा।
भाग्यानि पूर्वतपसा किल संचितानि
काले फलन्ति पुरुषस्य यथैव वृक्षाः॥

2. Explain with reference to the context any *two* from Sections ‘A’ and ‘B’ each :
प्रत्येकी ‘अ’ आणि ‘ब’ विभागातून कोणत्याही दोहोंचे ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा :

Section ‘A’

[10]

(विभाग ‘अ’)

- (1) अयं तु दक्षिणो बाहुरायुधं सहजं मम।

(2) न एकोऽहं विविधैः रूपै दृश्ये ।

(3) पितृदेवो भव ।

Section 'B'

[10]

(विभाग 'ब')

(1) त्वं कोमलानामपि कोमलासि ।

(2) सूर्यो भ्राम्यति नित्यमेव गगने तस्यै नमः कर्मणे ।

(3) पीता सिता ससिकता ततो जळं निर्दिशेदमितम् ।

3. Write an essay type answer (any one) : [20]

सविस्तर उत्तर लिहा (कोणताही एक) :

(1) Write an essay on अनुशासनम्.

अनुशासनम् हा पाठ सविस्तर स्पष्ट करा.

(2) Explain the qualities of शिवराय from lesson 'शिवराजगुणवर्णनम्'.

'शिवराजगुणवर्णनम्' या पाठानुसार शिवरायांचे गुणवर्णन करा.

4. Write an essay type answer (any one) : [20]

सविस्तर उत्तर लिहा (कोणताही एक) :

(1) Critically appreciate the lesson 'दक्ळब्धिः'.

'दक्ळब्धिः' या पाठाचे रसग्रहण करा.

(2) Explain पुरुषोत्तमयोग.

पुरुषोत्तमयोग स्पष्ट करा.

5. (A) Write critical notes on (any one) : [10]

विवेचक परिच्छेद लिहा (कोणताही एक) :

(i) नियम

(ii) देवीभारती।

(B) Match the following (any five) : [10]

उचितं युग्मं विचिनुत (कान्यपि पञ्च) :

(i) यजुर्वेदः (a) पञ्चखाद्यम्

(ii) हितोपदेशः (b) भगवद्गीता

(iii) तृतीयं नेत्रं (c) नीतिशतकम्

(iv) पुरुषोत्तमयोगः (d) तैत्तिरीयोपनिषद्

(v) कर्मपद्धतिः (e) नारायणः पण्डितः

(vi) पुराणम् (f) मार्कण्डेय।

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5201]-EXT-223

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

SANSKRIT

(For External)

Special Paper I

Kāvyaśastravimarsa, Vṛttavichara and Kauṭiliya

Arthashastra (Adhikarana 1 and 6)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

सर्वे प्रश्न अनिवार्यं आहेत.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. Give reference to the context (any two) : [10]

संसदर्भ स्पष्टीकरण करा (कोणत्याही दोहँचे) :

(i) अतस्तन्मतानुसारिभिः अन्यैरपि व्याभावितवाच्यव्यङ्ग्यव्यञ्जनक्षमस्य शब्दार्थयुगलस्य ।

(ii) संकेतो गृह्यते जातौ गुणद्रव्यक्रियासु च ।

(iii) सारोपान्या तु यत्रोक्तौ विषयी विषयस्तथा ।

2. (a) Define Alankaras with example (any two) : [10]

अलंकारांचे लक्षण देऊन सोदाहरण स्पष्टीकरण करा (कोणतेही दोन) :

(i) भ्रान्तिमान्

(ii) संसन्देहः

(iii) उपमेयोपमा

(iv) उपमा ।

P.T.O.

(b) Define vṛttas with example (any two) : [10]

वृत्त सोदाहरण स्पष्ट करा (कोणतीही दोन) :

(i) आर्या

(ii) प्रहर्षिणी

(iii) पृथ्वी

(iv) भुजङ्गप्रयातम्।

(c) Fill in the blanks (any five) : [10]

रिक्तस्थानानि पूरयत (कान्यपि पञ्च) :

(i) लोकोत्तरवर्णनानिपुणकविकर्म।

(ii) रेवारोधसि वेतसीतरुतले समुक्षण्ठते।

(iii) विसरयन्तः कृतेऽन्यस्मिन् सा स्यात्।

(iv) इति स्फुटप्रतीयमानार्थरहितम्।

(v) मुख्यार्थबाधे तद्योगे रूढितोऽथ।

(vi) स यदेकस्योपमान बहुदृश्यते।

(vii) इति गुणालङ्कार सूक्तम्।

3. Write an essay type answer (any one) : [10]

सविस्तर उत्तर लिहा (कोणत्याही एकाचे) :

(i) Explain काव्यभेद.

काव्यभेद स्पष्ट करा.

(ii) Explain any two types of आर्थीव्यञ्जना.

आर्थीव्यञ्जनेचे कोणतेही दोन प्रकार स्पष्ट करा.

4. (a) Give reference to context (any two) : [10]

ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा (कोणतेही दोन) :

(i) जानीयुः शौचमित्येताः पञ्च संस्थाः प्रकीर्तिताः।

- (ii) नयज्ञः पृथिवीं कृत्स्नां जयत्येव न हीयते।
- (iii) आश्रयः सर्वधर्मणां शशवदान्वीक्षिकी मता।
- (b) Choose the correct pair (any five) : [10]
- उचितं युग्मं विचिनुत (केषामपि पञ्चानाम्) :
(i) गृहस्थधर्मः	(1) कौटिल्यः
(ii) शूराः	(2) कृषिः
(iii) चतस्र विद्या	(3) मात्स्यन्यायः
(iv) वार्ता	(4) अम्बरीषः
(v) दण्डनीतिः	(5) परिव्राजिका
(vi) जितेन्द्रियः	(6) तीक्ष्णा
(vii) भिक्षुकी	(7) देवपित्रातिथिपूजा

5. (a) Write critical notes (any two) : [20]
- विवेचक परिच्छेद लिहा (कोणत्याही दोहोंवर) :
(i) वृद्धसंयोगः
(ii) मन्त्राधिकारः
(iii) प्रकृतिसंपदः।
- (b) Explain ‘शमव्यायामिकम्’. [10]
- ‘शमव्यायामिकम्’ स्पष्ट करा.

Or/अथवा

Write an essay on ‘गूढपुरुषोत्पत्तिः’.

‘गूढपुरुषोत्पत्तिः’ या विषयावर निबंध लिहा.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5201]-EXT-224

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017
SANSKRIT
(For External)
Special Paper II
वेदसौरभ (Vedasaurabha)
(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

All questions are compulsory.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Figures to the right indicate full marks.

1. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे सटीप भाषांतर करा : [10]

Translate any *two* of the following with an explanation :

(a) तस्माद्यज्ञात् सर्वहुतः ऋचः सामानि जज्ञिरे।

चन्दांसि जज्ञिरे तस्माद्यज्ञुस्तस्माद्यायत ॥

(b) रथीव कशयाश्वाँ अभिक्षिपन्नाविर्दुतान् कृणुते

वर्ष्याँ इ अहं।

दूरात् सिंहस्य स्तनथा उदैरते यत् पर्जन्यः

कृणुते वर्ष्य इ नभः॥

(c) ज्यायरचन्तश्चित्तिनो मा वि यौष्ट

संराधयन्तः सधुराश्चरन्तः।

अन्यो अन्यस्मै वल्लु वदेन्त एत सधीचीनान्

वः संमनस्कृणोमि ॥

P.T.O.

2. (a) खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे सविस्तर उत्तर लिहा : [20]

Write a long answer to any *one* of the following :

(i) विश्वामित्रनदीसंवादसूक्तम् (ऋग्वेद 3.33)।

(ii) मेधाजननसूक्तम् (अथर्ववेद 1.1)।

(b) पुढीलपैकी कोणत्याही एकावर थोडक्यात टीप लिहा : [10]

Write a short note on any *one* of the following :

(i) अथर्ववेदाचे बाह्य व अन्तर्गत स्वरूप.

Structure and content of the Atharvaveda.

(ii) ऋग्वेद रचना.

Structure of the R̄gveda .

3. कोणत्याही दोहोंचे ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा : [10]

Write with reference to the context any *two* of the following :

(a) सर्वदैवत्यो वै यूपः।

(b) अन्धं तमः प्रविशन्ति येऽविद्यामुपासते।

(c) ते देवा एतमभिष्ठवं समभरन्। तेनाभ्यप्लवन्ति। तदभिष्ठवस्याभिष्ठवत्वम्।

4. (a) खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे सविस्तर उत्तर लिहा : [20]

Write a long answer to any *one* of the following :

(i) जानश्रुतिपौत्रायणकथायामुपदिष्टा संवर्गविद्या।

(ii) देवानामधिपतिः।

(b) पुढीलपैकी कोणत्याही एकावर थोडक्यात टीप लिहा : [10]

Write a short note on any *one* of the following :

(i) उपनिषद्

(ii) ब्राह्मणग्रंथातील प्रशंसा आणि निन्दा.

प्रशंसा and निन्दा in the Brāhmaṇa a texts.

5. संस्कृतभाषेत उत्तरे द्वया (कोणतेही दहा) : [20]

Write answers in the संस्कृत language (any ten) :

- (i) शाकलशाखा कस्य वेदस्य शाखा वर्तते ?
- (ii) सरमापणयोः संवादः कस्मिन् ब्राह्मणे विद्यते ?
- (iii) अथर्ववेदे आगतेषु विषयेषु केषामपि चतसृणां नामां लिखत ।
- (iv) बृहदेवतायाः कर्ता कः ?
- (v) दाशराज्ञसूक्तम् इति नामा किं सूक्तं प्रख्यातम् ऋग्वेदसुक्तेषु ?
- (vi) अथर्ववेदस्य शौनकशाखायाः प्रथमं सूक्तं किम् ?
- (vii) कठोपनिषद् कस्य वेदस्य ?
- (viii) परम्परया ऐतरेयब्राह्मणस्य कर्ता कः ?
- (ix) ब्रह्मवर्चस्कामः यजमानः कं यूपं कारयति ?
- (x) ‘सुभेषज्’ इति कस्य वेदस्य नामधेयम् ?
- (xi) त्रिष्टुप्छन्दसि कति अक्षराणि विद्यन्ते ?
- (xii) मीमांसाकारैः ब्राह्मणग्रन्थस्य कतिविधा अभिव्यक्तिपदधतयः कथिताः ?

Total No. of Questions—**4+4**

[Total No. of Printed Pages—**4**

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-226

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017
PALI
(For External)
General Paper II
[Pali Kusumānjali (9-14, 18-23)]
(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

Part-A

Q.1 Translate into English or Marathi. (Any Two) 12

इंग्रजी किंवा मराठीत भाषांतर करा.(कोणतेही दोन)

1) साधु साधु, अनुरुद्धा! किञ्च पन वो, अनुरुद्धा, अप्पमत्ता आतापिनो पहितत्ता विहरथा” ति? “तथ मयं, भन्ते, अप्पमत्ता आतापिनो पहितत्ता विहरामा” ति। “यथा कथं पन तुम्हे, अनुरुद्धा, अप्पमत्ता आतापिनो पहितत्ता विहरथा” ति? “इध, भन्ते, अम्हाकं यो पठमं गामतो पिण्डाय पटिकमति सो आसनानि पञ्जपेति, पानीयं परिमोजनीयं उपद्वापेति, अवकारपातिं उपद्वापेति। यो पच्छा गामतो पिण्डाय पटिकमति, सचे होति भुत्तावसेसो सचे आकङ्खति भुञ्जति, नो चे आकङ्खति अप्पहरिते वा छडेति, अप्पाणके वा उदके ओपिलापेति। सो आसनानि पटिसामेति, पानीयं परिमोजनीयं पटिसामेति, अवकारपातिं पटिसामेति, भत्तगं सम्मज्जति।

2) तस्मातिह, मालुक्यपुत्त, अब्याकतञ्च मे अब्याकततो धारेथ; ब्याकतञ्च मे ब्याकततो धारेथ। किञ्च, मालुक्यपुत्त, मया अब्याकतं? ‘सस्सतो लोको’ति मालुक्यपुत्त, मया अब्याकतं; ‘असस्सतो लोको’ति – मया अब्याकतं; ‘अन्तवा लोको’ति – मया अब्याकतं; ‘अनन्तवा लोको’ति – मया अब्याकतं; ‘तं जीवं तं सरीर’न्ति – मया अब्याकतं; ‘अञ्जं जीवं अञ्जं सरीर’न्ति – मया अब्याकतं; ‘होति तथागतो परं मरणा’ति – मया अब्याकतं; ‘न होति तथागतो परं मरणा’ति – मया अब्याकतं; ‘नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा’ति – मया अब्याकतं।

P.T.O.

3) इति किर, वासेष्टु, नतिथ कोच्चि तेविज्जानं ब्राह्मणानं एकब्राह्मणोपि, येन ब्रह्मा सक्रिबद्धिष्ठो। नतिथ कोच्चि तेविज्जानं ब्राह्मणानं एकाचरियोपि, येन ब्रह्मा सक्रिबद्धिष्ठो । नतिथ कोच्चि तेविज्जानं ब्राह्मणानं एकाचरियपाचरियोपि, येन ब्रह्मा सक्रिबद्धिष्ठो। नतिथ कोच्चि तेविज्जानं ब्राह्मणानं याव सत्तमा आचरियामहयुगा येन ब्रह्मा सक्रिबद्धिष्ठो। येपि किर तेविज्जानं ब्राह्मणानं पुञ्जका इसयो मन्तानं कत्तारो मन्तानं पवत्तारो, येसमिदं एतरहि तेविज्जा ब्राह्मण पोराणं मन्तपदं गीतं पवुत्तं समिहितं, तदनुगायन्ति, तदनुभासन्ति, भासितमनुभासन्ति, वाचितमनुवाचेन्ति, सेष्यथिदं – अट्टको वामको वामदेवो वेस्सामित्तो यमतग्गि अङ्गीरसो भारद्वाजो वासेष्टो कस्सपो भगु, तेपि न एवमाहंसु – ‘मयमेतं जानाम, मयमेतं पस्साम, यत्थ वा ब्रह्मा, येन वा ब्रह्मा, यहिं वा ब्रह्मा’ति।

Q.2 Explain with reference to context (Any Two)

10

संदर्भासहित स्पष्टीकरण करा.(कोणतेही दोन)

1) इध, भो गोतम, अम्हाकं जङ्घविहारं अनुचङ्गमन्तानं अनुविच्चरन्तानं मग्गामग्गे कथा उदपादि।

2) सन्चे भगवा जानाति – ‘अनन्तवा लोको’ति, ‘अनन्तवा लोको’ति मे भगवा व्याकरोतु।

3) खमनीयं, भगवा, यापनीयं, भगवा; न च मयं, भन्ते, पिण्डकेन किलमामा’’ति।

Q.3 Write short notes on any two of the following.

12

खालीलपैकी कोणत्याही दोन वर संक्षिप्त टीपा लिहा.

1) चूळगोसिङ्गसुत्तं

2) चूळमालुक्यसुत्तं

3) जनपदकल्याणीउपमा

Q.4 Answer any one of the following question.

16

खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

1) Write in detail about structure and style of *Tevijja sutta*.

तेविज्जसुत्तं च्या रचना व शैली याविषयी सविस्तर लिहा.

2) Write in detail information about *chulmalunkyasutta*.

चूळमालुक्यसुत्तंविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

PART-B

Q.1 Translate into English or Marathi. (Any Two)

12

इंग्रजी किंवा मराठीत भाषांतर करा.(कोणतेही दोन)

1) काळका भमरवण्णसादिसा, वेलिलतग्गा मम मुळजा अहुं।

ते जराय साणवाकसादिसा, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥

“वासितोव सुरभी करण्डको, पुष्पपूर मम उत्तमङ्गजो ।

तं जरायथ सलोमगन्धिकं, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥

“काननंव सहितं सुरोपितं, कोच्छसूचिविचितगगसोभितं।

तं जराय विरलं तहिं तहिं, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥

2) एसो हि भगवा बुद्धो, नदिं नेरञ्जरं पति।

सब्दुकरप्पहानाय, धर्मं देसेति पाणिनं।

तस्साहं सन्तिकं गच्छ, सो मे सत्था भविस्सति” ॥

“वन्दनं दानि वज्जासि, लोकनाथं अनुत्तरं।

पदक्रिवणज्ञं कत्वान, आदिसेष्यासि दक्रिवणं” ॥

“एतं खो लब्धमम्हेहि, यथा भाससि त्वज्ञं मे।

3) दस मासे धारयित्वान, करोन्ते पुरं पदक्रिवणं।

वेस्सानं वीथिया मज्जो, जनेसि फुस्सती ममं ॥

न मय्यं मत्तिकं नामं, नपि पेत्तिकसम्भवं।

जातेत्थ वेस्सवीथिया, तस्मा वेस्सन्तरो अहु॥

“यदाहं दारको होमि, जातिया अट्टवस्सिको।

तदा निसज्ज पासादे, दानं दातुं विचिन्तयिं॥

Q.2 Explain with reference to context (Any Two)

10

संर्द्भासहित स्पष्टीकरण करा.(कोणतेही दोन)

- 1) पुनापरं ददन्तस्स, सब्बसेतं गजुत्तमं। तदापि पथवी कम्प्य, सिनेरुवनवटंसका॥
- 2) “एहि काळ निवत्तसु, भुज्ज कामे यथा पुरे। अहञ्च ते वसीकता, ये च मे सन्ति जातका”॥
- 3) “तस्स सम्मा विमुत्तस्स, सन्ताचित्तस्स भिक्खुनो। कतस्स पटिचयो नत्थि, करणीयं न विज्जति॥

Q.3 Write short notes on any two of the following.

12

खालीलपैकी कोणत्याही दोन वर संक्षिप्त टीपा लिहा.

1) चापाथेरी

2) अम्बपालीथेरी

3) सोणकोळिविस्तथेरगाथा

Q.4 Answer any one of the following question.

16

खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

1) Write in detail information about *vessantarchariya*.

वेस्सन्तरचरिया विषयी सविस्तर माहिती लिहा.

2) Write in detail about structure and style of *adhimuththeragatha*.

अधिमुत्तथेरगाथाच्या रचना व शैली याविषयी सविस्तर लिहा.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-228

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

ECONOMICS

(For External)

G-2 : Modern Banking

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

- 1. Attempt any one question of the following : [20]**
 - (a) What is Credit Control ? Explain the weapons of credit control.**
 - (b) Explain the types of Bank Account Holders.**
- 2. Attempt any one question of the following : [20]**
 - (a) Explain the functions of Commercial Banks.**
 - (b) Explain the functions and problems of District Central Co-operative Banks.**
- 3. Attempt any one question of the following : [20]**
 - (a) Explain the functions of Reserve Bank of India.**
 - (b) State the meaning of Negotiable Instrument and its characteristics.**

4. Attempt any *one* question of the following : [20]

(a) Explain the features and benefits of Credit Cards and Debit Card.

(b) Explain the process of opening and operating Bank Account.

5. Write short notes on (any *two*) : [20]

(a) Types of Cheque

(b) Components of Balance Sheet of Commercial Banks

(c) Principles of Banking

(d) Structure of Indian Banking.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]

(अ) पतनियंत्रण म्हणजे काय ? पतनियंत्रणाची साधने सविस्तर स्पष्ट करा.

(ब) बँक खातेदारांचे प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]

(अ) व्यापारी बँकांची कार्ये सविस्तर स्पष्ट करा.

(ब) जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकांची कार्ये व समस्या स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]

- (अ) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाची कार्ये स्पष्ट करा.
- (ब) चलनक्षम पत्राचा अर्थ सांगून वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]

- (अ) क्रेडिट कार्ड आणि डेबिट कार्डची वैशिष्ट्ये सांगून फायदे स्पष्ट करा.
- (ब) खाते उघडणे आणि चालविण्याची प्रक्रीया स्पष्ट करा.

5. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) : [20]

- (अ) धनादेशाचे प्रकार
- (ब) व्यापारी बँकेच्या ताळेबंदातील घटक
- (क) बँक व्यवसायाची मुलतत्वे
- (ड) भारतातील बँकांची रचना.

Total No. of Questions—**5**]

[Total No. of Printed Pages—**3**]

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-229

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

ECONOMICS

(For External)

Special Paper I

(Micro Economics)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

(iii) Draw neat diagrams wherever necessary.

1. Attempt any one question of the following : [20]

(a) Define the ‘Micro Economics’ and explain its importance and limitations.

(b) What is Perfect Competition ? Explain short-run equilibrium of firm in perfect competition.

2. Attempt any one question of the following : [20]

(a) What is Price Elasticity of Demand ? Explain the types of Price Elasticity of Demand.

(b) Explain the Ricardian ‘Theory of Rent’.

P.T.O.

- 3.** Attempt any *one* question of the following : [20]
- (a) Explain the concept of supply and its determinants.
(b) Explain the characteristics of Indifference Curve.
- 4.** Attempt any *one* question of the following : [20]
- (a) Explain the law of Return to Scale.
(b) Explain the thought of Prof. Amartya Sen and Prof. Pigou on Welfare Economics.
- 5.** Write short notes on (any *two*) : [20]
- (a) Income Elasticity of Demand
(b) Relation between the Total Cost, Average Cost and Marginal Cost
(c) Duopoly
(d) Supply Curve of Labour.

(मराठी रूपांतर)

- वेळ :** तीन तास **एकूण गुण :** 100
- सूचना :-** (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
(iii) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
(iv) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

- 1.** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]
(अ) सूक्ष्म अर्थशास्त्राची व्याख्या करून सूक्ष्म अर्थशास्त्राचे महत्व व मर्यादा स्पष्ट करा.

(ब) पूर्ण स्पर्धा म्हणजे काय ? पूर्ण स्पर्धेतील उद्योगसंस्थेचा अल्पकालीन समतोल स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]

(अ) मागणीची किंमत लवचिकता म्हणजे काय ? मागणीच्या किंमत लवचिकतेचे प्रकार स्पष्ट करा.

(ब) रिकार्डचा 'खंडविषयक सिद्धांत' स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]

(अ) पूरवठ्याची संकल्पना स्पष्ट करून पूरवठ्याचे निर्धारक स्पष्ट करा.

(ब) समवृत्तीवक्राची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]

(अ) प्रमाण फल नियम स्पष्ट करा.

(ब) कल्याणकारी अर्थशास्त्रविषयक प्रा. अमर्त्यसेन व प्रा. पिगू यांचे विचार स्पष्ट करा.

5. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : [20]

(अ) मागणीची उत्पन्न लवचिकता

(ब) एकूण खर्च, सरासरी खर्च व सिमांत खर्च यातील संबंध

(क) द्वयाधिकारी बाजारपेठ

(ड) श्रमाचा पूरवठा वक्र.

Total No. of Questions—**5**]

[Total No. of Printed Pages—**3**]

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-230

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

ECONOMICS

(For External)

(Macro Economics)

(Special Paper II)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* question of the following : [20]
 - (a) Explain the difference between the micro and macro economics.
 - (b) Define the National Income. Explain the importance of National Income.
2. Attempt any *one* question of the following : [20]
 - (a) Critically evaluate Say's Law of Market.
 - (b) Discuss the Keynesian Psychological Law of Consumption.
3. Attempt any *one* question of the following : [20]
 - (a) Explain the cash balance approach of value of money.
 - (b) What is deflation ? Write causes and effect of deflation.

P.T.O.

- 4.** Attempt any *one* question of the following : [20]
- Define the trade cycle ? Explain the phase of trade cycle.
 - Define the monetary policy and explain the advantages and limitations of monetary policy.
- 5.** Write short notes on (any *two*) : [20]
- Gross National Product (GNP)
 - Marginal Propensity to Consume (MPC)
 - Demand Pull Inflation
 - Cheap Money Policy.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास **एकूण गुण :** 100

सूचना :—

- (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- (ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
- (iii) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
- (iv) संदर्भसाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

- 1.** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]
- सुक्ष्म अर्थशास्त्र व स्थूल अर्थशास्त्र यातील फरक स्पष्ट करा.
 - राष्ट्रीय उत्पन्नाची व्याख्या द्या. राष्ट्रीय उत्पन्नाचे महत्व विशद करा.
- 2.** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]
- 'से' च्या बाजारविषयक नियमाचे टिकात्मक परीक्षण करा.
 - केन्सचा उपभोगासंबंधीचा मानसशास्त्रीय नियमाची चर्चा करा.
- 3.** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]
- पैशाच्या मुल्यासंबंधीचा रोख शिल्लक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
 - चलनघर म्हणजे काय ? चलनघरीची कारणे व परीक्षण लिहा.

4. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]

- (अ) व्यापार चक्राची व्याख्या द्या. व्यापार चक्राच्या अवस्था स्पष्ट करा.
- (ब) चलनविषयक धोरणाची व्याख्या द्या. चलनविषयक धोरणाचे लाभ आणि मर्यादा स्पष्ट करा.

5. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) : [20]

- (अ) स्थूल राष्ट्रीय उत्पादन (GNP)
- (ब) सिमांत उपभोग प्रवृत्ती (MPC)
- (क) मागणीजन्य चलनवाढ
- (ड) स्वस्त पैसा धोरण.

Total No. of Questions—**5+5**]

[Total No. of Printed Pages—**6**]

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-231

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

POLITICAL SCIENCE

(For External)

G-II : Government and Politics of U.K., U.S.A.

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

- 1. Answer the following questions (any one) : [20]**
 - (a) Explain the origin of England Constitution.**
 - (b) Explain the structure, powers and functions of House of Representative.**
- 2. Answer the following questions (any one) : [20]**
 - (a) Discuss about the dual party system in U.K.**
 - (b) Explain the role and performance of Interest Groups in U.S.A.**
- 3. Answer the following questions (any one) : [20]**
 - (a) Explain the structure and functions of the local Government in America.**
 - (b) Discuss about the women's movement in U.K.**

P.T.O.

4. Answer the following questions (any one) : [20]

- (a) Explain the power and importance of the King in U.K.
- (b) Explain the structure, powers and functions of U.S.A. Supreme Court.

5. Write short notes on (any two) : [20]

- (a) Nature of U.S.A. Constitution
- (b) Role of Interest groups in U.K.
- (c) Ethical Movement in U.S.A.
- (d) House of Commons—structure and functions.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भसाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]

(अ) इंग्लंडच्या राज्यघटनेची उगमस्थाने स्पष्ट करा.

(ब) हाऊस ऑफ रिप्रेझेंटेटीव्हची रचना, अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]

(अ) इंग्लंडमधील द्विपक्षीय पद्धतीबाबत माहिती सांगा.

(ब) अमेरिकेतील दबावगटांची भूमिका व कामगिरी स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]
(अ) अमेरिकेतील स्थानिक शासनाची रचना व कार्ये स्पष्ट करा.
(ब) इंग्लंडमधील स्त्री चळवळीचा आढावा घ्या.
4. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]
(अ) इंग्लंडमधील राजपदाचे अधिकार व महत्त्व विशद करा.
(ब) अमेरिकेच्या सर्वोच्च न्यायालयाची रचना अधिकार व कार्ये सांगा.
5. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : [20]
(अ) अमेरिकेच्या राज्यघटनेचे स्वरूप
(ब) इंग्लंडमधील दबावगटांची भूमिका
(क) अमेरिकेतील वांशिक चळवळ
(ड) हाऊस ऑफ कॉमन्स—रचना आणि कार्य.

[5201]-EXT-231

G-II : Political Theory and Concepts

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

- N.B. :-**
- (i) All questions are compulsory.
 - (ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer the following questions (any *one*) : [20]
 - (a) Explain the traditions of Political Theory.
 - (b) Define 'State'. Explain the elements of state.
2. Answer the following questions (any *one*) : [20]
 - (a) What do you mean by Power ? Explain power as Hegemony.
 - (b) What do you mean by Rights ? Explain the nature of Rights.
3. Answer the following questions (any *one*) : [20]
 - (a) Explain the meaning and types of equality.
 - (b) Explain the different perspectives on Democracy.
4. Answer the following questions (any *one*) : [20]
 - (a) Explain the theory of Popular Sovereignty.
 - (b) What do you mean by Globalization ? Explain the nature of Globalization.

5. Write short notes on (any two) : [20]

- (a) Nature of Authority
- (b) Demerits of Democracy
- (c) Social Justice
- (d) Negative and Positive Liberty.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
(iii) संदर्भसाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]

- (अ) राजकीय सिद्धांताच्या परंपरा स्पष्ट करा.
- (ब) राज्याची व्याख्या सांगा. राज्याचे घटक स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]

- (अ) सत्ता म्हणजे काय ? धुरिणत्वाच्या स्वरूपात सत्ता स्पष्ट करा.
- (ब) हक्क म्हणजे काय ? हक्कांचे स्वरूप विशद करा.

3. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]

- (अ) समतेचा अर्थ सांगून समतेचे प्रकार विशद करा.
- (ब) लोकशाही बाबतचे परिप्रेक्ष स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]

- (अ) जनसार्वभौमत्वाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
- (ब) जागतिकीकरण म्हणजे काय ? जागतिकीकरणाचे स्वरूप विशद करा.

5. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : [20]

- (अ) अधिसत्तेचे स्वरूप
- (ब) लोकशाहीचे दोष
- (क) सामाजिक न्याय
- (ड) नकारात्मक व सकारात्मक स्वातंत्र्य.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-232

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

POLITICAL SCIENCE

(For External)

Paper I (Special)

(Western Political Thought)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any one question of the following : [20]

(i) Explain Plato's theory of communism.

(ii) Discuss Aristotle's views on classification of state.

2. Attempt any one question of the following : [20]

(i) Explain Machiavelli's views of human nature.

(ii) Explain J.S. Mill's Utilitarianism.

3. Attempt any one question of the following : [20]

(i) Discuss John Lock's contribution as a social contractualist.

(ii) Explain the Karl Marx's theory of state.

4. Attempt any *one* question of the following : [20]

- (i) Explain Hobbes' theory of social contract.
- (ii) Explain Rousseau's views of human nature.

5. Write short notes on any *two* of the following : [20]

- (a) Plato's views on philosopher king
- (b) Aristotle's views on slavery
- (c) Rousseau's theory of General Will
- (d) Machiavelli's views on morality.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(iii) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]

- (i) प्लेटोचा साम्यवाद सिद्धान्त स्पष्ट करा.
- (ii) ऑरिस्टॉटलने केलेल्या राज्याच्या वर्गीकरणाची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]

- (i) मॅकिएह्लीचे मानवी स्वभावविषयक विचार स्पष्ट करा.
- (ii) जे.एस. मीलचे उपयूक्ततावाद संबंधी विचार स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]

- (i) सामाजिक कराराचा प्रेरक म्हणून जॉन लॉकच्या योगदानाची चर्चा करा.
- (ii) कार्ल मार्क्सचे राज्यविषयक सिद्धान्त स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]

- (i) हॉब्जचा सामाजिक करार सिद्धान्त स्पष्ट करा.
- (ii) रूसोचे मानवी स्वभावविषयक विचार स्पष्ट करा.

5. खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा : [20]

- (अ) प्लेटोचा तत्वज्ञ राजा
- (ब) ऑरिस्टोटलचे गुलामगीरीविषयक विचार
- (क) रूसोची सामूहीक ईहा
- (ड) मॅकिएक्लीचे नैतीकते बाबतचे विचार.

Total No. of Questions—**5**]

[Total No. of Printed Pages—**3**]

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-233

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

POLITICAL SCIENCE

(For External)

(Special Paper II)

(Political Sociology)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

- N.B. :—** (i) All questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* question of the following : [20]
(i) Explain nature and scope of Political Sociology.
(ii) Discuss nature and types of Political Culture.

2. Attempt any *one* question of the following : [20]
(i) Explain the process of Political Recruitment and its agencies.
(ii) Explain meaning and features of behaviourism.

3. Attempt any *one* question of the following : [20]
(i) Explain meaning, nature and types of political influence.
(ii) Explain meaning and agencies of political socialization.

P.T.O.

4. Attempt any one question of the following : [20]

- (i) Explain meaning, nature and types of legitimacy.
- (ii) Discuss meaning, nature and types of political participation.

5. Write notes on (any two) : [20]

- (i) Political Culture
- (ii) Concept of Political Development
- (iii) Political Recruitment
- (iv) Political Socialization.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]

(i) राजकीय समाजशास्त्राचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

(ii) राजकीय संस्कृतीचे स्वरूप आणि प्रकाराची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]

(i) राजकीय भरतीची प्रक्रिया स्पष्ट करून भरतीची साधने स्पष्ट करा.

(ii) वर्तनवादाचा अर्थ व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]

(i) राजकीय प्रभावाचा अर्थ, स्वरूप आणि प्रकार स्पष्ट करा.

(ii) राजकीय समाजीकरणाचा अर्थ आणि साधने स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा : [20]

- (i) अधिमान्यतेचा अर्थ, स्वरूप आणि प्रकार स्पष्ट करा.
- (ii) राजकीय सहभागाचा अर्थ, स्वरूप आणि प्रकाराची चर्चा करा.

5. टीपा लिहा (कोणतेही दोन) : [20]

- (i) राजकीय संस्कृती
- (ii) राजकीय विकासाचा सिद्धांत
- (iii) राजकीय भरती
- (iv) राजकीय सामाजिकरण.

Total No. of Questions—**5**]

[Total No. of Printed Pages—**3**]

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-234

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

HISTORY

(For External)

G-2 : Modern India (1857-1950)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

- N.B. :—** (i) All questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* of the following questions : [20]
 - (1) State the consequences of the Revolt of 1857.
 - (2) Explain the contribution of Satyashodhak Samaj in social reform movement.
2. Attempt any *one* of the following questions : [20]
 - (1) Examine the achievements of Indian National Congress during the period of Moderates.
 - (2) Evaluate the Famine Policy of British.
3. Attempt any *one* of the following questions : [20]
 - (1) Give an account of Quit India Movement.
 - (2) Discuss Khilaphat Movement.

P.T.O.

4. Attempt any *one* of the following questions : [20]

- (1) Explain the rise and growth of Dalit Movement in India.
- (2) Discuss the consequences of Partition (1947).

5. Write short notes on (any *two*) : [20]

- (1) Home Rule Movement
- (2) Anushilan Samitee
- (3) Two Nation Theory
- (4) Mountbatten Plan.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
(iii) संदर्भसाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]

- (1) 1857 च्या उठावाचे परिणाम सांगा.
- (2) सत्यशोधक समाजाचे सामाजिक सुधारणा चळवळीतील योगदान स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]

- (1) मवाळ-कालीन राष्ट्रीय सभेच्या कामगीरीचे परिक्षण करा.
- (2) ब्रिटिशांच्या दुष्काळ-धोरणाचे मूल्यमापन करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
- (1) छोडो भारत चळवळीचा वृत्तांत द्या.
 - (2) खिलाफत चळवळीचा चर्चा करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
- (1) भारतीय दलित चळवळीचा उदय आणि विकास स्पष्ट करा.
 - (2) फाळणी (1947) च्या परिणामांची चर्चा करा.
5. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही दोन) : [20]
- (1) होम रूल चळवळ
 - (2) अनुशीलन समीती
 - (3) द्विराष्ट्रवाद
 - (4) माउंटबॅटन योजना.

Total No. of Questions—**5+5**]

[Total No. of Printed Pages—6

**Seat
No.**

[5201]-EXT-235

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

HISTORY

(For External)

Special Paper I

[Diplomatic History of Marathas (1707 to 1818)]

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :- (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

- 1.** Attempt any *one* of the following questions : [20]

 - (1) Examine the Archaeological sources and Literary sources for the study of the Marathas.
 - (2) Elaborate the conflict between Shahu and Tarabai.

2. Attempt any *one* of the following questions : [20]

 - (1) Review the relations between Peshwa Bajirao I and Nizam.
 - (2) Explain the expansion of Maratha power in South during the period of Peshwa Nana Saheb.

3. Attempt any *one* of the following questions : [20]

- (1) 'The plains of Panipat were not more fatal to the Mahratta empire than the early end of this excellent prince' (Peshwa Madhavrao I) — Discuss this statement by Grant Duff.
- (2) Assess the achievements of Mahadaji Shinde.

4. Answer any *one* of the following questions : [20]

- (1) Discuss the importance of Bassain Treaty.
- (2) Explain the central and provincial administration of Maratha.

5. Write short notes on (any *two*) : [20]

- (1) Chauth and Sardeshmukhi
- (2) Dephade Episode
- (3) Salbai Treaty
- (4) Judicial Administration.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]

- (1) मराठ्यांच्या इतिहासाच्या अभ्यासासाठी पुरातत्त्वीय व पुराभिलेखीय साधने यांचे परीक्षण करा.
- (2) शाहू आणि ताराबाई संघर्ष सविस्तरपणे स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
- (1) पहिले बाजीराव पेशवे व निजाम यांच्यातील संबंधांचा आढावा घ्या.
- (2) नानासाहेब पेशव्यांच्या कालखंडातील मराठ्यांच्या दक्षिणेकडील सत्ताविस्ताराची चर्चा करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
- (1) 'थोरले पहिले माधवराव पेशवे यांच्या मृत्युमुळे मराठेशाहीचे पानिपतपेक्षाही जास्त नुकसान झाले.' या ग्रॅंड डफच्या विधानाची चर्चा करा.
- (2) महादजी शिंदे यांच्या कामगिरीचे परीक्षण करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
- (1) बसईच्या तहाच्या महत्वाची सविस्तर चर्चा करा.
- (2) मराठ्यांच्या केंद्रीय आणि प्रांतिय प्रशासनाचे वर्णन करा.
5. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही दोन) : [20]
- (1) चौथ व सरदेशमुखी
- (2) दाभाडे प्रकरण
- (3) साल्बाईचा तह
- (4) न्यायिक प्रशासन.

[5201]-EXT-235

(Ancient India : 3000 B.C. to 1206 A.D.)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any one of the following questions : [20]

- (a) Discuss in detail the sources for study of Ancient Indian History.
- (b) Examine the socio-economic life of Harappan people.

2. Attempt any one of the following questions : [20]

- (a) State the Foreign Accounts for the study of Ancient Indian History.
- (b) Discuss the socio-economic life of Aryans depicted in the Vedic literature.

3. Attempt any one of the following questions : [20]

- (a) Examine the administration under the Mauryas with special reference to Kautilya's 'Arthashastra'.
- (b) Evaluate the cultural contributions of the Satavahanas.

4. Attempt any *one* of the following questions : [20]

- (a) Who were the Pallavas ? State their social life.
- (b) Estimate the achievements of Harshvardhana as benevolent ruler.

5. Write short notes on (any *two*) : [20]

- (a) Iron Technology
- (b) Tripitaka
- (c) Gandhar Art
- (d) Religious Policy of the Rashtrakutas.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]

(अ) प्राचीन भारतीय इतिहासाच्या अभ्यासाच्या साधनांची सविस्तर चर्चा करा.

(ब) हडप्पाकालीन लोकांच्या सामाजिक-आर्थिक जीवनाचे परीक्षण करा.

2. पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]

(अ) प्राचीन भारतीय इतिहासाच्या अभ्यासास उपयुक्त असलेले परकीयांचे वृत्तांत सांगा.

(ब) वैदिक साहित्यात चित्रित केलेल्या आर्याच्या सामाजिक-आर्थिक जीवनाची चर्चा करा.

3. पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
(अ) कौटील्यीय अर्थशास्त्राच्या विशेष संदर्भात मौर्यकालीन प्रशासन व्यवस्थेचे परीक्षण करा.
(ब) सातवाहनांच्या सांस्कृतिक योगदानाचे मूल्यमापन करा.
4. पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
(अ) पल्लव कोण होते ? त्यांच्या काळातील सामाजिक जीवन सांगा.
(ब) कल्याणकारी राजा म्हणून हर्षवर्धनाच्या कामगिरीचे मूल्यमापन करा.
5. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : [20]
(अ) लोहतंत्रज्ञान
(ब) त्रिपिटक
(क) गांधार शैली
(ड) राष्ट्रकुटांचे धार्मिक धोरण.

Total No. of Questions—**5+5**]

[Total No. of Printed Pages—**6**]

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-236

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

HISTORY

(For External)

[History of Modern Maharashtra (1818 to 1960)]

(Special Paper II)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

- 1. Attempt any *one* of the following questions : [20]**
 - (a) Discuss the four point programme of Lokmanya Tilak.**
 - (b) Discuss the work of Maharishi D.K. Karve.**
- 2. Attempt any *one* of the following questions : [20]**
 - (a) Write the impact of British Administration on Maharashtra.**
 - (b) Discuss the Bhil uprising in Khandesh.**
- 3. Attempt any *one* of the following questions : [20]**
 - (a) Write the contribution of Jagannath Shankar Seth to social awareness.**
 - (b) Discuss the course of non-cooperation movement in Maharashtra.**

P.T.O.

4. Attempt any *one* of the following questions : [20]

- (a) Discuss the principles and work of Prarthana Samaj.
- (b) Estimate Non-Brahmin movement in Maharashtra.

5. Write short notes on (any *two*) : [20]

- (a) Bhau Daji Lad
- (b) Principles of Arya Samaj
- (c) Obstacles in establishment of Samyukta Maharashtra
- (d) Razakar.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]

(अ) लोकमान्य टिळकांच्या चतुःसूत्री कार्यक्रमावर चर्चा करा.

(ब) महर्षि धोंडो केशव कर्वेच्या कार्यावर चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तरे लिहा : [20]

(अ) ब्रिटीश राजसत्तेचा महाराष्ट्रावरील प्रभावाबद्दल सांगा.

(ब) खानदेशातील भिल्ल उठावावर चर्चा करा.

3. पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]

(अ) जगन्नाथ शंकर शेठ यांच्या समाज जागृतीवरील योगदानाबद्दल लिहा.

(ब) महाराष्ट्रातील असहकार चळवळीच्या प्रगतीवर चर्चा करा.

- 4.** पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
(अ) प्रार्थना समाजाचे तत्व आणि कार्य यावर चर्चा करा.
(ब) महाराष्ट्रातील ब्राह्मणेतर चळवळीचे मुल्यमापन करा.
- 5.** थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : [20]
(अ) भाऊ दाजी लाड
(ब) आर्य समाजाची तत्वे
(क) संयुक्त महाराष्ट्राच्या स्थापनेतील अडथळे
(ड) रझाकार.

[5201]-EXT-236

[Medieval India (1206 to 1707)]

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

- 1. Attempt any one of the following questions : [20]**
 - (a) Review the literary sources for study of Medieval Indian History.**
 - (b) Evaluate the achievements of Mehmud Gawan.**
- 2. Attempt any one of the following questions : [20]**
 - (a) Discuss various experiments of Muhammad-bin-Tughlaq.**
 - (b) Examine the Mughal Administration in detail.**
- 3. Attempt any one of the following questions : [20]**
 - (a) Account for the socio-religious life during the Delhi Sultnate with special reference to women.**
 - (b) Discuss the developments in the field of trade and industry during the Mughals.**
- 4. Attempt any one of the following questions : [20]**
 - (a) Evaluate the philosophy of Sufi Cult and its impacts on medieval Indian society.**
 - (b) Examine the Mansabdari system with its merits and demerits.**

5. Write short notes on (any two) : [20]

- (a) Iltutmish
- (b) Science and technology during the Delhi sultanate
- (c) Festivals of the Mughal time
- (d) Akbar's Rajput Policy.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]

(अ) मध्ययुगीन भारतीय इतिहासाच्या वाडमयीन साधनांचा आढावा घ्या.

(ब) मेहमूद गवानच्या कामगिरीचे मूल्यमापन करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]

(अ) मुहम्मद-बिन-तुघलकाच्या विविध प्रयोगांची चर्चा करा.

(ब) मुघल प्रशासनाचे सविस्तरपणे परीक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]

(अ) स्त्रियांच्या विशेषसंदर्भात दिल्ली सुलतानशाहीकालीन सामाजिक-धार्मिक जीवनाचा वृतांत घ्या.

(ब) मुघलकालीन व्यापार आणि उद्योग या क्षेत्रातील विकासाची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
- (अ) सुफी संप्रदायाच्या तत्वज्ञानाची चर्चा करा आणि त्यांचा मध्ययुगीन भारतीय समाजावरील प्रभाव स्पष्ट करा.
- (ब) मनसबदारी पद्धतीचे तिच्या गुण-दोषांसह परीक्षण करा.
5. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) : [20]
- (अ) अल्लमश
- (ब) दिल्ली सुलतानशाहीकालीन विज्ञान-तंत्रज्ञान
- (क) मुघलकालीन सणसमारंभ
- (ड) अकबराचे राजपूतविषयक धोरण.

Total No. of Questions—**5**]

[Total No. of Printed Pages—**4**]

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-237

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

ANCIENT INDIAN HISTORY, CULTURE AND ARCHAEOLOGY

(For External)

General Paper II

**[Outline of Political, Social and Economic Institutions of
Ancient India (600 B.C. to 1200 A.D.)]**

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any one of the following questions : [20]

**(a) State the literary sources of the history of Ancient Indian
Political, Social and Economic Institutions.**

Or

(b) Take a review of the causes of decline of Republics.

2. Answer any one of the following questions : [20]

**(a) Explain the importance of *Sabhā-Samiti* as a Local Institutions
in Ancient India.**

P.T.O.

Or

(b) Explain the structure of Ministry according to Shukraniti.

3. Answer any *one* of the following questions : [20]

(a) Discuss the Varna System in Ancient Times.

Or

(b) State in detail the various phases in Ancient Indian Education.

4. Answer any *one* of the following questions : [20]

(a) State the importance of Agriculture as source of income of Ancient Indian State and Society.

Or

(b) Take a review of life of women in Ancient India.

5. Write short notes on (any *two*) : [20]

(a) Organic Theory

(b) Ancient Judicial Institutions

(c) Importance of Ancient Sacraments

(d) India-South East Asia Trade.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]

(अ) प्राचीन भारतीय राजकीय, सामाजिक व आर्थिक संस्थांच्या इतिहासाची वाड्मयीन साधने सांगा.

किंवा

(ब) गणराज्यांच्या विनाशाच्या कारणांचा आढावा घ्या.

2. खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]

(अ) प्राचीन भारतातील लोकसंस्था म्हणून सभा व समितीचे महत्व विशद करा.

किंवा

(ब) शुक्रनितीत सांगितलेली मंत्रीमंडळाची रचना स्पष्ट करा.

3. खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]

(अ) प्राचीन काळातील वर्णव्यवस्थेची चर्चा करा.

किंवा

(ब) प्राचीन भारतातील शिक्षणाच्या विकासातील विविध टप्पे सविस्तर सांगा.

4. खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]

(अ) प्राचीन भारतातील राज्य व समाज यांच्या उत्पन्नाचे साधन म्हणून शेतीचे महत्व सांगा.

किंवा

(ब) प्राचीन भारतीय स्त्री-जीवनाचा आढावा घ्या.

5. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : [20]

(अ) सेंद्रिय सिद्धान्त

(ब) प्राचीन न्यायविषयक संस्था

(क) प्राचीन संस्कारांचे महत्व

(ड) भारत-आग्नेय आशिया व्यापार.

Total No. of Questions—**5**]

[Total No. of Printed Pages—**3**]

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-238

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

ANTHROPOLOGY

(For External)

G-II : Indian Tribes and Tribal Development

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

- 1. Explain the difference between caste and tribe. [20]**

Or

Describe the various approaches of Tribal Development. [20]

- 2. Explain the structure and functions of Youth Dormitories. [20]**

Or

Describe the economic and geographical classification of Indian Tribes. [20]

- 3. Explain the main problems of Indian Tribes. [20]**

Or

Explain the various types of observations. [20]

P.T.O.

- 4.** What is the policy of protective discrimination for tribal development ? [20]

Or

- Describe the tribal movement after independence. [20]

- 5.** Write short notes on (any two) : [20]

- (1) Integrated Tribal Development Programme
- (2) Ghotul
- (3) Tribal Sub-Plain
- (4) Report Writing.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

- 1.** जात व जमात यातील फरक सांगा. [20]

किंवा

आदिवासी विकासाचे विविध दृष्टीकोन स्पष्ट करा. [20]

- 2.** युवागृहाची रचना आणि कार्ये विशद करा. [20]

किंवा

भारतीय आदिवासींचे आर्थिक आणि भौगोलिक वर्गीकरण स्पष्ट करा. [20]

3. भारतीय आदिवासींच्या मुख्य समस्या सांगा. [20]

किंवा

निरीक्षणांचे विविध प्रकार स्पष्ट करा. [20]

4. आदिवासी विकासासाठी असलेले संरक्षणात्मक पक्षपात धोरण काय आहे ? [20]

किंवा

स्वातंत्र्योत्तर काळातील आदिवासी चळवळी विशद करा. [20]

5. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : [20]

- (1) एकात्मीक आदिवासी विकास कार्यक्रम
- (2) गोटूल
- (3) आदिवासी उप-योजना
- (4) अहवाल लेखन.

Total No. of Questions—**5+5**]

[Total No. of Printed Pages—**7**]

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-239

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

GEOGRAPHY

(For External)

General Paper II

[Gg-210 : Elements of Climatology and Oceanography]

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

(iii) Use of map stencils is allowed.

(iv) Draw neat diagrams wherever necessary.

1. Attempt any one of the following questions : [20]

(i) What is atmosphere ? Explain its composition and structure.

(ii) What is inversion of temperature ? Explain factors affecting vertical distribution of temperature.

2. Attempt any *one* of the following questions : [20]

- (i) Explain the concept of pressure gradient and write in detail the process of pressure belt formation.
- (ii) Describe the importance of atmospheric humidity and explain types of it.

3. Attempt any *one* of the following questions : [20]

- (i) Describe the movements of ocean currents.
- (ii) Explain the worldwide distribution of salinity.

4. Attempt any *one* of the following questions : [20]

- (i) Explain the submarine relief of Atlantic and Indian Ocean.
- (ii) Describe in detail the significance of coastal environment.

5. Write short notes on (any *two*) : [20]

- (i) Characteristics of tropical cyclones
- (ii) Mountain and valley winds
- (iii) Oceanography
- (iv) Tsunami waves.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(iii) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
(iv) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
(i) वातावरण म्हणजे काय ? ते सांगून वातावरणाचे घटक व रचना स्पष्ट करा.
(ii) तपमानाची विपरीतता म्हणजे काय ? ते स्पष्ट करून तपमानाचे उभ्या दिशेतील वितरण सांगा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
(i) हवेच्या भार उताराची संकल्पना स्पष्ट करून पृथ्वीवरील वायूभार पटूचांच्या निर्मिती विषयी माहिती लिहा.
(ii) वातावरणीय आर्द्धतेचे महत्व सांगून आर्द्धतेचे प्रकार स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
(i) सागरी प्रवाहांच्या हालचालीचे वर्णन करा.
(ii) सागरजलाच्या क्षारतेचे जागतिक वितरण स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
- (i) अटलांटिक व हिंदी महासागर तळरचना स्पष्ट करा.
- (ii) सागर किनान्यांचे पर्यावरणीय महत्व याविषयी सविस्तर वृत्तांत लिहा.
5. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : [20]
- (i) उष्ण कटिबंधीय आवर्ताची वैशिष्ट्ये
- (ii) डोंगरी व दरीतील वारे
- (iii) सागरशास्त्र
- (iv) त्सुनामी लाटा.

[5201]-EXT-239

[Gg-210 : Geography of Disaster Management]

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

- N.B. :-**
- (i) All questions are compulsory.
 - (ii) Figures to the right indicate full marks.
 - (iii) Draw neat diagrams wherever necessary.
 - (iv) Use of map stencils is allowed.

1. Attempt any *one* of the following questions : [20]
 - (i) Give the definition of disaster. Discuss the classification of disaster in detail.
 - (ii) Give an account of structure of disaster management.
2. Attempt any *one* of the following questions : [20]
 - (i) Explain the causes, effects and remedies of flood.
 - (ii) What is earthquake ? Explain the causes and effect of earthquake.
3. Attempt any *one* of the following questions : [20]
 - (i) What is Tsunami ? Elaborate the causes and effect of Tsunami.
 - (ii) Give an account of the causes and effect of deforestation.

4. Attempt any *one* of the following questions : [20]

- (i) Explain the Acid Rain as Disaster.
- (ii) Describe in detail Fukushima Nuclear Disaster-2011.

5. Write short notes on (any *two*) : [20]

- (i) Objectives of disaster management
- (ii) Role of media in disaster management
- (iii) Exploitation of Resources
- (iv) Remedies of Drought.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

- सूचना :-**
- (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - (ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - (iii) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
 - (iv) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
 - (v) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]

- (i) आपत्तीची व्याख्या द्या. आपत्तीचे वर्गीकरण सविस्तर स्पष्ट करा.
- (ii) आपत्ती व्यवस्थापनाचा आराखडा याचा वृतांत द्या.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
- (i) पूराची कारणे, परिणाम आणि उपाययोजना स्पष्ट करा.
- (ii) भूकंप म्हणजे काय ? भूकंपाची कारणे आणि परिणाम स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
- (i) त्सूनामी म्हणजे काय ? त्सूनामीची कारणे आणि परिणाम विशद करा.
- (ii) निर्वानीकरणाची कारणे आणि परिणामांचा वृतांत द्या.
4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
- (i) आम्ल पर्जन्य एक आपत्ती स्पष्ट करा.
- (ii) फूकूशिमा आण्विक आपत्ती-2011 सविस्तर विशद करा.
5. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : [20]
- (i) आपत्ती व्यवस्थापनाची उद्दिष्ट्ये
- (ii) आपत्ती व्यवस्थापनाची प्रसार माध्यमांची भूमिका
- (iii) साधन संपदेचा अतिवापर
- (iv) अवर्षणाचे उपाय.

Total No. of Questions—**5**]

[Total No. of Printed Pages—**3**]

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-244

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

PSYCHOLOGY

(For External)

(G-2 : Social Psychology)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

- 1. Define social psychology. Describe research related areas of social psychology. [20]**

Or

Define gender. Explain gender role development.

- 2. Define groups. Explain characteristics of groups. [20]**

Or

Explain attitude change and reducing prejudice.

- 3. Discuss the codes for non-verbal communication. [20]**

P.T.O.

Or

Explain motives behind prosocial behaviour.

- 4.** Define aggression. Explain the factors responsible for aggression. [20]

Or

Explain the importance of close relationship.

- 5.** Write short notes on (any four) : [20]

- (i) Three levels of behaviour
- (ii) Impression management
- (iii) Discrimination and exclusion
- (iv) Internal determinants of attraction
- (v) Commitment of socially responsible behaviour
- (vi) Healthy communication.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

- सूचना :**— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

- 1.** सामाजिक मानसशास्त्राची व्याख्या द्या. सामाजिक मानसशास्त्राचे संशोधनाशी संबंधित क्षेत्रे स्पष्ट करा. [20]

किंवा

लिंग म्हणजे काय हे सांगा. लिंगभूमिकेचा विकास स्पष्ट करा.

2. समूहाची व्याख्या द्या. समूहाची गुणवैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [20]

किंवा

अभिवृत्ती बदल आणि पूर्वग्रह कमी करणे स्पष्ट करा.

3. अशाब्दिक संप्रेषणाच्या संकेतनांची चर्चा करा. [20]

किंवा

समाजाभिमुख वर्तनाची प्रेरके स्पष्ट करा.

4. आक्रमकतेची व्याख्या द्या. आक्रमकतेची कारणे स्पष्ट करा. [20]

किंवा

घनिष्ठ नातेसंबंधाचे महत्व स्पष्ट करा.

5. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

(i) वर्तनाच्या तीन पातळ्या

(ii) प्रभावी व्यवस्थापन

(iii) भेदभाव व नकार

(iv) आकर्षणाची अंतर्गत नियामके

(v) समाजाभिमुख वर्तनाची वचनबद्धता

(vi) प्रभावी संप्रेषण.

Total No. of Questions—**5**]

[Total No. of Printed Pages—**3**

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-247

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

G-2 : GANDHIAN THOUGHT

(For External)

**(Social and Educational Thought and Political
and Economic Thought)**

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

- 1. State Gandhiji's views on Varnashram dharm. [20]**

Or

Explain in detail Gandhiji's concept of Swaraj. [20]

- 2. Explain Gandhiji's concept of social reconstruction through Non-violent means. [20]**

Or

Explain in detail Gandhiji's critique on Totalitarianism. [20]

- 3. Explain relation between God, Truth and Non-violence made by Gandhiji. [20]**

P.T.O.

Or

Explain in detail Gandhiji's views on Hindu culture. [20]

4. State and explain Gandhiji's views on Economics and Ethics. [20]

Or

Explain in detail Gandhiji's idea of Trusteeship. [20]

5. Write short notes on (any two) : [20]

- (a) Gandhiji and Bhagwadgita
- (b) Equality of wages
- (c) Faith and reason
- (d) Approach about mechanization.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

- सूचना :—
- (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - (ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - (iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

1. गांधीजीचा वर्णाश्रमधर्म विषयक दृष्टीकोन सांगा. [20]

किंवा

गांधीजीची स्वराज कल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा. [20]

2. अहिंसा साधना आधारे गांधीर्जीची सामाजिक पुनर्रचनेची संकल्पना स्पष्ट करा. [20]

किंवा

एकाधिकारशाहीवरील गांधीर्जीची टीका सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

3. गांधी निर्मित ईश्वर, सत्य आणि अहिंसा या संकल्पनांमधील संबंध स्पष्ट करा. [20]

किंवा

गांधीर्जीचा अर्थनीतीशास्त्रीय दृष्टीकोन सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

4. हिंदू संस्कृतीबद्दलचा गांधीर्जीचा दृष्टीकोन सांगून त्याचे स्पष्टीकरण करा. [20]

किंवा

गांधीर्जीची विश्वस्त संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

5. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

- (अ) गांधीजी आणि भगवद्‌गीता
- (ब) वेतनसमानता
- (क) श्रद्धा आणि बुद्धी
- (ड) यंत्रविषयक दृष्टीकोन.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-249

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

HISTORY

(For External)

G-2 : History of Civilization : Indian Culture

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any one of the following questions : [20]

(1) Discuss the importance of archaeological sources as a source of Ancient Indian History.

(2) Write in detail the features of Indus Valley Civilization.

2. Attempt any one of the following questions : [20]

(1) Write in detail about Jainism.

(2) Elaborate on the cultural contribution under the Gupta Age.

3. Attempt any one of the following questions : [20]

(1) Trace the development of Indian Literature.

(2) Explain the development of paintings in Ancient India.

P.T.O.

4. Attempt any *one* of the following questions : [20]

- (1) Discuss the nature of Dravidian Culture.
- (2) Discuss the contribution of Sufism in Bhakti Movement of India.

5. Write short notes on (any *two*) : [20]

- (1) Geographical features of India
- (2) Inscriptions
- (3) Ancient Indian Medicine
- (4) Colonial Architecture.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भसाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]

- (1) प्राचीन भारताच्या इतिहासाचे साधन म्हणून पुरातत्वशास्त्राचे महत्व स्पष्ट करा.
- (2) सिंधू संस्कृतीची वैशिष्ट्ये लिहा.

2. पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]

- (1) जैन धर्माची सविस्तर माहिती लिहा.
- (2) गुप्त कालखंडातील सांस्कृतिक योगदान स्पष्ट करा.

3. पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
- (1) भारतीय साहित्याच्या विकासाचा आढावा घ्या.
 - (2) भारतीय चित्रकलेचा विकास स्पष्ट करा.
4. पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
- (1) द्रविड संस्कृतीचे स्वरूप लिहा.
 - (2) भारतातील भक्ती चळवळीमध्ये सुफी चळवळीचे योगदान स्पष्ट करा.
5. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही दोन) : [20]
- (1) भारताची भौगोलिक वैशिष्ट्ये
 - (2) आलेख
 - (3) प्राचीन भारतीय वैद्यकशास्त्र
 - (4) वसाहतकालीन स्थापत्यकला.

Total No. of Questions—**5**]

[Total No. of Printed Pages—**3**

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-250

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

HOME ECONOMICS

(For External)

G-2 : Sociology of Indian Family

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

- 1.** Answer the following questions in **500** words (any *one*) : [20]
 - (1) Explain the relation between Sociology and Indian Family.
 - (2) Explain the functions of family.
- 2.** Answer the following questions in **500** words (any *one*) : [20]
 - (1) Explain the merits and demerits of joint family system.
 - (2) Explain the role of Heridity and Environment in development of Human race.
- 3.** Answer the following questions in **500** words (any *one*) : [20]
 - (1) Explain the causes and effects of family disintegration in rural and Urban Sector in India.

P.T.O.

(2) Explain the role of Government in Child and Family Welfare in Indian society.

4. Answer the following questions in **500** words (any *one*) : [20]

(1) Write an essay on social legislation about marriage and family in India after independence.

(2) Explain the evolution of marriage and importance of marriage in Indian Family.

5. Write short notes on (any *two*) : [20]

(1) Structure of Indian Family

(2) Types of Marriage

(3) Causes of family disorganisation

(4) Voluntary agencies.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालील प्रश्नांची उत्तर **500** शब्दात लिहा (कोणताही एक) : [20]

(1) समाजशास्त्र आणि भारतीय कुटूंब यातील संबंध स्पष्ट करा.

(2) कुटूंबाची कार्ये स्पष्ट करा.

2. खालील प्रश्नांची उत्तर 500 शब्दात लिहा (कोणताही एक) : [20]
- (1) संयुक्त कुटूंब पद्धतीचे गुण आणि दोष स्पष्ट करा.
- (2) अनुवंशिकता आणि पर्यावरणाची मानवीवंश विकासातील भूमिका स्पष्ट करा.
3. खालील प्रश्नांची उत्तर 500 शब्दात लिहा (कोणताही एक) : [20]
- (1) भारतातील ग्रामीण आणि शहरी भागातील कुटूंब विघटनाची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.
- (2) बाल आणि कुटूंबकल्याणातील शासनाची भूमिका स्पष्ट करा.
4. खालील प्रश्नांची उत्तर 500 शब्दात लिहा (कोणताही एक) : [20]
- (1) भारतातील स्वातंत्र्योत्तर काळातील विवाह व कुटूंबविषयक विधेयकावर निबंध लिहा.
- (2) भारतीय कुटूंबातील विवाहाची उत्क्रांती आणि विवाहाचे महत्व स्पष्ट करा.
5. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : [20]
- (1) भारतीय कुटूंब संरचना
- (2) विवाहाचे प्रकार
- (3) कुटूंब विस्थापनाची कारणे
- (4) ऐच्छिक संघटना.

Total No. of Questions—**5+5+5**]

[Total No. of Printed Pages—**9**]

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-251

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

(For External)

D.S. G-2 : (A) Military Geography

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. What is Geo-Strategy ? Explain in detail the uses of Geo-Strategy. [20]

Or

State the concept of Military Geography and explain its scope.

2. Explain elements of National Power. [20]

Or

Explain in detail the concept of Tactics.

3. State the impact of Geography on Land Warfare. [20]

Or

Describe the characteristics and logistics problems in Desert.

P.T.O.

4. Describe the uses of Natural Gas and Oil. [20]

Or

What is Logistics ? Explain in detail the principles of Logistics.

5. Write short notes on (any two) : [20]

- (1) Strategic importance of Jammu and Kashmir
- (2) Uses of Military Geography
- (3) Strategic Position of Diego-Garcia.
- (4) Resources of Logistics.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. भू-युद्धनिती म्हणजे काय ? भू-युद्धनितीचे उपयोग सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

लष्करी भूगोलाची संकल्पना सांगून त्याची व्याप्ती स्पष्ट करा.

2. राष्ट्रीय शक्तीचे घटक स्पष्ट करा. [20]

किंवा

डावपेचाची संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.

3. भूगोलाचा भू-यूद्धावरिल परिणाम सांगा. [20]

किंवा

वाळवंटी प्रदेशाची वैशिष्ट्ये आणि पुरवठा व्यवस्थेच्या समस्या विशद करा.

4. नैसर्गिक गॅस आणि तेलाचे उपयोग विशद करा. [20]

किंवा

पुरवठा व्यवस्था म्हणजे काय ? पुरवठा व्यवस्थेची तत्वे सविस्तर स्पष्ट करा.

5. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : [20]

- (1) जम्मू आणि काश्मिरचे सामरिक महत्व
- (2) लष्करी भूगोलाचे उपयोग
- (3) दिगो-गार्सियाचे सामरिक स्थान
- (4) पुरवठा व्यवस्थेची साधने.

[5201]-EXT-251

D.S. G-2 : (B) Geopolitics

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

- N.B. :—** (i) All questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

- 1.** Describe in brief the Geographical factors affecting war. [20]

Or

Describe in detail the Territorial Water.

- 2.** Explain the concept of Buffer State. What are the problems of Buffer State. [20]

Or

Give the contrast between Boundaries and Frontiers.

- 3.** Describe in detail the Heartland theory of Mackinder. [20]

Or

Explain the scope and nature of Political Geography.

- 4.** Explain the nature and scope of Geopolitics. [20]

Or

Explain in basic elements of Nation.

5. Write short notes on (any two) : [20]

- (1) Elements of State
- (2) Sea Power Theory
- (3) Exclusive Economic Zone
- (4) Natural Boundaries.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. युद्धावर परिणाम करणाऱ्या भौगोलिक घटकांचे थोडक्यात वर्णन करा. [20]

किंवा

प्रादेशिक जलाशय सविस्तर विशद करा.

2. आघातशोषक राष्ट्राची संकल्पना स्पष्ट करा. आघात शोषक राष्ट्रांच्या समस्या कोणत्या ? [20]

किंवा

सीमा आणि सीमाप्रदेश यातील फरक सांगा.

3. मॅकिंडर यांच्या मर्मभूमी सिद्धांताचे सविस्तर वर्णन करा. [20]

किंवा

राजकीय भूगोलाची व्याप्ती आणि स्वरूप स्पष्ट करा.

4. भूराजनीतीचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा. [20]

किंवा

राष्ट्राचे मूलभूत घटक स्पष्ट करा.

5. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : [20]

- (1) राज्याचे घटक
- (2) सागरी सत्ता सिद्धांत
- (3) आर्थिक निर्बंध क्षेत्र
- (4) नैसर्गिक सीमा.

[5201]-EXT-251

D.S. G-2 : (C) Industrial Security

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

- N.B. :-** (i) All questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

- 1.** What is Industrial Security ? Explain the scope of Industrial Security. [20]

Or

Describe Fundamental Rights.

- 2.** Describe in brief Industrial Crimes. [20]

Or

Explain the Security Lighting.

- 3.** Describe the functions of Security Department. [20]

Or

State the duties of Security Inspector.

- 4.** Describe causes and preventive measures of fire. [20]

Or

What is first aid ? Explain the various types of first aid.

5. Write short notes on (any two) : [20]

- (1) Indian Penal Code
- (2) Main Gate
- (3) Carbon dioxide equipment
- (4) First aid box.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :- (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. औद्योगिक सुरक्षा म्हणजे काय ? औद्योगिक सुरक्षेची व्याप्ती स्पष्ट करा. [20]

किंवा

मूलभूत अधिकार विशद करा.

2. औद्योगिक क्षेत्रातील गुन्ह्यांचे थोडक्यात वर्णन करा. [20]

किंवा

‘सुरक्षा प्रकाश व्यवस्था’ स्पष्ट करा.

3. सुरक्षा विभागाच्या कार्याचे वर्णन करा. [20]

किंवा

सुरक्षा निरीक्षकाची कर्तव्ये सांगा.

4. आगीची कारणे व प्रतिबंधात्मक उपाय विशद करा. [20]

किंवा

प्रथमोपचार म्हणजे काय ? प्रथमोपचाराचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

5. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : [20]

- (1) भारतीय दंड संहिता
- (2) मुख्य प्रवेशद्वार
- (3) कार्बन डायऑक्साइड उपकरण
- (4) प्रथमोपचार पेटी.

Total No. of Questions—**5+5**]

[Total No. of Printed Pages—**6**]

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-252

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

(For External)

(D.S. S-1 (A) Indian Military System After Independence)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

- 1. Explain ‘India’s Nuclear Capability’. [20]**

Or

Explain in detail border dispute of India-China.

- 2. Discuss “Defence Policy of India since 2005”. [20]**

Or

Explain in detail Kargil conflict.

- 3. Write the significance of Simla Agreement. [20]**

Or

Describe the role of Indian Navy in 1971 war.

4. Explain the performance of Indian Armed Forces in 1962 war. [20]

Or

Explain in detail ‘McMahon line’.

5. Write short notes on (any two) : [20]

- (a) Problems of refugee
- (b) Indian Missiles
- (c) LOC
- (d) Cease-fire line.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
(iii) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. ‘भारताची आणिक क्षमता’ स्पष्ट करा. [20]

किंवा

भारत-चीन सीमावाद सविस्तर स्पष्ट करा.

2. 2005 पासुनचे भारतीय संरक्षण धोरणींची चर्चा करा. [20]

किंवा

कारगील संघर्ष सविस्तर स्पष्ट करा.

3. सिमला कराराचे महत्व सांगा.

[20]

किंवा

1971च्या युद्धातील भारतीय नौसेनेची भूमिका विशद करा.

4. 1962 च्या युद्धातील भारतीय सशस्त्र दलाची कामगिरी स्पष्ट करा.

[20]

किंवा

मँकमोहन रेषा सविस्तर स्पष्ट करा.

5. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही दोन) :

(i) निवासित समस्या

(ii) भारतीय क्षेपणास्त्र

(iii) एल.ओ.सी.

(iv) युद्धबंदी रेषा.

[5201]-EXT-252

(D.S. S-1 (B) Maratha Military System)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

- 1. Explain the causes of Maratha defeat in the third battle of Panipat. [20]**

Or

Explain the role of Jijabai in making Shivaji.

- 2. Explain in detail the Jawali incident. [20]**

Or

Describe the first Anglo-Maratha war.

- 3. State the causes of downfall of Maratha power. [20]**

Or

Describe the Maratha military organisation under the Shivaji.

- 4. State the role of Rajaram in the war of Maratha independence. [20]**

Or

Describe the Karnataka campaign of Shivaji Maharaj.

5. Write short notes on (any two) : [20]

- (a) Mirza Raje Jaisingh
- (b) Guerrilla tactics
- (c) Military leadership of Sambhaji
- (d) Nana Saheb Peshave.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पानिपतच्या तिसऱ्या लढाईतील मराठ्यांच्या पराभवाची कारणे स्पष्ट करा. [20]

किंवा

शिवाजी महाराजांच्या जडणघडणीत जिजाबाई यांची भूमिका स्पष्ट करा.

2. जावली प्रकरण सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

इंग्रज-मराठा पहिल्या युद्धाचे वर्णन करा.

3. मराठी सत्तेच्या पतनाची कारणे सांगा. [20]

किंवा

शिवाजी महाराजांच्या नियंत्रणाखालील मराठ्यांच्या लष्करी संघटनेचे वर्णन करा.

4. राजारामची मराठ्यांच्या स्वातंत्र्य युद्धातील भूमिका सांगा.

[20]

किंवा

शिवाजी महाराजांची कर्नाटक मोहीम विशद करा.

5. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

[20]

- (अ) मिझारा राजे जयसिंग
- (ब) गनिमी कावा
- (क) संभाजी महाराजांचे लष्करी नेतृत्व
- (ड) नानासाहेब पेशवे.

Total No. of Questions—**5+5**]

[Total No. of Printed Pages—**6**]

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-253

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

(For External)

D.S. S-2 (A) : International Relations

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Discuss the role of ideology in international relations. [20]

Or

Explain in detail decision-making theory.

2. Explain the impact of New Cold War on International relations. [20]

Or

Describe the evolution of Bretton Woods system in International Economy.

3. Explain in detail concept of detente. [20]

Or

Describe the role of UN in maintaining world peace.

4. Describe the nature and scope of Cold War. [20]

Or

Explain the changes in East Europe in 1989.

5. Write short notes on (any two) : [20]

(a) Diplomacy

(b) Behavioural approach

(c) NIEO

(d) WTO.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. आंतरराष्ट्रीय संबंधातील आदर्शवादाच्या भूमिकेचे वर्णन करा. [20]

किंवा

निर्णयग्राही सिद्धान्त सविस्तर स्पष्ट करा.

2. नविन शितयुद्धाचे आंतरराष्ट्रीय संबंधावरील परिणाम स्पष्ट करा. [20]

किंवा

आंतरराष्ट्रीय आर्थिक व्यवस्थेतील ब्रिटन वुड्सची उल्कांती विशद करा.

3. सलोख्याची संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

संयुक्त राष्ट्रांची जागतिक शांततेतील भूमिका विषद करा.

4. शितयुद्धाचे स्वरूप आणि व्याप्ती विषद करा. [20]

किंवा

इ.स. 1989 मधील पूर्व युरोपमध्ये झालेले बदल स्पष्ट करा.

5. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : [20]

- (अ) राजनय
- (ब) वर्तनवादी दृष्टीकोन
- (क) NIEO (एन.आय.ई.ओ.)
- (ड) जागतिक व्यापार संघटना.

[5201]-EXT-253

(D.S. S-2 (B) : International Security)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Describe the nature and pollution of environmental problems. [20]

Or

What is balance of power ? Explain the types of balance of power.

2. Describe the details meaning and concept of National and International Security. [20]

Or

Explain the causes and effects of terrorism.

3. Describe the origin and development of cold war. [20]

Or

Explain the effects and measures of cyber crimes.

4. State the nature and effects on Ethnic conflicts. [20]

Or

Explain the concept of diplomacy and functions of diplomats.

5. Write short notes on (any two) : [20]

- (a) Concept of Non-Alignment
- (b) Nature of Disarmament
- (c) Security Problems of Post Cold War Scenario
- (d) Cyber Crimes.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास **एकूण गुण :** 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पर्यावरणीय समस्येचे स्वरूप व प्रदृष्ण विशद करा. [20]

किंवा

सत्ता संतुलन म्हणजे काय ? सत्ता संतुलनाचे प्रकार स्पष्ट करा.

2. राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय सुरक्षेचा अर्थ व संकल्पना सविस्तर विशद करा. [20]

किंवा

दहशतवादाची कारणे व उपाय स्पष्ट करा.

3. शीतयुद्धाचा उगम व विकास विशद करा. [20]

किंवा

सायबर गुन्ह्यांचे परिणाम व उपाय स्पष्ट करा.

4. वांशिक संघर्षाचे स्वरूप व परिणाम सांगा.

[20]

किंवा

राजनयाची संकल्पना स्पष्ट करून राजनयज्ञाची कार्ये सांगा.

5. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

[20]

- (अ) अलिप्ततेची संकल्पना
- (ब) निःशस्त्रीकरणाचे स्वरूप
- (क) शीतयुद्धोतर काळातील सुरक्षेच्या समस्या
- (ड) सायबर गुन्हे.

Total No. of Questions—**5**]

[Total No. of Printed Pages—**4**]

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-255

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

COMMERCE

G-II

(Business Accounting)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

(iii) Use of calculator is allowed.

1. Answer the following questions (any two) : [20]

(a) Define ‘Book-Keeping’. State its objectives and give the rules of journalising.

(b) Describe the methods of Time-keeping.

(c) Explain various types of overheads.

(d) Describe Balance Sheet and Profit & Loss Account.

2. Journalise the following transactions : [20]

July 2016

1 Started business with cash Rs. 2,00,000

4 Purchased goods for cash Rs. 10,000

6 Sold goods on credit to Ram Rs. 5,000

8 Purchased stationery for cash Rs. 6,000

P.T.O.

- 9 Deposited cash into bank account Rs. 10,000
 13 Paid rent Rs. 5,000
 15 Money withdrawn for personal use Rs. 1,000
 20 Purchased machinery on credit of Rs. 10,000 from XYZ Ltd.
 25 Paid salary to Aneesh Rs. 20,000
 29 Paid for advertisement Rs. 5,000

3. Explain in detail purchase procedure. [20]

Or

Prepare cost sheet from the following : [20]

Direct Material	30,000
Productive Wages	10,000
Direct Expenses	5,000
Factory Depreciation	4,000
Factory Lighting	3,000
Factory Rent	2,000
Office Salary	5,000
Advertisement	4,000
Bad debts	2,000
Salesman Commission	1,000
Printing and Stationery	3,000
Manager Salary	10,000

Bad Debt	4,000
Sales Director fee	5,000
Power	1,000
Machine Repairs	1,000
Oil and Water	2,000
Sales	1,15,000

4. Explain various types of cash book with its suitable examples. [20]

Or

Prepare Store Ledger Account on the basis of LIFO method : [20]

Purchases :

3 Jan. 300 units @ Rs. 33
 15 Jan. 2100 units @ Rs. 36
 25 Jan. 1200 units @ Rs. 39
 10 Feb. 2000 units @ Rs. 42
 20 Feb. 1000 units @ Rs. 45

Issues :

9th Jan. 1000 units
 22nd Jan. 1200 units
 30th Jan. 1000 units
 15th Feb. 1200 units
 22nd Feb. 1000 units
 30th March missing units 20

5. Write short notes on (any four) : [20]

- (a) Causes of labour turnover
- (b) Methods of time booking
- (c) Concept of FIFO
- (d) Debit note, credit note
- (e) Ledger
- (f) Subsidiary books
- (g) Petty cash book.

Total No. of Questions—**5**]

[Total No. of Printed Pages—**3**

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-256

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

G-2 : EDUCATION

(For External)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

- 1. Answer any one question in 500 words : [20]**
(a) Explain the educational functions of Rabindranath Tagore in detail.
(b) What is registration ? Explain in detail the factors affecting on registration.

- 2. Answer any one question in 500 words : [20]**
(a) What are the problems in Secondary Education ? Suggest remedies to overcome these problems.
(b) Explain the characteristics of physical, emotional and social development at adolescence stage.

- 3. Answer any one question in 500 words : [20]**
(a) What is Insight Learning ? Describe the nature, merits and limitations of Insight Learning.

P.T.O.

(b) What is Character ? Explain in detail the role and functions of school in character development among students.

4. Answer any *one* question in **500** words : [20]

(a) What is Computer Education ? Describe the importance and need of Computer Education.

(b) What is Heredity and Environment ? Explain the educational importance of Heredity and Environment with appropriate examples.

5. Answer the following questions in **200-250** words each (any *two*) : [20]

(a) Importance of Vocational Education

(b) Concept of Forgetting

(c) Concept of Basic Education

(d) Thorndike's Laws of Learning.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

(अ) रविंद्रनाथ टागोरांचे शैक्षणिक कार्य सविस्तर स्पष्ट करा.

(ब) ग्रहण म्हणजे काय ? ग्रहणावर परिणाम करणारे घटक सविस्तर स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
(अ) माध्यमिक शिक्षणातील समस्या सांगून त्या दूर करण्यासाठी उपाय सूचवा.
(ब) कुमारावस्थेची शारीरिक, भावनिक व सामाजिक विकासाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
(अ) मर्मदृष्टी मूलक अध्ययन म्हणजे काय ? तिचे स्वरूप, गुण व मर्यादा स्पष्ट करा.
(ब) चारित्र्य म्हणजे काय ? विद्यार्थ्यांच्या चारित्र्य विकासात शाळेची भूमिका व कार्य सविस्तर स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
(अ) संगणक शिक्षण म्हणजे काय ? संगणक शिक्षणाचे महत्त्व व गरज स्पष्ट करा.
(ब) अनुवंश व परिस्थिती म्हणजे काय ? अनुवंश व परिस्थितीचे शैक्षणिक महत्त्व सोदाहरण स्पष्ट करा.
5. प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दांत टीपा लिहा (कोणतेही दोन) : [20]
(अ) व्यावसायिक शिक्षणाचे महत्त्व
(ब) विस्मरणाची संकल्पना
(क) मूलोद्योगी शिक्षणाची संकल्पना
(ड) थॉर्नडाईकचे अध्ययन नियम.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-259

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

ENGLISH (General)

(For External)

Paper II

(Study of English Language and Literature)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

- Texts Prescribed :—**
- (i) Rainbow : An Anthology of Short Stories
Ed. Board of Editors, Orient Blackswan.
 - (ii) Linguistics : An Introduction
Ed. Board of Editors, Orient Blackswan.

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. (a) Attempt any *one* of the following in about **100** words : [10]
 - (i) Define short story. Trace its development.
 - (ii) Write a note on the literary devices employed in short story.
- (b) Attempt any *one* of the following in about **100** words : [10]
 - (i) Discuss Monna Marriane as a tragic figure in the story ‘Mother of a Traitor’.
 - (ii) Write a detailed note on the history of the Bottle Imp.

P.T.O.

2. Write short notes on any *four* of the following : [20]

- (a) Plosives in English
- (b) Stress shift in English
- (c) Front vowels in English
- (d) Place of articulation
- (e) Uses of Rising Tone
- (f) Tone groups.

3. Attempt any *two* of the following in about **100** words each : [20]

- (a) Attempt a character sketch of Vera in 'The Open Window'.
- (b) Explain the climax of the story 'The Signal Man'.
- (c) How does the setting contribute to enhance the suspense of the story 'After Twenty Years' ?
- (d) Attempt a character sketch of Mini.

4. Write short notes on any *two* of the following in about **100** words each : [20]

- (a) The concept of Morpheme.
- (b) Inflectional and Derivational Morphemes
- (c) The Process of Prefixation
- (d) Allomorphs.

5. Write short notes on any *two* of the following in about **100** words each : [20]

- (a) Grammatical differences between British and American English
- (b) Multilingualism
- (c) Nativization of English
- (d) Code Mixing.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-260

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

SPECIAL ENGLISH (S-1)

(For External)

(Appreciating Drama)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

Text Prescribed : — (i) ‘The Merchant of Venice’ by William Shakespeare.

(ii) ‘A Doll’s House’ by Henrik Ibsen.

(iii) ‘The Old Stone Mansion’ by Mahesh Elkunchwar.

1. Answer any four of the following questions : [20]

- (a) Explain the term action in drama with suitable examples.
- (b) What are the types of comedy ?
- (c) Explain the meaning of ‘Central Character’ in a play.
- (d) Define Tragi-Comedy. Give suitable examples.
- (e) Is there any difference between black and dark comedy ? Explain.
- (f) Do you find any relation between the setting and the theme of a play ? Give reasons.

2. Answer any *one* of the following questions : [20]

- (a) To what extent is Shylock defined by his Jewishness and his profession ?
- (b) Discuss how the trial scene in ‘The Merchant of Venice’ reveals a conflict between justice and mercy ? Is the conflict resolved ? How ?

3. Answer any *two* of the following questions : [20]

- (a) Compare the attitudes of Nora and Torvald towards money, morality and family in the play ‘A Doll’s House’.
- (b) Explain the symbolic significance of hereditary diseases referred to in the play ‘A Doll’s House’.
- (c) How are the connotations of the words ‘free’ and ‘freedom’ related to the theme of the play ‘A Doll’s House’.

4. Answer any *two* of the following questions : [20]

- (a) How does Deshpande family fall apart in the play ‘The Old Stone Mansion’ ?
- (b) Compare and contrast the character of Sudhir and Bhaskar.
- (c) ‘The Old Stone Mansion’ is a document of social/political/cultural change in society. Justify your views.

5. Answer any *eight* of the following questions : [20]

- (i) Write a short note on the reflection of Venetian society in the play “The Merchant of Venice” ?

- (ii) Do you find Shylock's character round and intricate ? Justify your answer.
- (iii) Write a note on the significance of the Fifth Act of 'The Merchant of Venice' ?
- (iv) Is 'The Merchant of Venice' a tragedy or comedy ? Justify your answer.
- (v) How does the playwright maintain the three unities in the play 'A Doll's House' ?
- (vi) Explain 'A Doll's House' as a modern tragedy.
- (vii) Is there a subplot in 'A Doll's House' ? Explain.
- (viii) What is the conflict in the play 'The Old Stone Mansion' ?
- (ix) Unity of time is very significant in the play 'The Old Stone Mansion'. Explain in short.
- (x) Write a short note on the setting of 'The Old Stone Mansion.'

Total No. of Questions—**5**]

[Total No. of Printed Pages—**3**]

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-261

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

ENGLISH

(Special Paper II)

(For External)

(Appreciating Poetry)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

***Text Prescribed* :—Auroral Musings.**

- N.B. :—** (i) All questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *four* of the following : [20]
 - (a) How does Marvell enhance the theme the temptations of fame and power and the need for humility in ‘The Corenet’ ?
 - (b) Explain the significance of the strong verbs employed in ‘Batter My Heart’.
 - (c) Comment on ‘Broken Heart’ as a metaphysical poem.
 - (d) Comment on the concluding couplet of ‘Men Call You Fair’.
 - (e) How does Shakespeare enhance the concept of beauty in ‘Sonnet 130’ ?
 - (f) Comment on the theme of ‘The Definition of Love’.

P.T.O.

2. Answer any *four* of the following : [20]

- (a) Comment on the significance of the title ‘The Invocation’.
- (b) Comment on Milton’s attitude towards his blindness.
- (c) Discuss the significance of repetition in ‘Alexander’s Feast’.
- (d) Comment on the sound pattern in the following lines :
“Here files of pins extend their shining rows,
Puffs, powders, patches, bibles, billet-doux.”
- (e) How is the theme of death handled in ‘Ode on the Death of a Favourite Cat Drowned in a Tub of Gold Fishes’ ?
- (f) Discuss the similarities and differences of Petrarchan and Shakespearean sonnet with reference to their poems you studied.

3. Answer any *two* of the following : [20]

- (a) Discuss ‘Kubla Khan’ as a romantic poem.
- (b) Describe ‘La Belle Sans Merci’ as a narrative poem.
- (c) Comment on the form of ‘Ulysses’.

4. Answer any *two* of the following : [20]

- (a) Discuss ‘The Blessed Damozel’ as a religious poem.
- (b) Describe how optimism and pessimism are interwoven in ‘Dover Beach’.
- (c) How does W.B. Yeats explore the theme ‘Temporariness of earthly life and immortality of art’ in ‘Sailing to Byzantium’ ?

5. Explain with reference to the context any *four* of the following :

[20]

- (a) The world is charged with the grandeur of God.
It will flame out, like shining from shook foil;
It gathers to a greatness, like the ooze of oil
Crushed.
- (b) Notice Neptune, though,
Taming a sea-horse, thought a rarity,
Which claus of Innsbruck cast in bronze for me !
- (c) A slumber did my spirit seal;
I had no human fears :
She seemed a thing that could not feel
The touch of earthly years.
- (d) Wild spirit, which art moving everywhere,
Destroyer and preserver, hear, O hear !
- (e) The sea is calm tonight.
The tide is full, the moon lies fair
Upon the straits, on the French coast the light
Gleams and is gone, the cliffs of England stand,
Glimmering and vast, out in the tranquil bay.
- (f) Books ! 'tis a dull and endless strife :
Come, hear the woodland linnet,
How sweet his music ! on my life,
There's more of wisdom in it.

Total No. of Questions—**5**]

[Total No. of Printed Pages—**5**]

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-262

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

MATHEMATICS

(For External)

MG-2 : Discrete Mathematics and Linear Algebra

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt each of the following : [20]

- (a) State the contrapositive statement of the statement “If a function is differentiable then it is continuous”.**
- (b) Construct a truth table for $(p \wedge q) \rightarrow q$.**
- (c) Let $p(x)$ denote the statement “ $x \leq 10$ ”. What are the truth values of $p(5)$ and $p(15)$?**
- (d) How many different bit (each bit is either 0 or 1) string of length seven are there ?**
- (e) If $|A| = 10$, $|B| = 5$ and $A \cap B = \emptyset$ then find $|A \cup B|$.**
- (f) Determine whether the set $W = \{(x, y) | x = 5y\}$ a subspace of a vector space \mathbf{R}^2 ? Justify.**

P.T.O.

- (g) Define basis in a vector space V.
- (h) Show that the map $T : \mathbf{R}^2 \rightarrow \mathbf{R}^2$ defined by $T(x, y) = (-y, -x)$ is a linear transformation.
- (i) Let $T : \mathbf{R}^2 \rightarrow \mathbf{R}^2$ be a linear transformation defined by $T(x, y) = (x, -y)$. Find $\ker(T)$ and $\text{Im}(T)$.
- (j) Let \mathbf{P}_2 be an inner product space of polynomials with degree is at most two. Define :

$$\langle p, q \rangle = \int_{-1}^1 p(x) q(x) dx,$$

where $p(x), q(x) \in \mathbf{P}_2$. Find $\|p(x)\|$ where $p(x) = x$.

- 2.** Attempt any *four* of the following : [20]
- (a) Show that $(p \rightarrow q) \wedge (p \rightarrow r)$ and $p \rightarrow (q \wedge r)$ are logically equivalent.
 - (b) Write negations of :
 - (i) $\forall x(x^2 > x)$
 - (ii) $\exists x(x^2 = z)$.
 - (c) Prove that $\sqrt{2}$ is irrational by giving a proof by contradiction.
 - (d) Prove that the number of different subsets of a finite set X with n elements is 2^n .
 - (e) Prove that the number of r -combinations of a set with n elements, where n is non-negative integer and r is an integer with $0 \leq r \leq n$ equals :

$$C(n, r) = \frac{n!}{r!(n-r)!}.$$

(f) How many ways are there to place 10 indistinguishable balls into eight distinguishable bins ?

3. Attempt any *two* of the following : [20]

- (a) How many positive integers not exceeding 1000 are divisible by 7 or 11 ?
- (b) Show that if n is an integer and $n^3 + 5$ is odd, then n is even using :
- (i) a proof by contraposition
 - (ii) a proof by contradiction.
- (c) How many 4-letter radio station call letters (upper case) can be made :
- (i) if the first letter must be a K or W and no letter may be repeated ?
 - (ii) if repetition is allowed (but the first letter is K or W) ?

4. Attempt any *four* of the following : [20]

- (a) Show that the set $B = \{(1, 1, 1), (1, 1, 0), (1, 0, 0)\}$ is a basis in \mathbf{R}^3 .
- (b) If $T : \mathbf{R}^3 \rightarrow \mathbf{R}^3$ is given by :
 $T(x, y, z) = (x + y + 2z, x + z, 2x + y + 3z)$.
Find basis and dimension of $\text{Ker}(T)$.

- (c) Show that the intersection of two subspaces of a vector space V is a subspace of V . Is union of two subspaces of V a subspace ? Justify.
- (d) State and prove Schwartz inequality.
- (e) Let A be a 2×3 matrix and $T : \mathbf{R}^3 \rightarrow \mathbf{R}^2$ be the matrix transformation $T(x) = Ax$ given by :

$$T \begin{pmatrix} 1 \\ 0 \\ 0 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 1 \\ 1 \end{pmatrix}, \quad T \begin{pmatrix} 0 \\ 1 \\ 0 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 3 \\ 0 \end{pmatrix}, \quad T \begin{pmatrix} 0 \\ 0 \\ 1 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 4 \\ -7 \end{pmatrix}.$$

Find :

$$(i) \quad T \begin{pmatrix} 1 \\ -2 \\ 3 \end{pmatrix}$$

$$(ii) \quad T \begin{pmatrix} a \\ b \\ c \end{pmatrix}.$$

- (f) Show that $L(s)$ is a subspace of a vector space V for any $S \subseteq V$.

5. Attempt any *two* of the following : [20]

- (a) If $T : V \rightarrow W$ is a linear transformation from an n -dimensional vector space V to a vector space W then prove that $\text{rank}(T) + \text{nullity}(T) = n$.

- (b) Let \mathbf{R}^3 be an Euclidean inner product space. Use Gram-Schmidt process to convert the basis $B = \{(-1, 0, 1), (2, 0, 2), (0, 5, 0)\}$ in to an orthonormal basis.
- (c) Let V be a n -dimensional vector space. Then prove that :
- (i) Any linearly independent subset of V with n elements is a basis.
- (ii) Any subset of V with n elements which spans V is a basis.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—8

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-265

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

STATISTICAL PRE-REQUISITES (Gen.-II)

(For External)

(Applications of Statistics and Theory of Probability)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

- N.B. :**— (i) All questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.
(iii) Use of calculator and statistical tables is allowed.
(iv) Symbols and abbreviations have their usual meanings.

1. Attempt each of the following :

(a) State whether each of the following statements are True or False : [1 each]

- (i) C.D.R. is the probability of death of a person during the said period.
(ii) $R_{1.23}$ is always non-negative.
(iii) For $1 \leq r \leq n$,

$$\binom{n}{r} = \binom{n}{n-r}.$$

P.T.O.

- (iv) We can not use the classical definition of probability in case the sample space is countably infinite.
- (v) Mean and standard deviation for a discrete uniform distribution are same.
- (b) Choose the *correct* alternative in the following : [1 each]
- (i) The ratio of births to the total deaths in a year is called :
- (A) vital index
 - (B) population death rate
 - (C) total fertility rate
 - (D) survival rate
- (ii) The regression planes coincide if :
- (A) $|R| = 0$
 - (B) $|R| = 1$
 - (C) $|R| > 0$
 - (D) $|R| = -1$
- (iii) If $P(A) = P(B)$, then the two events are :
- (A) Dependent
 - (B) Independent
 - (C) Equally likely
 - (D) Both (B) and (C)

(iv) Nine persons sit for a photograph in a row. Find the probability that a family of three always sits together :

- (A) $1/12$
- (B) $1/24$
- (C) $1/48$
- (D) $1/3$

(v) Which of the following is a pair of mutually exclusive events in the drawing of a single card from a deck of 52 playing cards ?

- (A) A heart and a queen
- (B) An even number and a spade
- (C) A club and a red card
- (D) An ace and an odd number

(c) Answer in brief : [2 each]

- (i) Explain total fertility rate.
- (ii) Explain notion of partial correlation.
- (iii) Explain autoregression model.
- (iv) State any *two* real life situations where discrete uniform distribution can be applied.
- (v) Define permutation and combination.

2. Attempt any four of the following : [4x5=20]

- (a) Explain gross reproduction rate and net reproduction rate with limitations.
- (b) Define cumulative distribution function (c.d.f.) and state its properties.
- (c) From the data given below, calculate seasonal indices for I, II, III and IV quarters assuming the trend is absent :

Quarter	1983	1984	1985	1986	1987
I	40	42	41	5	44
II	35	37	35	36	38
III	38	39	38	36	38
IV	40	38	40	41	42

- (d) Suppose A and B are two events defined on Ω . If $P(A) = 0.8$, $P(A \cup B) = 0.9$ and $P(B) = x$, find the value of x if A and B are :
- (i) independent
- (ii) mutually exclusive.
- (e) If X and Y are independent Poisson random variables with means 2 and 4 respectively, find :
- (i) $P\left(\frac{X+Y}{2} < 1\right)$
- (ii) $P[3(X + Y) \geq 9]$.

(f) Let X and Y be two discrete r.v.s. having joint p.m.f. :

$$P(x, y) = kxy, \quad x = 1, 2, 3, \quad y = 1, 2, 3.$$

Find :

(i) k

(ii) $P(X + Y > 5)$

(iii) Are X and Y independent ? Justify.

3. Attempt any four of the following : [4×5=20]

(a) Explain the following methods of estimating trend :

(i) Method of semi-averages,

(ii) Method of moving averages.

(b) Obtain crude death rates for Population A and Population B given below :

Age Group	Population A		Population B	
	Population	Deaths	Population	Deaths
Below 10	900	12	800	32
10—20	1500	8	3000	12
20—60	4500	38	4800	48
Above 60	600	30	1400	42

(c) State classical definition of probability. State its limitations.

(d) Explain multiple correlation and multiple regression.

(e) Explain the following terms :

(i) Two-dimensional discrete r.v.

(ii) Conditional mean and conditional variance.

(f) A r.v. $X \rightarrow B(n = 6, p)$. Find p if $9P(X = 4) = P(X = 2)$.

4. Attempt any two of the following : [2×10=20]

- (a) In a trivariate distribution, $\sigma_1^2 = 9$, $\sigma_2^2 = \sigma_3^2 = 16$, $r_{12} = 0.7$ and $r_{23} = r_{13} = 0.6$. Find $R_{1.23}$, $r_{23.1}$, $\sigma_{2.13}$ and $\sigma_{21.3}$.
- (b) Calculate G.F.R., A.S.F.R., T.F.R., G.R.R. and N.R.R. for the following data :

Age group	15—19	20—24	25—29	30—34	35—39	40—44
Female population	9000	9200	8900	8600	8400	8500
No. of births	180	1012	1068	774	420	170
Survival factor	0.92	0.91	0.90	0.89	0.89	0.86

- (c) Define Poisson distribution with parameter m . Find its mean and variance.
- (d) The joint p.m.f. of (X, Y) is as follows :

X	Y		
	-2	0	2
-1	0.1	0.2	0.1
0	0.2	0.1	0.1
1	0.1	0.1	0.0

Find :

- (i) The conditional probability distribution of X when $Y = 0$.
- (ii) $P(X + Y \leq 2)$
- (iii) $P(X^2 + Y^2 \leq 3)$
- (iv) $P(Y = 2 | X = 1)$
- (v) $P(X + Y \leq 1)$
- (vi) $F(0, 0)$
- (vii) $F(0, 2)$.

5. Attempt any one of the following : [1×20=20]

(a) (i) The following are the means, standard deviations and correlation coefficients obtained for three characteristics X_1 , X_2 and X_3 : [12]

$$\bar{X}_1 = 28.2, \quad \bar{X}_2 = 4.91, \quad \bar{X}_3 = 594$$

$$\sigma_1 = 4.42, \quad \sigma_2 = 1.10, \quad \sigma_3 = 85$$

$$r_{12} = 0.80, \quad r_{13} = 0.40, \quad r_{23} = 0.56$$

(I) Obtain the equation of regression plane of X_1 on X_2 and X_3

(II) Estimate X_1 when $X_2 = 5.64$ and $X_3 = 600$.

(ii) Explain the following terms : [8]

(I) Age specific death rates

(II) Standardized death rates.

(b) (i) The following is a joint probability distribution of (X, Y) : [10]

X	Y		
	1	2	3
0	2/12	1/12	1/12
1	1/12	1/12	2/12
2	3/12	1/12	0

Calculate :

(I) $\text{cov}(X, Y)$

(II) $\text{cov}\left(\frac{X - 5}{2}, \frac{3 - Y}{3}\right)$.

- (ii) Calculate trend by four year moving average of the data given below : [10]

Year	Production
1978	614
1979	615
1980	652
1981	678
1982	681
1983	655
1984	717
1985	719
1986	708
1987	779
1988	757

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—**8**

**Seat
No.**

[5201]-EXT-266

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

LOGIC AND METHODOLOGY OF SCIENCE

(For External)

G-II : Predicate and Relational Logic

(2013 PATTERN)

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. (a) What is predicate logic ? Explain difference between singular and general proposition. [10]

(b) Symbolize the following propositions with the help of the symbols in brackets : [10]

(i) All roses are fresh. ($Rx-x$ is rose, $Fx-x$ is fresh)

(ii) Not a single table is chair.
($Tx-x$ is a table, $Cx-x$ is a chair)

(iii) Some men are honest or kind.
($Mx-x$ is men, $Hx-x$ is honest, $Kx-x$ is kind)

(iv) Some rivers are not long.
($Rx-x$ is a river, $Lx-x$ is long)

(v) Only officers have secretary.
($Ox-x$ is an officer, $Sx-x$ is secretary)

PTO

Or

Prove the following theorems with the help of the axioms given below : [20]

Axioms :

- (i) $(p \vee q) \supset p$
- (ii) $p \supset (p \vee q)$
- (iii) $(p \vee q) \supset (q \vee p)$
- (iv) $[p \vee (q \vee r)] \supset [q \vee (p \vee r)]$
- (v) $(q \supset r) \supset [(p \vee q) \supset (p \vee r)]$

Theorems :

- (1) $\neg q \supset (p \supset q)$
- (2) $\neg(p \supset \neg q) \supset (q \supset \neg p)$
- (3) $\neg(p \supset q) \supset [(q \supset r) \supset (p \supset r)]$
- (4) $\neg(p \supset \neg p) \supset \neg p$

2. (a) What is quantification ? Explain concept of Universal Generalization and Existential Instantiation. [10]
- (b) What is propositional function ? Explain how to get propositions from propositional function. [10]

Or

Prove validity of the following arguments : [20]

- (i) $(\forall x)(\neg Cx \supset \neg Dx)$
 $(\exists x)(\neg Cx \cdot Fx) / \therefore (\exists x)(\neg Dx \cdot Fx)$
- (ii) $(\forall x)(Ax \supset Bx)$
 $(\exists x)(Cx \cdot Ax) / \therefore (\exists x)(Cx \cdot Bx)$

(iii) $(X) (Ax \supset Bx)$

At

$Dt / \therefore (\exists x) (Dx \supset Bx)$

(iv) $(X) (\sim Px \supset Ix)$

$(X) (Ix \supset Dx) / \therefore (X) (\sim Px \supset Dx)$

3. (a) What is invalidity ? Explain the method of invalidity to prove invalid argument. [10]

- (b) What is dyadic relation ? Discuss types of dyadic relation. [10]

Or

Prove invalidity of the following arguments : [20]

(i) $(X) (Wx \supset Hx)$

$(X) (Ex \supset Hx) / \therefore (X) (Wx \supset Ex)$

(ii) $(\exists x) (Ax \cdot Bx)$

$(\exists x) (Ax \cdot Cx) / \therefore (\exists x) (Bx \cdot Cx)$

(iii) $(X) (Cx \supset \sim Dx)$

$\sim Cj / \therefore Dj$

(iv) $(X) (Mx \supset Sx)$

$(X) (Wx \supset Mx) / \therefore (X) (Sx \supset Wx)$

4. (a) Write two types of revised rules of quantification. [10]

- (b) Symbolize the following propositions using symbols given in brackets : [10]

(i) Bad Man do not have friends.

(Bx - x is bad, Mx - x is a man, Fxy - x is friend of y)

(ii) Everyone is buying something from someone.

(Px -x is person, $Bxyz$ -x buyes y from z)

(iii) If anything is damaged, nobody will be blamed.

(Dx -x is damaged, Px -x is a person, Bx -x is blamed)

(iv) At least one city is big than Nagpur.

(Bxy -x is big than y, n-n is Nagpur)

(v) Every book has its cost.

(Bx -x is a book, Cx -x is cost, Hxy)

Or

Prove validity of the following arguments :

[20]

(i) $(\exists x) (Y) [(\exists z) Byz \supset Byx]$

$(Y) (\exists z) Byz / \therefore (\exists x) (Y) Byx$

(ii) $(X) [(Ax \vee Bx) \supset (Cx \cdot Dx) / \therefore (X) (Ax \supset Cx)]$

(iii) $(X) [Ex \supset (Y) (Fy \supset Gxy)]$

$(\exists x) [Ex \cdot (\exists y) \sim Gxy] / \therefore (\exists x) \sim Fx$

(iv) $(X) (Vx \supset (\exists y) Oyx)$

$(X) (Oxa \supset Rxa)$

$(X) \sim Rxa / \therefore \sim Va$

5. Write short notes on any *four* of the following :

[20]

(1) Free and bound variables

(2) Multiply general proposition

(3) Predicate variable and Individual constant

(4) Formal system

(5) Enthymeme

(6) Logical connectives.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. (अ) विधेय तर्कशास्त्र म्हणजे काय सांगून एकवाची व सामान्यवाची विधानांमधील फरक स्पष्ट करा. [10]

(ब) कंसात दिलेल्या चिन्हांचा उपयोग करून खालील विधाने चिन्हांकित करा : [10]

(i) सर्व गुलाब ताजे असतात. ($Rx-x$ गुलाब आहे, $Fx-x$ हे ताजे आहे)

(ii) एकही टेबल खुर्ची नसतो.

($Tx-x$ हा टेबल आहे, $Cx-x$ ही खुर्ची आहे)

(iii) काही माणसे प्रामाणिक किंवा दयाळू असतात.

($Mx-x$ माणूस आहे, $Hx-x$ प्रामाणिक आहे, $Kx-x$ दयाळू आहे)

(iv) काही नद्या लांब नसतात. ($Rx-x$ हा नदी आहे, $Lx-x$ लांब आहे)

(v) फक्त अधिकाऱ्यांनाच सचिव असतात.

($Ox-x$ हा अधिकारी, $Sx-x$ हा सचिव आहे)

किंवा

खालील प्रमेये दिलेल्या मूलाधारांच्या आधारे सिद्ध करा :

[20]

मूलाधार :

(i) $(p \vee q) \supset p$

(ii) $p \supset (p \vee q)$

(iii) $(p \vee q) \supset (q \vee p)$

(iv) $[p \vee (q \vee r)] \supset [q \vee (p \vee r)]$

(v) $(q \supset r) \supset [(p \vee q) \supset (p \vee r)]$

प्रमेय :

- (1) $\neg q \supset (p \supset q)$
- (2) $\neg (p \supset \neg q) \supset (q \supset \neg p)$
- (3) $\neg (p \supset q) \supset [(q \supset r) \supset (p \supset r)]$
- (4) $\neg (p \supset \neg p) \supset \neg p$

2. (अ) संख्यीकरण म्हणजे काय सांगून सर्ववाची सामान्यीकरण व अस्तित्ववाची उदाहरणीकरण संकल्पना स्पष्ट करा. [10]
- (ब) विधानफलन म्हणजे काय सांगून विधान फलनापासून विधान कसे प्राप्त केले जाते ? [10]

किंवा

खालील युक्तिवादांची युक्तता सिद्ध करा : [20]

(i) $(X) (\neg Cx \supset \neg Dx)$
 $(\exists x) (\neg Cx \cdot Fx) / \therefore (\exists x) (\neg Dx \cdot Fx)$

(ii) $(X) (Ax \supset Bx)$
 $(\exists x) (Cx \cdot Ax) / \therefore (\exists x) (Cx \cdot Bx)$

(iii) $(X) (Ax \supset Bx)$

At

$$Dt / \therefore (\exists x) (Dx \cdot Bx)$$

(iv) $(X) (\neg Px \supset Ix)$
 $(X) (Ix \supset Dx) / \therefore (X) (\neg Px \supset Dx)$

3. (अ) अयुक्तता म्हणजे काय सांगून अयुक्तता सिद्ध करण्याची पद्धती स्पष्ट करा. [10]
(ब) द्वित्व संबंध म्हणजे काय सांगून त्याच्या प्रकारांची चर्चा करा. [10]

किंवा

खालील युक्तिवादांची अयुक्तता सिद्ध करा : [20]

$$(i) \quad (X) \ (Wx \supset Hx)$$

$$(X) \ (Ex \supset Hx) / \therefore (X) \ (Wx \supset Ex)$$

$$(ii) \quad (\exists x) \ (Ax \cdot Bx)$$

$$(\exists x) \ (Ax \cdot Cx) / \therefore (\exists x) \ (Bx \cdot Cx)$$

$$(iii) \ (X) \ (Cx \supset \sim Dx)$$

$$\sim Cj / \therefore Dj$$

$$(iv) \ (X) \ (Mx \supset Sx)$$

$$(X) \ (Wx \supset Mx) / \therefore (X) \ (Sx \supset Wx)$$

4. (अ) संख्यीकरणाच्या कोणत्याही दोन प्रकारांची सुधारित आवृत्ती लिहा. [10]

(ब) कंसात दिलेल्या चिन्हांचा वापर करून खालील विधाने चिन्हांकित करा : [10]

(i) वाईट माणसांना मित्र नसतात.

$(Bx-x$ हा वाईट आहे, $Mx-x$ माणूस आहे, $Fxy-x$ हा y चा मित्र आहे)

(ii) प्रत्येकजण दुसऱ्या कोणाकडून तरी काहीतरी विकत घेतो.

$(Px-x$ ही व्यक्ती आहे, $Bxyz-x$ ने y ला z कडून विकत घेतले)

(iii) जर कशाचेही नुकसान झाले तर कोणावर तरी दोषारोप होईल.

$(Dx-x$ म्हणजे नुकसान, $Px-x$ ही व्यक्ती आहे, $Bx-x$ हा दोषी आहे)

(iv) किमान एक शहर नागपूरपेक्षा मोठे आहे.

$(Bxy-x$ हा y पेक्षा मोठा आहे, $n-n$ हे नागपूर आहे)

(v) प्रत्येक पुस्तकाला त्याची किंमत असते.

$(Bx-x$ हे पुस्तक आहे, $Cx-x$ ही किंमत आहे, Hxy)

किंवा

खालील युक्तिवादांची युक्तता सिद्ध करा : [20]

$$(i) (\exists x) (Y) [(\exists z) Byz \supset Byx] \\ (Y) (\exists z) Byz / \therefore (\exists x) (Y) Byx$$

$$(ii) (X) [(Ax \vee Bx) \supset (Cx \cdot Dx) / \therefore (X) (Ax \supset Cx)]$$

$$(iii) (X) [Ex \supset (Y) (Fy \supset Gxy)] \\ (\exists x) [Ex \cdot (\exists y) \sim Gxy] / \therefore (\exists x) \sim Fx$$

$$(iv) (X) (Vx \supset (\exists y) Oyx) \\ (X) (Oxa \supset Rx a) \\ (X) \sim Rx a / \therefore \sim Va$$

5. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर थोडक्यात टिपा लिहा : [20]

- (1) मुक्तचर व बद्धचर
- (2) बहुसामान्यवाची विधान
- (3) विधेय चर व व्यक्ती अचर
- (4) आकारिक प्रणाली
- (5) लुप्तावयविका
- (6) तर्ककारके.

Total No. of Questions—**5+5**]

[Total No. of Printed Pages—**6**]

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-267

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

SOCIOLOGY

(For External)

General Paper 2

Group ‘A’ : Population and Society

OR

**Group ‘B’ : Introduction to Social Welfare and
Social Legislation in India**

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

(iii) Attempt Group ‘A’ or Group ‘B’.

Group ‘A’ : Population and Society

1. Attempt any one of the following questions : [20]

(a) Explain scope and importance of the population studies.

(b) Define migration and explain types of migration with examples.

P.T.O.

- 2.** Attempt any *one* of the following questions : [20]
- (a) Describe the Demographic transition theory.
(b) Discuss the feminist perspectives of population.
- 3.** Attempt any *one* of the following questions : [20]
- (a) Explain the National Population Policy of India.
(b) Elucidate the meaning and importance of census.
- 4.** Attempt any *one* of the following questions : [20]
- (a) Discuss about the Population Policy and Role of State.
(b) Explain the concept and need of Population Education.
- 5.** Write short notes on (any *two*) : [20]
- (a) National Sample Survey
(b) Maternal Mortality
(c) Family Welfare 1977
(d) HIV AIDS Awareness.

OR

**Group ‘B’ : Introduction to Social Welfare and
Social Legislation in India**

- 1.** Attempt any *one* of the following questions : [20]
- (a) What is Social Welfare ? Explain the concept and approaches of Social Welfare.

- (b) Discuss the meaning and impact of Mid Day Meal scheme for children.
- 2.** Attempt any *one* of the following questions : [20]
- (a) Explain the various Legislation for Women Welfare in India.
(b) Elaborate the Post-liberalization changes in Welfare State.
- 3.** Attempt any *one* of the following questions : [20]
- (a) Describe the constitutional provisions to safeguard the interest of scheduled tribes.
(b) Explain the problems of people with disabilities.
- 4.** Attempt any *one* of the following questions : [20]
- (a) Explain the role of NGO's in Social Welfare.
(b) Discuss the various issues of dalits in India.
- 5.** Write short notes on (any *two*) : [20]
- (a) Concept of Social Development
(b) Child Labour Prohibition Act
(c) The Role of Media in Social Welfare
(d) Legal Safeguard for people with disabilities.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) गट 'अ' किंवा गट 'ब' प्रश्नपत्रिका सोडवावी.

(iv) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

गट 'अ' : Population and Society

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]

(अ) लोकसंख्या अभ्यासाची व्याप्ती व महत्व स्पष्ट करा.

(ब) स्थलांतराची व्याख्या द्या आणि स्थलांतराचे प्रकार उदाहरणांसह स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]

(अ) लोकसंख्या संक्रमण सिद्धांताचे वर्णन करा.

(ब) लोकसंख्येच्या स्त्रिवादी दृष्टीकोनाची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]

(अ) भारताचे राष्ट्रीय लोकसंख्या धोरण स्पष्ट करा.

(ब) जनगणनेचा अर्थ व महत्व विशद करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]

(अ) लोकसंख्या धोरण आणि राज्याची भूमिका याविषयी चर्चा करा.

(ब) लोकसंख्या शिक्षणाची संकल्पना आणि गरज स्पष्ट करा.

5. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) : [20]

- (अ) राष्ट्रीय नमुना सर्वेक्षण
- (ब) माता मृत्यु
- (क) कुटूंब कल्याण 1977
- (ड) एच.आय.व्ही. एड्स जाणीव जागृती.

किंवा

गट 'ब' : Introduction to Social Welfare and Social Legislation in India

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]

- (अ) समाज कल्याण म्हणजे काय ? समाज कल्याणाची संकल्पना आणि दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
- (ब) बालकांसाठीच्या मध्यान्ह भोजन योजनेचा अर्थ व प्रभावाची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]

- (अ) भारतातील महिला कल्याणाचे विविध कायदे स्पष्ट करा.
- (ब) कल्याणकारी राज्यातील नवउदारमतवादी बदल विशद करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]

- (अ) अनुसूचित जमातींच्या संरक्षणात्मक धोरणासाठी संविधानातील तरतुदी विशद करा.
- (ब) विकलांग व्यक्तींच्या समस्या स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]

- (अ) समाज कल्याणातील स्वयंसेवी संघटनांची भूमिका स्पष्ट करा.
- (ब) भारतातील दलितांच्या विविध समस्यांची चर्चा करा.

5. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) : [20]

- (अ) सामाजिक विकासाची संकल्पना
- (ब) बाल कामगार प्रतिबंध कायदा
- (क) समाज कल्याणातील प्रसार माध्यमांची भूमिका
- (ड) विकलांग व्यक्तींसाठी कायदेशिर संरक्षण.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-268

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

SOCIOLOGY

(For External)

(S-1 : Foundation of Sociological Thought)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* of the following questions : [20]

(i) Explain Marx's theory of class struggle.

(ii) Describe the role of protestant ethics in the development of capitalism. (Weber).

2. Attempt any *one* of the following questions : [20]

(i) Explain Emile Durkheim's theory of religion.

(ii) Explain the development of sociology in India.

3. Attempt any *one* of the following questions : [20]

- (i) Describe Dr. Ambedkar's theory of caste.
- (ii) Explain the social background of Indian nationalism.

4. Attempt any *one* of the following questions : [20]

- (i) Describe the intellectual and social background of the emergence of sociological thought.
- (ii) Explain Comte's law of three stages of human progress.

5. Write short notes on (any *two*) : [20]

- (i) Types of suicide (Durkheim)
- (ii) Sanskritization
- (iii) Theory of Alienation (Karl Marx)
- (iv) Theory of religion (Ambedkar).

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

- सूचना :—**
- (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - (ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - (iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]

- (i) मार्क्सचा वर्गसंघर्षाचा सिद्धान्त स्पष्ट करा.
- (ii) भांडवलशाहीच्या विकासात प्रोटेस्टंट तत्वांच्या भूमिकेचे वर्णन करा (मँक्स वेबर).

- 2.** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
- (i) एमिल डुरखाईमचा धर्माचा सिद्धान्त स्पष्ट करा.
(ii) भारतातील समाजशास्त्राचा विकास स्पष्ट करा.
- 3.** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
- (i) डॉ. आंबेडकराचा जातीचा सिद्धांत विशद करा.
(ii) भारतीय राष्ट्रवादाची सामाजिक पाश्वर्भूमी स्पष्ट करा.
- 4.** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
- (i) समाजशास्त्रीय विचाराच्या उदयाची बौद्धिक व सामाजिक पाश्वर्भूमी विशद करा.
(ii) कॉम्टचा मानवी प्रगतीच्या तीन अवस्थांचा नियम स्पष्ट करा.
- 5.** थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) : [20]
- (i) आत्महत्येचे प्रकार (डुरखाईम)
(ii) संस्कृतीकरण
(iii) परात्मता/अलगता सिद्धांत (कार्ल मार्क्स)
(iv) धर्माचा सिद्धांत (डॉ. आंबेडकर).

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-269

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

SOCIOLOGY

(For External)

Special Paper II

(Indian Society : Issues and Problems)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any one of the following questions : [20]

- (a) Explain the nature and characteristics of social problem.**
- (b) What is environmental degradation ? Write the problems displacement due to development.**

2. Attempt any one of the following questions : [20]

- (a) Discuss the violence against women in India.**
- (b) Write the meaning of juvenile delinquency. Explain the causes of juvenile delinquency.**

P.T.O.

3. Attempt any *one* of the following questions : [20]

- (a) Discuss various problems of Youth in India.
- (b) Explain the meaning and causes of poverty in India.

4. Attempt any *one* of the following questions : [20]

- (a) Describe nature and causes of religious fundamentalism.
- (b) Discuss the role of state and its policies in resolving social problems in India.

5. Write short notes on (any *two*) : [20]

- (a) Conflict approach to social problems
- (b) Caste inequality
- (c) Religious minorities
- (d) Consequences of regional imbalance.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]

- (अ) सामाजिक समस्येचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (ब) पर्यावरणाचा न्हास म्हणजे काय ? विकासामुळे होणाऱ्या विस्थापनाची समस्या लिहा.

- 2.** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
(अ) भारतातील स्त्रियांविरुद्धच्या गुन्ह्यांची चर्चा करा.
(ब) बालगुन्हेगारीचा अर्थ लिहा. बालगुन्हेगारीची कारणे स्पष्ट करा.
- 3.** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
(अ) भारतातील युवकांच्या विविध समस्यांवर चर्चा करा.
(ब) भारतातील दारिद्र्याचा अर्थ व कारणे स्पष्ट करा.
- 4.** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
(अ) धार्मिक मुलतत्ववादाचे स्वरूप आणि त्याच्या कारणांचे वर्णन करा.
(ब) भारतातील सामाजिक समस्या सोडविण्यात राज्य व राज्याची धोरणे यांच्या भूमिकेवर चर्चा करा.
- 5.** टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : [20]
(अ) सामाजिक समस्यांचा संघर्षवादी दृष्टिकोण
(ब) जाती विषमता
(क) धार्मिक अल्पसंख्यांक
(ड) प्रादेशिक असमतोलाचे परिणाम.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—8

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-274

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

APPLIED STATISTICS (Gen.-II)

(For External)

(Applications of Statistics and Theory of Probability)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

- N.B. :-**
- (i) All questions are compulsory.
 - (ii) Figures to the right indicate full marks.
 - (iii) Use of calculator and statistical table is allowed.
 - (iv) Symbols have their usual meanings.

1. Attempt each of the following : [1 each]
 - (a) State whether the following statements are True or False :
 - (i) Expected value of a constant is zero.
 - (ii) If A and B are independent events, then A and B' are also independent.
 - (iii) Let A and B be two events defined on sample space Ω , if $A \subset B$, then $P(A) \leq P(B)$.
 - (iv) If X follows binomial distribution with parameters $(n = 6, p = 0.4)$, then its variance is 1.40.

P.T.O.

- (v) The probability mass function of a discrete random variable X is :

$$\begin{aligned} P(X = x) &= Kx, & x &= 11, 12, 13 \dots 20 \\ &= 0 && \text{otherwise} \end{aligned}$$

Then the value of K will be $1/10$.

- (b) Choose the *correct* alternative : [1 each]

- (i) If the equation of plane of regression of X_1 on X_2 and X_3 is $X_1 = 22.5 + 3.7X_2 + 0.75X_3$, then estimate of X_1 when $X_2 = 25$ and $X_3 = 75$ will be :
- (A) 125.92
 - (B) 20.5
 - (C) 171.25
 - (D) 22.5
- (ii) Let A and B be any two events associated with an experiment. Suppose that $P(A) = 0.6$ and $P(A \cup B) = 0.9$, then what will be the value of $P(B)$ if events A and B are mutually exclusive ?
- (A) 0
 - (B) 0.3
 - (C) 0.4
 - (D) 0.45
- (iii) If X follows Poisson distribution with mean 5, then $SD(X)$ is :
- (A) 20
 - (B) $\sqrt{5}$
 - (C) 25
 - (D) 50

- (iv) In a trivariate study the correlation coefficient between any two variables when the third variable is held constant is called as :
- (A) multiple correlation
(B) partial correlation
(C) simple correlation
(D) regression coefficient
- (v) If random variable X has binomial distribution with parameters n and p, then :
- (A) mean < variance
(B) mean > variance
(C) mean = variance
(D) mean \leq variance
- (c) Answer in brief : [5x2=10]
- (i) State the equation of multiple regression plane and explain the terms involved in it.
- (ii) State the additive and multiplicative models of time series.
- (iii) Define permutation and combination.
- (iv) State the axioms of probability.
- (v) Explain the term Demography.

2. Attempt any *four* of the following : [4×5=20]

(a) Let $\Omega = \{a, b, c, d, e, f, g, h, i\}$

$A = \{a, c, e, f\}$, $B = \{b, d, e, g, h\}$, $C = \{e, h, i\}$.

List the elements of the following events :

(i) $A \cap B'$

(ii) $(A \cup B \cup C)'$

(iii) $(A \cap B) \cup C$

(iv) $[(A \cup (B \cup C))']'$.

(b) Define Poisson distribution. State its mean and variance. State any *two* real life situations where Poisson distribution is applied.

(c) Explain the concept of marginal and conditional probability distribution in case of two-dimensional discrete random variable.

(d) Give the classical definition of probability and also state its limitations.

(e) Explain the following components of time series :

(i) Secular Trend

(ii) Cyclical Variations.

(f) Explain the following terms :

(i) Sample space

(ii) Event

(iii) Mutually exclusive events.

3. Attempt any four of the following : [4×5=20]

- (a) Explain the procedure of estimating trend by the method of semi-averages.
- (b) If X is a discrete random variable with probability distribution given by :

X	$P(X = x)$
1	0.1
2	0.2
3	0.3
4	0.25
5	0.15

then obtain :

- (i) $P(X \geq 3),$
- (ii) $P(X > 2 | X > 1),$
- (iii) $E(X).$
- (c) Define cumulative distribution function (c.d.f.) of a discrete random variable and state its properties.
- (d) The joint probability distribution of (X, Y) is :

$X \backslash Y$	1	2	3
X			
-1	0.15	0.1	0.2
0	0.05	0.05	0.05
1	0.15	0.2	0.05

Obtain $V(X | Y = 3).$

- (e) Define Binomial distribution. State its mean and variance. State any *two* real life situations where binomial distribution is applied.
- (f) Define multiple correlation coefficient and partial correlation coefficient. Also state any one real life situation where multiple regression can be used.
4. Attempt any *two* of the following : [2×10=20]
- (a) (i) If X and Y are two independent Poisson random variables with means 6 and 8 respectively. Compute :
- (I) Standard deviation of X + Y,
 (II) P[X + Y = 4]. [5]
- (ii) State the probability mass function (p.m.f.) of discrete uniform distribution. State its mean and variance. Also state any *two* real life situation where it is applicable. [5]
- (b) Compute 4 yearly moving average and estimate trend : [10]

Year	National Income
1	260
2	270
3	275
4	300
5	315
6	300
7	290
8	310
9	320
10	335
11	310
12	380

(c) Compute C.D.R. and STDR for state A and state B take population of state A as standard population. Also comment on your result.

Use direct method of standardization.

[10]

Age	State A		State B	
	Group	No. of persons	No. of deaths	No. of persons
0—10	622	18	455	18
10—20	1102	6	1602	6
20—60	3200	25	2502	24
60—100	421	23	720	22

(d) (I) Explain the following terms :

[5]

(i) Complementary event

(ii) Impossible event

(iii) Exhaustive events.

(II) Let A, B and C be three events defined on sample space Ω with probabilities $P(A) = 0.3$, $P(B) = 0.2$, $P(C) = 0.5$, $P(A \cap C) = 0.25$, $P(B \cap C) = 0.15$, $P(A \cap B) = 0.17$ and $P(A \cap B \cap C) = 0.1$ Compute $P(A \cup B \cup C)$.

[5]

5. Attempt any one of the following : [1×20=20]

- (a) (I) Suppose X_1 , X_2 and X_3 denote the grades of a student on the final examination, second quiz and on first quiz respectively. A sample on X_1 , X_2 and X_3 gave the following results :

$$\bar{X}_1 = 6.8 \quad \bar{X}_2 = 7.0 \quad \bar{X}_3 = 74$$

$$\sigma_1 = 1.0 \quad \sigma_2 = 0.80 \quad \sigma_3 = 9.0$$

$$r_{12} = 0.60 \quad r_{13} = 0.70 \quad r_{23} = 0.65$$

Obtain the equation of least squares regression plane of X_1 on X_2 and X_3 . Also estimate X_1 when $X_2 = 5.0$ and $X_3 = 80$. [10]

- (II) Explain the meaning of ‘time series’. Also explain the procedure of estimating seasonal indices by ratio to trend obtained by moving average method. [10]

- (b) (I) Let $\Omega = \{556, 565, 655, 666\}$ and $A_1 = \{556, 565\}$, $A_2 = \{556, 655\}$ and $A_3 = \{565, 655\}$ be the three events defined on sample space Ω . Verify whether A_1 , A_2 , A_3 are pairwise independent and completely independent. [10]
- (II) What is demography ? Discuss the need of vital statistics and the method of obtaining vital statistics. [10]

Total No. of Questions—**5+5**]

[Total No. of Printed Pages—**6**]

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-275

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

PHILOSOPHY

(For External)

(G-2 : Introduction to Applied Ethics)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Critically examine anthropocentrism. [20]

Or

Discuss arguments for and against vegetarianism.

2. State and explain the principles of medical ethics. [20]

Or

Critically discuss ethical issues regarding abortion.

3. What is friendship ? Discuss Aristotle's view about friendship. [20]

P.T.O.

Or

State the conservative and liberal views about Homosexuality.

4. State and discuss elaborately broad view about corporate social responsibility. [20]

Or

Discuss the nature of media and its role in Democracy.

5. Write short notes on (any two) : [20]

- (a) Media and Sex
- (b) Capital punishment
- (c) Corporation as a moral agent
- (d) Land ethics.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

- सूचना :— (i) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
(ii) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(iii) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

1. मानवकेंद्रवादाचे चिकित्सक परीक्षण करा. [20]

किंवा

शाकाहारवादाच्या समर्थनार्थ व विरोधी युक्तिवादांवर चर्चा करा.

2. वैद्यकीय नितीशास्त्राच्या तत्त्वांचे चिकित्सक परीक्षण करा.

[20]

किंवा

गर्भपातासंबंधीच्या नैतीक मुद्द्यांवर चिकित्सक चर्चा करा.

3. मैत्री म्हणजे काय ? मैत्रीसंबंधीच्या ऑरिस्टॉटलच्या विचारांची चर्चा करा.

[20]

किंवा

समलैंगिकतेसंबंधी परंपरावादी व उदारमतवादी विचारांची चर्चा करा.

4. उद्योगसमूहाची सामाजिक जबाबदारी या संदर्भातील व्यापक दृष्टिकोणाची सविस्तर चर्चा करा.

[20]

किंवा

माध्यमाचे स्वरूप व त्याचे लोकशाहीतील स्थान यावर चर्चा करा.

5. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

[20]

- (अ) माध्यमे आणि नैतिकता
- (ब) देहदंड
- (क) उद्योगसमूह एक नैतिक कर्ता
- (ड) भूमिनीती.

[5201]-EXT-275

PHILOSOPHY OF INDIAN SAINTS

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

- 1. Explain the contribution of saints as socio-cultural reformers. [20]**

Or

Explain Basaveshvara's concept of bhakti.

- 2. Explain the nature of Ultimate reality according to Saint Kabir. [20]**

Or

Explain Guru Nanak's concepts of 'Hukum' and 'Bhay'.

- 3. Explain the impact of Saivism and Nath cult on Dnyanadeva's philosophy. [20]**

Or

Explain Tukarama's concept of God.

- 4. Explain the concepts of Bhakti and Karma according to Bahenabai. [20]**

Or

Explain the synthesis of Prapancha and Paramartha with reference to Ramadasa.

5. Write short notes on any *two* of the following : [20]

- (a) 'Vishvatmaka Deva'
- (b) Linga and Jangama—Basaveshvara
- (c) Criticism of Pakhand
- (d) Viveka—Ramadas.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. संत हे सामाजिक-सांस्कृतिक सुधारक आहेत ते स्पष्ट करा. [20]

किंवा

बसवेश्वरांची भक्ती संकल्पना सविस्तर विशद करा.

2. संत कबीरांना अभिप्रेत असलेल्या अंतिम सद्सत्तेचे स्वरूप सविस्तर विशद करा. [20]

किंवा

गुरुनानकांच्या ‘हुकूम’ व ‘भय’ या संकल्पना विशद करा.

3. संत ज्ञानदेवांच्या तत्त्वज्ञानावरील शैववादाचा व नाथपंथाचा प्रभाव स्पष्ट करा. [20]

किंवा

संत तुकारामांची ईश्वर संकल्पना सविस्तर विशद करा.

4. संत बहेणाबाईंची भक्ती व कर्म संकल्पना स्पष्ट करा. [20]

किंवा

समर्थ रामदासांच्या संदर्भानुसार प्रपंच व परमार्थातील समन्वय स्पष्ट करा.

5. खालीलपैकी कोणत्याही दोनांवर संक्षिप्त टिपा लिहा : [20]

- (अ) विश्वात्मकदेव
- (ब) लिंग व जंगम—बसवेश्वर
- (क) पाखंड चिकित्सा
- (ड) विवेक—रामदास.

Total No. of Questions—**5**]

[Total No. of Printed Pages—**3**]

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-276

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

PHILOSOPHY

(For External)

(S-1 : Introduction to Indian Philosophy)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. State in detail classification of Indian philosophical systems. [20]

Or

Explain fully Nyaya theory of causation.

2. Discuss Buddhist theory of Pratityasamutpada. [20]

Or

Elaborately explain Samkhya theory of Prakrti-Purusa.

3. Explain fully Carvaka's theory of Svabhavavada. [20]

Or

Explain any *four* pramanas of Purvamimansa Philosophy.

P.T.O.

4. Explain in detail Jaina's theory of Bondage and Liberation. [20]

Or

Discuss nature of Brahmana, Jiva and Jagat, stated by Sankaracharya.

5. Write short notes on (any two) : [20]

- (a) Anyathakhyati
- (b) Carvaka's criticism of Vedic ritualism
- (c) Mahayana—A Cult of Buddhism
- (d) Parinamavada.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

(iii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. भारतीय तत्त्वज्ञानाचे वर्गीकरण सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

न्यायदर्शनातील कारण सिद्धांत सविस्तर स्पष्ट करा.

2. बौद्ध दर्शनातील प्रतीत्यसमुत्पाद सिद्धांताची चर्चा करा. [20]

किंवा

सांख्य दर्शनातील प्रकृती-पुरुष संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.

3. चार्वाकांचा स्वभाववाद सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

पूर्वमीमांसा दर्शनातील कोणतीही चार प्रमाणे स्पष्ट करा.

4. जैनांची बंध आणि मुक्तीची संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

शंकराचार्यानी सांगितलेल्या ब्रह्मण, जीव आणि जगत या संकल्पनांची चर्चा करा.

5. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : [20]

- (अ) अन्यथाख्याती
- (ब) चार्वाकांची वैदिक कर्मकांडावरील टीका
- (क) महायान-बौद्ध तत्त्वज्ञानातील एक संप्रदाय
- (ड) परिणामवाद.

Total No. of Questions—**5**]

[Total No. of Printed Pages—**3**]

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-277

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

PHILOSOPHY

(For External)

(S-2 : History of Western Philosophy)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any one of the following : [20]

- (a) State Plato's distinction between opinion and knowledge. Discuss its philosophical importance.**
- (b) Discuss Socrates' views that virtue is knowledge on the background of sophists' relativism.**

2. Answer any one of the following : [20]

- (a) State Aristotle's criticism of Plato's theory of forms. Discuss Aristotle's teleological view of the universe.**
- (b) State and explain St. Aquinas' arguments for the existence of God.**

P.T.O.

3. Answer any *one* of the following : [20]

(a) Discuss in detail the nature and importance of Descartes' method of doubt.

(b) State and explain Berkeley's immaterialism.

4. Answer any *one* of the following : [20]

(a) Elaborately explicate Kant's views regarding the possibility of synthetic apriori knowledge.

(b) Discuss Hegel's concepts of absolute and dialectic.

5. Write notes on any *two* of the following : [20]

(a) Cosmologist's view of the nature of world

(b) St. Augustine's view regarding the relation between God and man

(c) Spinoza's notion of substance

(d) Hume's views on the notion of self.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका ही पहावी.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे उत्तर लिहा : [20]

(अ) मत आणि ज्ञान यांत प्लेटोने केलेला भेद सांगा. या भेदाच्या तात्त्विक महत्त्वाची चर्चा करा.

(ब) सोफिस्टांच्या सापेक्षतावादाच्या पाश्वर्भूमीवर सदृगुण म्हणजे ज्ञान या सॉक्रेटिसच्या दृष्टिकोनाची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे उत्तर लिहा : [20]

- (अ) प्लेटोच्या आकारविषयक उपपत्तीवरील ॲरिस्टॉटलची टीका सांगा. ॲरिस्टॉटलच्या विश्वाबाबतच्या प्रयोजनवादी दृष्टिकोनाची चर्चा करा.
- (ब) संत ॲक्विनास यांनी ईश्वराच्या अस्तित्वासाठी दिलेले युक्तिवाद सांगा आणि स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे उत्तर लिहा : [20]

- (अ) देकार्तच्या संशय पद्धतीची स्वरूप आणि महत्व यांची सविस्तर चर्चा करा.
- (ब) बर्कलीचा अजडवाद सांगा आणि स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे उत्तर लिहा : [20]

- (अ) संश्लेषण अनुभवपूर्व ज्ञानाच्या शक्यतेबाबतचा कांटचा दृष्टिकोन सविस्तर विशद करा.
- (ब) 'केवल' आणि द्वंद्वात्मक विकास या हेगलप्रणीत संकल्पनांची चर्चा करा.

5. खालीलपैकी कोणत्याही दोहँोंवर टिपा लिहा : [20]

- (अ) विश्वाच्या स्वरूपासंबंधीचा विश्वचैतन्यवाद्यांचा दृष्टिकोन
- (ब) ईश्वर आणि मानव यांतील संबंधाविषयी संत ॲंगस्टीन यांचा दृष्टिकोन
- (क) स्पिनोज्झाची द्रव्यविषयक कल्पना
- (ड) 'स्व' या कल्पनेबाबतचे ह्यूमचे विचार.

Total No. of Questions—**5**]

[Total No. of Printed Pages—**3**]

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-278

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

SOCIAL WORK (Gen-II)

(For External)

(1) Introduction to fields of Social Work

(2) Population Education

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Explain the role of Medical Social Worker. [20]

Or

Discuss the changing family pattern and explain its effect on family life.

2. Explain the need of Health Services for Children. [20]

Or

Discuss the socio-cultural factors affecting population growth.

3. Explain the characteristics of Rural Community. [20]

Or

Discuss the major problems of Urban Community.

P.T.O.

4. Explain the concept of Youth Welfare and discuss its scope and functions. [20]

Or

Explain briefly the different fields of Social Work.

5. Write short notes on any two of the following : [20]

- (1) Population Explosion
- (2) Migration
- (3) Old Age Home
- (4) Welfare Services for Prisoners.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. वैद्यकीय सामाजिक कार्यकर्ताची भुमिका स्पष्ट करा. [20]

किंवा

बदलत्या कुटुंबाच्या प्रकारावर चर्चा करा आणि त्याचा कौटुंबिक जीवनावर होणारा परिणाम स्पष्ट करा.

2. बालकांकरीता आरोग्य सेवाची गरज स्पष्ट करा. [20]

किंवा

लोकसंख्या वाढीवर सामाजिक व सांस्कृतिक घटकांचा परिणाम विशद करा.

3. ग्रामीण समुदायाचे वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [20]

किंवा

नागरी समुदायाच्या मुख्य समस्यांवर चर्चा करा.

4. युवा कल्याणांची संकल्पना स्पष्ट करून, त्यांची व्याप्ती आणि कार्य यावर चर्चा करा. [20]

किंवा

समाज कार्याच्या विविध क्षेत्रांवर थोडक्यात चर्चा करा.

5. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर थोडक्यात टिपा लिहा : [20]

- (1) लोकसंख्या विस्फोट
- (2) स्थलांतर
- (3) वृद्धाश्रम
- (4) कैर्डिकरीता कल्याणकारी सेवा.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-279

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

PUBLIC ADMINISTRATION

(For External)

G-2 : Indian Administration

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any one of the following questions : [20]

(i) Write the salient features of Indian Administration

(ii) Explain the role of Prime Minister.

2. Attempt any one of the following questions : [20]

(i) Explain the powers and functions of President of India.

(ii) Write the composition, powers and functions of Rajya Sabha.

3. Attempt any one of the following questions : [20]

(i) Explain the composition and functions of Election Commission.

(ii) State the composition and functions of Municipal Council.

P.T.O.

4. Attempt any *one* of the following questions : [20]

- (i) Explain the jurisdiction of Supreme Court.
- (ii) Write the objectives of Administrative Reforms.

5. Write short notes on (any *two*) : [20]

- (i) Planning Commission
- (ii) Sarpanch
- (iii) District Collector
- (iv) Lokayukta.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास **एकूण गुण :** 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा : [20]

- (i) भारतीय प्रशासनाची वैशिष्ट्ये सांगा.
- (ii) पंत प्रधानाची भूमिका स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा : [20]

- (i) भारताच्या राष्ट्रपतीचे अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.
- (ii) राज्यसभेची रचना, अधिकार व कार्ये लिहा.

3. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]

- (i) निवडणुक आयोगाची रचना व कार्ये स्पष्ट करा.
- (ii) नगरपालीकेची रचना आणि कार्ये स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]

- (i) सर्वोच्च न्यायालयाचे अधिकारक्षेत्र स्पष्ट करा.
- (ii) प्रशासकीय सुधारणांची उद्दिष्ट्ये लिहा.

5. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) : [20]

- (i) नियोजन आयोग
- (ii) संरपंच
- (iii) जिल्हाधिकारी
- (iv) लोकायुक्त.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—2

Seat No.	
---------------------	--

[5201]-EXT-280

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

PUBLIC ADMINISTRATION

(For External)

(S-1 : Personnel Administration)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

- 1. Attempt any one of the following questions : [20]**
*(i) Explain the types of Recruitment.
(ii) Explain the meaning and importance of Personnel Administration.*
- 2. Attempt any one of the following questions : [20]**
*(i) State the features and functions of civil service.
(ii) State the objective and types of training.*
- 3. Attempt any one of the following questions : [20]**
*(i) Describe the meaning and principles of promotion.
(ii) Describe needs and benefits of Retirement.*
- 4. Attempt any one of the following questions : [20]**
*(i) Explain the new concepts of Personnel Administration.
(ii) Explain the rights of employees.*

5. Write short notes on (any two) : [20]

- (i) Discipline
- (ii) Accountability
- (iii) Whitley Council
- (iv) Administrative Tribunal.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]

- (i) भरतीचे प्रकार स्पष्ट करा.
- (ii) सेवक प्रशासनाचा अर्थ व महत्व स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]

- (i) सनदी सेवेची वैशिष्ट्ये आणि कार्य सांगा.
- (ii) प्रशिक्षणाचा हेतु आणि प्रकार सांगा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]

- (i) बढतीचा अर्थ आणि तत्वांचे वर्णन करा.
- (ii) निवृत्तीची आवश्यकता व फायदे सांगा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]

- (i) सेवक प्रशासनातील नविन संकल्पना स्पष्ट करा.
- (ii) सेवकांचे अधिकार स्पष्ट करा.

5. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : [20]

- (i) शिस्त
- (ii) जवाबदारी
- (iii) व्हीटले कौन्सील
- (iv) प्रशासकीय न्यायाधिकरण.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5201]-EXT-281

S.Y. B.A. EXAMINATION, 2017

PUBLIC ADMINISTRATION

(For External)

(S-2 : Local Self Government of Maharashtra)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any one of the following questions : [20]

- (a) State the meaning, nature and scope of Local Self Government.**
- (b) State the composition, powers and functions of cantonment Boards.**

2. Attempt any one of the following questions : [20]

- (a) Explain the composition, powers and funcitons of Zilla parishad.**
- (b) State the composition and functions of Municipal Corporation.**

3. Attempt any *one* of the following questions : [20]

- (a) Discuss in detail the objectives, nature and importance of Mahatma Gandhi Tanta Mukti Abhiyan under rural development programme.
- (b) State the functions Sirpanch and Gramsabha.

4. Attempt any *one* of the following questions : [20]

- (a) Discuss in detail Mahila Bachatgat Mohim with reference to women empowerment.
- (b) Explain the causes of urbanisation.

5. Write short notes on (any *two*) : [20]

- (a) Jawaharlal Nehru Nagari Punarutthan Programme
- (b) Sant Gadagebaba Gram Swachhata Abhiyan
- (c) Importance of 'Gharkul Yojana'.
- (d) Divisional Commissioner.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]

- (अ) स्थानिक स्वशासनाचा अर्थ स्वरूप आणि व्याप्ती सांगा.
- (ब) छावणीक्षेत्र मंडळाची रचना, अधिकार आणि कार्ये सांगा.

- 2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :** [20]
- (अ) जिल्हापरिषदेची रचना, अधिकार आणि कामे स्पष्ट करा.
- (ब) महानगरपालिकेची रचना आणि कामे सांगा.
- 3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :** [20]
- (अ) ग्रामीण विकास कार्यक्रमांतर्गत महात्मा गांधी तंटा मुक्ती अभियानाचे महत्व विशद करून त्याचे उद्दिष्ट्ये व स्वरूप यावर सविस्तर चर्चा करा.
- (ब) सरपंच आणि ग्रामसभेची कामे सांगा.
- 4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :** [20]
- (अ) महिला सबलीकरणाच्या संदर्भात महिला बचतगट मोहिमेची चर्चा करा.
- (ब) शहरीकरणाची कारणे स्पष्ट करा.
- 5. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :** [20]
- (अ) जवाहरलाल नेहरू नागरी पुनरुत्थान कार्यक्रम
- (ब) संतगाडगेबाबा ग्राम स्वच्छता अभियान
- (क) घरकुल योजनेचे महत्व
- (ड) विभागीय आयुक्त.